

**DİCLE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**YÜKSEKÖĞRETİMDE ÖĞRENCİ AFFI OLGUSUNA İLİŞKİN
ÖĞRETİM ELEMANI ve ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**
Dicle Üniversitesi Örneği

Armağan GÜNEŞ

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Bayram AŞILIOĞLU**

**DİYARBAKIR
2006**

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Dicle Üniversitesi öğretim elemanları ve öğrencilerinin öğrenci aflarına yönelik görüşlerinin belirlenmesidir.

Araştırmanın evreni, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, Tıp Fakültesi, Hukuk Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Ziraat Fakültesi, İlahiyat Fakültesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi ve Diyarbakır Meslek Yüksekokulu'na devam eden öğrencilerden ve bu bölümlerde görevli öğretim elemanlarından oluşmaktadır.

Araştırmanın örneklemi, veri toplama aracının uygulandığı hafta derste bulunan 903 öğrenci ve 83 öğretim elemanından oluşmaktadır. Araştırma için toplanan veriler bilgisayar ortamında SPSS paket istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizi ve yorumunda t-testi varyans analizinden yararlanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

Araştırmanın bulguları, öğrencilerin ve öğretim elemanlarının ailelerinin ve akrabalarının öğrenci aflarından faydalanma durumuna göre öğrenci aflarına yönelik öğretim elemanları ve öğrencilerin görüşleri arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlılık olduğunu göstermiştir.

Araştırma Dicle Üniversitesi öğretim elemanları ve öğrencileriyle sınırlıdır. Araştırmada kullanılan veri toplama aracı araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Bu veri toplama aracı kullanılarak öğretim elemanlarının ve öğrencilerin görüşüne başvurulmuştur. Öğrenci afları ile ilgili eksiklerin giderilmesi için ilgililere ışık tutabilecek öneriler geliştirilmiştir.

Yükseköğretim kurumlarımız idari akademik ve mali konularda istenilen düzeyde özelleşme sivilleşme hedeflerine ulaşmış değildir. Türk Yükseköğretimi her dönem ülkenin içinde bulunduğu siyasal, ekonomik ve kültürel koşullara göre şekillenmiştir.

Üniversitelerin toplumların kalkınmasında ve gelişmesinde çok önemli bir görev üstlenmektedir. Çağdaş üniversite anlayışını Türk Yükseköğretimi'nin idari, akademik ve mali alanlarında hayata geçirmek gerekir. Bunu yapabilmek için de toplumun üniversiteler üzerinde geniş katılımını sağlayacak her türlü yasal düzenlemeye gidilmelidir.

ABSTRACT

The purpose of this investigation is to determine opinions of university teaching staff and students of Dicle University towards student amnesty.

The population of the study consists of the students attending Dicle University, Ziya Gökalp Education Faculty, Faculty of Medicine, Faculty of Law, Faculty of Science and Letters, Faculty of Agriculture, Faculty of Theology, Faculty of Engineering and Architecture, Diyarbakır Vocational School and working university teaching staff in these faculties.

The sample of the study consists of 903 students and 83 university teaching staff who were present on the week of the data collection instrument. The data that were collected for the study have been analyzed with the SPSS statistical package. T-testi and one-way test was used in analyse and the commentary of data. Significance level was taken as 0.05.

The research was limited to the university teaching staff and students in Dicle University. The data collection instrument that had been used in research was improved by researcher. This data collection instrument was used to ask opinions of university teaching staff and students of Dicle University towards student amnesty. To remove the deficiencies about student amnesties some offers that will guide concerning has been developed.

Findings of research show significant difference at level $p < 0.05$ among students and university teaching staff opinions towards student amnesty according to benefit applied student amnesty on their families and relatives .

Our higher education institutions have not reached the desired level in terms of privatization and civilizing target on economic, administrative and financial matters. Turkish Higher Education has also been shaped each term according to political, and cultural circumstances prevailing in the country.

Universities undertake an important task in the development and progress of societies. It is necessary to include contemporary university understanding into administrative, academic and financial fields of Turkish Higher Education. In order to achieve this, all kinds of legal arrangements to provide full participation of society into universities should be carried out.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

Bu çalışma jürimiz tarafından, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı'nda

YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan:

Üye :

Üye :

Üye :

Üye :

ONAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

..... /...../ 2006

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Cumhuriyet'ten günümüze kadar 1933, 1946, 1981 yıllarında gerçekleştirilen üniversite reformlarının Türk Yükseköğretimi'nde özelleşme ve sivilleşmeye olan katkıları küçümsenmeyecek kadar çoktur. Fakat halen üniversitelerin bilimsel, idari ve mali özgürlüğünü kısıtlayıcı bazı hükümler bulunmaktadır.

Öğrenci afları ile ilgili kapsamlı bilimsel araştırmalar bulunmamaktadır. Suçluların affı ve mali konularda çıkarılan aflar her zaman daha ön planda olmuş, öğrenci afları çıkarıldığı dönemlerin dışında unutulmuştur.

Bu araştırma, özellikle üniversitede ders veren öğretim elemanlarının ve eğitimine devam eden üniversite öğrencilerinin öğrenci aflarına yönelik görüşlerini belirlemek için yapılmıştır. Bu amaçla Dicle Üniversitesi Fakülteleri ve Diyarbakır Meslek Yüksekokulu'nda uygulanmak üzere iki veri toplama aracı geliştirilmiş ve uygulanmıştır.

Lisansüstü eğitimimde kendisinden çok şey öğrendiğim, her konudaki desteğini benden esirgemeyen değerli hocam; Sayın Prof. Dr. Hasan AKGÜNDÜZ'e minnettarım.

Lisansüstü eğitimimde araştırmanın niteliği konusunda kendisinden çok şey öğrendiğim, çalışmalarımızı özveriyle inceleyen bize yol gösteren değerli hocam; Sayın Yrd. Doç Dr. Behçet ORAL'a bizim gelişmemize yaptığı katkılarından ve sabrından dolayı çok teşekkür ederim.

Çalışmanın araştırma aşamasında değerli görüşlerini benden esirgemeyen eleştirilerde bulunan Sayın Arş. Gör. Yunus AVANOĞLU'na şükranlarımı sunarım.

Lisans eğitimimde eğitim bilimlerini bana sevdiren, lisansüstü eğitim dönemimde de benim tez danışmanım olan değerli hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Bayram AŞILIOĞLU'na tezimin hazırlanmasında, incelenmesinde bulunmuş olduğu katkılardan dolayı çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	II
ABSTRACT	III
TUTANAK	IV
ÖNSÖZ.....	V
İÇİNDEKİLER	VI
KISALTMALAR	IX
TABLolar	X
GİRİŞ	
Problem Durumu	7
Problem Cümlesi	9
Altproblemler	9
Araştırmanın Önemi	10
Sayıtlılar	10
Sınırlılıklar	10
Tanımlar	11
Yöntem	12
Araştırma Modeli.....	12
Evren ve Örneklem	12
Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi ve Uygulanması.....	14
Verilerin Çözümlemesi ve Yorumu.....	15
1. YÜKSEKÖĞRETİMDE ÖĞRENCİ AFFI OLGUSUNUN KURAMSAL - TARİHSEL ÇERÇEVESİ	
1.1. Af Olgusu ve Eğitimde Af Uygulamalarının Sebepleri ve Sonuçları.....	16
1.2. Türkiye Cumhuriyeti Tarihinde Yükseköğretimde ve Öğrencilerle İlgili Konularda Yapılan Uygulamalar ve Gerçekleştirilen Öğrenci Afları.....	25
1.3. Yükseköğretimde Uygulanan Öğrenci Aflarının Eğitimsel Doğurguları.....	38

2.YÜKSEKÖĞRETİMDE ÖĞRENCİ AFFI OLGUSUNA İLİŞKİN ÖĞRETİM ELEMANI
VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ
DİCLE ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

2.1. Dicle Üniversitesi Öğretim Elemanlarının Öğrenci Affı Konusundaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi.....	42
2.1.1. Öğretim Elemanlarının Cinsiyetlerine Göre Öğrenci Affı Konusundaki Görüşleri	42
2.1.2. Öğretim Elemanlarının Medeni Durumlarına Göre Öğrenci Affı Konusundaki Görüşleri.....	43
2.1.3. Öğretim Elemanlarının Görev Yaptıkları Fakültelere Göre Öğrenci Affı Konusundaki Görüşleri.....	44
2.1.4. Öğretim Elemanlarının Mesleki Kademelerine Göre Öğrenci Affı Konusundaki Görüşleri.....	45
2.1.5. Öğretim Elemanlarının Ailelerinden, Yakın Akrabalarından Aftan Yararlanan Olup Olmadığına Göre Öğrenci Affı Konusundaki Görüşleri.....	46
2.1.6. Öğretim Elemanlarının Yeni Bir Af Çıkarsa Yakınlarından Yararlanmak İsteyen Olup Olmadığına Göre Öğrenci Affı Konusundaki Görüşleri	47
2.1.7. Öğretim Elemanlarının Aftan Yararlanma Durumuna Göre Öğrenci Affı Konusundaki Görüşleri.....	47
2.2. Dicle Üniversitesi Öğrencilerinin Öğrenci Affı Konusundaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi.....	48
2.2.1. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Öğrenci Affı Konusundaki Görüşleri.....	48
2.2.2. Öğrencilerin Devam Ettikleri Sınıflara Göre Öğrenci Affı Konusundaki Görüşleri.....	49
2.2.3. Öğrencilerin Devam Ettikleri Fakültelere Göre Öğrenci Affı Konusundaki Görüşleri.....	50
2.2.4. Öğrencilerin Mezun Oldukları Liseye Göre Öğrenci Affı Konusundaki Görüşleri.....	51
2.2.5. Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Düzeyine Göre Öğrenci Affı Konusundaki Görüşleri.....	53

2.2.6. Öğrencilerin Ailelerinden, Yakın Akrabalarından Aftan Yararlanan Olup Olmadığına Göre Öğrenci Affi Konusundaki Görüşleri.....	54
2.2.7. Öğrencilerin Yeni Bir Af Çıkarsa Yakınlarından Yararlanmak İsteyen Olup Olmadığına göre Öğrenci Affi Konusundaki Görüşleri.....	55
2.2.8. Öğrencilerin Medeni Durumlarına Göre Öğrenci Affi Konusundaki Görüşleri.....	56
2.2.9. Öğrencilerin Kendilerinin Aftan Yararlanma Durumuna Göre Öğrenci Affi Konusundaki Görüşleri.....	57
2.3. Dicle Üniversitesi Öğretim Elemanları ve Öğrencilerinin Öğrenci Afları İle İlgili Sorulara Verdiği Cevapların Yüzdelerinin Yorumlanması	58
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	62
TARTIŞMA.....	62
SONUÇ	66
ÖNERİLER	69
Uygulayıcılar İçin Öneriler.....	69
Araştırmacılar İçin Öneriler	69
KAYNAKÇA	71
EKLER	77

KISALTMALAR

AİBÜ	: Abant İzzet Baysal Üniversitesi
ATO	: Ankara Ticaret Odası
BYEGM	: Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü
D. Ü	: Dicle Üniversitesi
K.O	: Kareler Ortalaması
K.T	: Kareler Toplamı
S.S	: Standart Sapma
N	: Kişi sayısı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
S.D	: Serbestlik Derecesi
T.T.K.B	: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurulu
- x	: Ortalama

TABLOLAR LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Sayfa</u>
1. Örnekleme Alınan Fakülte ve Yüksekokulların Sayısı ile Öğretim Elemanlarına Uygulanan Veri Toplama Aracı Sayısı.....	12
2. Örnekleme Alınan Fakülte ve Yüksekokulların Sayısı ile Öğrencilere Uygulanan Veri Toplama Aracı Sayısı.....	13
3. 2000 Yılında Uygulanan 4584 Sayılı Kanun ile Öğrenci Affından Yararlanan Öğrencilerin Üniversitelere Göre Dağılımı.....	30
4. 2000 – 2005 Yılları Arasında Üniversitelerden İlişkisi Kesilen Öğrenci Sayıları.....	32
5. 2000 – 2005 Yılları Arasında Devlet Üniversitelerinden İlişkisi Kesilen Öğrencilerin İlişik Kesilme Nedenleri	33
6. 2000 – 2005 Yılları Arasında Açıköğretim Fakültesinden İlişkisi Kesilen Öğrencilerin İlişik Kesilme Nedenleri	34
7. 2000 – 2005 Yılları Arasında Vakıf Üniversitelerinden İlişkisi Kesilen Öğrencilerin İlişik Kesilme Nedenleri	34
8. Dicle Üniversitesinde Yıllara Göre Aflardan Yararlanma, Başarı Durumu ve İlişik Kesilme Nedenleri.....	36
9. Dicle Üniversitesinde 18. 08.1997 -17.04.2000 Tarihleri Arası İlişiği Kesilen Öğrenci Sayısı.....	37
10. Dicle Üniversitesinde 28.06. 2000 - 11.11.2004 Tarihleri Arası İlişiği Kesilen Öğrenci Sayısı.....	37
11. Öğretim Elemanlarının Cinsiyetlerine Göre Görüşleri Arasındaki Ortalama ve Standart Sapmalar.....	42
12. Öğretim Elemanlarının Medeni Durumlarına Göre Görüşleri Arasındaki Ortalama ve Standart Sapmalar.....	43
13. Öğretim Elemanlarının Görev Yaptıkları Fakülteleere Göre Görüşleri Arasındaki Ortalama ve Standart Sapmalar.....	44

Tablo No	Sayfa
14. Öğretim Elemanlarının Fakültelere Göre Varyans Analizi.....	44
15. Meslekî Kıdeme Göre Öğretim Elemanlarının Görüşleri Arasındaki Ortalama ve Standart Sapmalar.....	45
16. Meslekî Kıdeme Göre Öğretim Elemanlarının Varyans Analizi	46
17. Akrabalarından Öğrenci Affından Yararlanan Olup Olmadığına Göre Öğretim Elemanlarının Görüşleri Arasındaki Ortalama ve Standart Sapmalar.....	46
18. Yeni Bir Af Çıkarsa Yakınlarından Yararlanmak İsteyen Olup Olmadığına Göre Öğretim Elemanlarının Görüşleri Arasındaki Ortalama ve Standart Sapmalar.....	47
19. Öğretim Elemanlarının Kendisinin Aftan Yararlanma Durumlarına Göre Görüşleri Arasındaki Ortalama ve Standart Sapmalar.....	48
20. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Görüşleri Arasındaki Ortalama ve Standart Sapmalar.....	49
21. Öğrencilerin Devam Ettikleri Sınıflara Göre Görüşleri Arasındaki Ortalama ve Standart Sapmalar.....	49
22. Öğrencilerin Devam Ettikleri Sınıflara Göre Varyans Analizi	50
23. Öğrencilerin Devam Ettikleri Fakültelere Göre Görüşleri Arasındaki Ortalama ve Standart Sapmalar.....	50
24. Öğrencilerin Devam Edilen Fakülteye Göre Varyans Analizi.....	51
25. Öğrencilerin Mezun Oldukları Liseye Göre Görüşleri Arasındaki Ortalama ve Standart Sapmalar.....	52
26. Öğrencilerin Mezun Oldukları Liseye Göre Varyans Analizi	53
27. Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Durumuna Göre Görüşleri Arasındaki Ortalama ve Standart Sapmalar.....	53
28. Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Düzeyine Göre Varyans Analizi.....	54

<u>Tablo No</u>	<u>Sayfa</u>
29. Ailelerinden, Yakın Akrabalarından Aftan Yararlanan Olup Olmadığına Göre Öğrencilerin Görüşleri Arasındaki Ortalama ve Standart Sapmalar	55
30. Yeni Bir Af Çıkarsa Yakınlarından Yararlanmak İsteyen Olup Olmadığına Göre Öğrencilerin Görüşleri Arasındaki Ortalama ve Standart Sapmalar	56
31. Öğrencilerin Medeni Durumlarına Göre Görüşleri Arasındaki Ortalama ve Standart Sapmalar.....	56
32. Öğrencilerin Aftan Yararlanma Durumuna Göre Görüşleri Arasındaki Ortalama ve Standart Sapmalar	57

GİRİŞ

Eğitim ve af kavramları birbirinden farklı anlamlar içerse de, insanı değiştirme ve dönüştürme işlevi bakımından benzerlikler gösterir. En genel anlamıyla bireyin yaşantıları yoluyla davranışlarında değişiklikler gerçekleştirme süreci olarak tanımlayabileceğimiz eğitimin amacı, bireyi her geçen gün giderek karmaşıklaşan yaşama hazırlamaktır. Hızla değişen dünyaya ayak uydurabilmek, bireyin eğitimini kaçınılmaz kılmaktadır. Eğitimin en önemli işlevlerinden birisi de, bireyin toplumsallaşması, toplum değerlerine kısa sürede uyum sağlamasıdır. Toplum değerleriyle uyumsuz bireylerin varlığı toplumlarda kargaşaya yol açar. Bu nedenle eğitim birey açısından olduğu kadar toplum açısından da önemlidir.

Genel anlamda af kavramı, suç işleyen bir kişinin kamu gücünün kullanılmasıyla takip edilip cezalandırılmasından “ adalet ” ve “ genel fayda ” düşüncesiyle vazgeçilmesidir.¹ Bu tanımda, kişinin suç olan davranışından olumlu sonuçlar çıkarmasına dönük bir çabanın olduğu görülmektedir.

Eğitimde, bir öğrenci suçlu olarak görülmez, hatasının düzeltilmesi ve suç olarak görülen davranışının gidererek olumlu yönde değişmesi öngörülür. Bu istendik davranışın gelişmesinde bir yöntemdir. Eğitim ve af kavramları istendik davranışları ortaya çıkarma amacı bakımından örtüşmektedir.

Ancak Türkiye’deki eğitim affı uygulamalarına bakıldığında, uygulamanın bir suçun, disiplin cezasının bağışlamasından çok, eğitim sistemindeki aksaklıklardan kaynaklanan nedenlerle eğitim kurumlarıyla ilişkileri kesilenlere, eğitimini sürdürme hakkının verilmesi biçiminde anlaşıldığı görülmektedir. Ancak sık sık af yasaları çıkarılması, eğitim sisteminde başka sorunlara yol açmaktadır. Bunların başında da başarısızlığın “ hoş görülmesi ” anlayışının toplumda yaygınlaşmasıdır.

Ülkelerin bilim ve teknolojiadaki gelişmişlik düzeyleri, aynı zamanda ekonomik, demokratik ve kültürel gelişmişliklerinin de ölçütü olmuştur. Dolayısıyla devletlerin takip ettikleri eğitim politikaları ve üniversiteler gelecekteki gelişmişlik düzeylerini belirlemede önem kazanmıştır.

Yüzyıllardır insanların ihtiyaçları ve talepleri artış göstermektedir. Günümüzde farklı bir Türkiye, farklı üniversiteler, farklı sağlık hizmetleri, farklı adliye hizmetleri,

---

¹ Kuzu, Burhan : “ Af Müessesesi ve Düşünceleri Açıklama Özgürlüğü ”, (www.anayasa.gov.tr , Erişim Tarihi: 3.02.2006)

farklı siyaset adamları görmek isteği artmıştır. Ülkemizi yüksek teknoloji ve bilgi toplumu seviyesine ulaştırmak devletin temel politikası olmuştur. Bu politikayı gerçekleştirmede en önemli rol ise üniversitelere düşmektedir. Üniversitelerin bu görevi milli, demokratik, laik, çağdaş eğitim ve öğretim temeline dayalı bir düzen içinde yerine getirmesi gerekmektedir².

Üniversiteler hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşlarına örnektir. Bu kuruluşların ortaya çıkışlarının başlıca nedeni devletin vatandaşlara karşı üslendiği hizmetlerin artması ve bazılarının teknik bilgi ve uzmanlık istemesi ve merkezi idare içinde yürütülmesinin güç olmasıdır.³

Üniversitelerin gelişmesine ilişkin olarak çeşitli görüşlerin birleştikleri önemli bir nokta ilk üniversitelerin dini kurumlara bağlı olduğu ve onlar tarafından örgütlendiğidir.⁴

İlk kuruluş yıllarında, üniversitelerin başlıca amacı, bir meslek grubu olarak ruhban sınıfının eğitimi olduğu için teoloji en önemli eğitim dalı idi. Bu bakımdan üniversite ile kilise çok yakın ilişki içindeydi ve üniversite bir bakıma imtiyazlı bir topluluktur. İngiliz Kralları daima üniversiteleri desteklerlerdi. Bu dönemde üniversiteler saygın ve bağımsız kurumlar olma niteliğini kazanmışlardır.⁵

1960'lı yıllarda bütün dünyada bir üniversite patlaması olmuştur. 1950'lerin, daha sonra 70'lerin ve günümüzün dünya üniversiteleri, bunların öğretim üyesi ve öğrenci sayıları karşılaştırılırsa, bu patlamanın büyüklüğü ortaya çıkmaktadır. Gençlerin, üniversite okumak istemesi, orta öğrenimle yetinenlerin azalması yeni çözümlerin aranmasına neden olmuştur. Zengin ülkeler bu gelişmeye oldukça zorlanarak ama sonuçta başarıyla ayak uydurabilmişlerdir. Bu gelişmeler, Türkiye'yi de etkisi altına almıştır. Türkiye'deki üniversite ihtiyacı artış göstermiş, her il üniversite istemeye başlamıştır. Bunun sonucu Türkiye Cumhuriyeti birçok yerde üniversite açmıştır.⁶

Türkiye'de yükseköğretim alanında Cumhuriyet'ten günümüze niteliksel ve niceliksel pek çok değişiklik olmuştur. Türk Yükseköğretimi, gerek çıkartılan reform niteliğindeki kanunlarla, gerekse bünyesinde gerçekleştirdiği yapısal değişikliklerle çağın gereklerini yerine getirmeye çalışmaktadır. Yükseköğretim kurumlarının amacı, ülkenin

² Öz-Alp, Şan : “ 2000'li Yıllarda Üniversitelerimiz ”, Türkiye Sanal Eğitim Bilimleri Kütüphanesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Akademi-Köln. 6, 1994. 15-21, (www.egitim.aku.edu.tr , Erişim Tarihi: 16.10.2005)

³ Alkan, Aydın: **Eğitim Yöneticiliği Müdür Yardımcılığı Snavlarına Hazırlık ve Yetiştirme El Kitabı**, 6.Baskı, Ankara 2004, s. 47

⁴ Kısakürek, M.A: “ Üniversitelerimizde Yenileşme, Programlar ve Öğretim Açısından ”, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No: 54, Ankara 1976, s. 3

⁵ Gürüz, Kemal: **Batı Üniversitelerinin Tarihi Gelişimi**, “ Çağdaş Eğitim Çağdaş Üniversite ”, Sayı: 5, İstanbul 1992, s..350

⁶ Öztürk, Saygı: “ YÖK'te Öğrenci Affı Zirvesi ”, Objektif haber, Konuk Yazar, o b j e k t i f h a b e r , (Erişim Tarihi: 08.01.2005)

insan gücünü ve maddi kaynaklarını çağdaş bilim ve teknoloji gerekleri ve kalkınma hedefleri doğrultusunda etkili ve verimli bir biçimde kullanmak ve yüksek düzeyde bilgi, teknoloji ve insan gücü yetiştirmektir.⁷ Türkiye’de üniversitelerin kurulması ve gelişmesi konusu incelendiğinde, üniversite kavramının Cumhuriyet dönemi öncesi ve sonrasında kesin olarak farklı şekilde algılandığı görülür.⁸

Cumhuriyet döneminde, Ekim Nizamnamesi ile “ ilmi muhtariyet ” kazanan Darülfünun’a 1924’te “ tüzel kişilik ” tanınmıştır. Mayıs 1933’te 2252 Sayılı Kanun Darülfünun’u kaldırmış, Eğitim Bakanlığı’nı İstanbul Üniversitesi’ni kurmakla görevlendirmiştir. 1933 reformuyla üniversite özerkliği kaldırılmış, üniversite Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlanmıştır. Darülfünunun öğretim elemanlarından Cumhuriyete uyum sağlamadığı düşünülenlerin elenmesi, ilk kez üniversite, fakülte, rektör, dekan gibi terimlerin kullanılması, ders programlarının ve araştırmaların sıkı bir denetim altına alınması söz konusu olmuştur. 1946’da temel özellikleri üniversitelere özerklik ve tüzel kişilik tekrar verilmesi olan “ 4936 Sayılı Üniversiteler Kanunu ” çıkarılarak yeni bir düzenlemeye gidilmiştir. 1946 Tarihli Üniversiteler Kanunu uzun süre (1946–1973) yürürlükte kalmıştır.⁹

1961 Anayasası’nda ilk kez üniversitelerle ilgili bir madde (Madde:120) yer almıştır. 12 Mart 1971’den sonra madde tekrar değiştirilmiştir. Temmuz 1973’te “ 1750 Sayılı Üniversiteler Kanunu ” yayınlanmıştır. 1750 Sayılı Üniversiteler Kanunu’nun bazı maddelerinin Anayasa Mahkemesi’nce iptali ve bazı maddelerinin uygulanmaması, yeni yükseköğretim kurumlarının öğretim üyesi gereksinmesinin karşılanamaması ve en önemlisi yükseköğretimdeki planlama eksikliği ve bunun sonucunda ortaya çıkan yükseköğretimde dağınlık ve kargaşa yeni bir kanun hazırlanmasını zorunlu kılmıştır.¹⁰

1981’den önce hem Türk Yükseköğretimi hem de Türk Milli Eğitim Sistemi kendi içinde bir bütünlükten yoksundu. Üniversitelerden ve diğer yükseköğretim kurumlarından beklenen görevler ve bu görevlerin gerçekleştirilmesi için gerekli ortamın sağlanması değişik kanunlarla belirlenmekte ve düzenlenmekteydi. Yükseköğretime ilişkin kanunlardaki bu dağınlık, kargaşaya neden olmaktadır. Bu kargaşa durumu bir yandan

⁷ Altıntaş, Mustafa: **YÖK ve Hukuk**, Ankara 2002, s. 604

⁸ Milli Eğitim: **Türkiye’de Cumhuriyet Döneminde Üniversite Reformları, Türkiye Cumhuriyeti’nin Sekseninci Yılı**, Güz, Eğitim Kültür Sanat, Özel Sayı, Ankara 2003, s.184

⁹ Akyüz, Yahya: **Türk Eğitim Tarihi**, 6.Baskı, İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları No: 1, İstanbul 1997., s.312-318

¹⁰ Yükseköğretim Genel Müdürlüğü: **Cumhuriyetin 75.Yılında Yükseköğretim**, T.C Milli Eğitim Bakanlığı, Yüksek Öğretim Genel Müdürlüğü, Ankara 1998, s.189

yükseköğretim kurumlarının işlevlerini engellemekte diğer yandan bu kurumlardan mezun olanlar arasında statü ve özlük hakları bakımından farklı uygulamalar yaratmıştır.¹¹

1981 reformundan önce farklı kanunlarla yönetilen üniversitelerimiz ve diğer yükseköğretim kurumları şunlardır:

- 1750 Sayılı Üniversiteler Kanunu'na bağlı Üniversiteler,
- 1184 Sayılı Kanun'a bağlı Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademileri,
- 7334 Sayılı Kanun'a bağlı İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri,
- 1418 Sayılı Kanun'a bağlı olup, kuruluşlarını tamamlamamış ve yönetim açısından Milli Eğitim Bakanlığı ile ilişkili Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademileri,
- 7303 Sayılı Kanun'a bağlı bulunan Orta Doğu Teknik Üniversitesi,
- Milli Eğitim Bakanlığı'na ve diğer bakanlıklara bağlı yüksekokullar.¹²

Bu kanun kargaşası, sadece değişik adlarda kurumların doğmasına değil; aynı zamanda kalite bakımından değişik düzeylerde öğretim veren yükseköğretim kurumlarının oluşmasına ve yeni sorunların doğmasına neden olmuştur.¹³ Bu sorunları, öğrencilerle doğrudan ilgili olanlar, öğretim elemanlarıyla, eğitim ve öğretimle, kamu kuruluşları, hükümet ve bürokrasiyle doğrudan ilgili olanlar olarak ele alabiliriz.¹⁴

Türkiye'nin üniversite sistemindeki en büyük sorunları, hızlı nüfus artışına akılcı bir çözüm bulamama, üniversite içerisinde bazı kültürel alışkanlıklarımız, dışarıdan yapılan baskılar, kalite kontrolünün yapılamaması ve malî kaynakların akılcı kullanılamamasıdır.¹⁵

Üniversitelerde yaşanan sorunları şu şekilde sıralayabiliriz: Bilim politikası ve bilimsel araştırma programı yetersizliği sorunu, amaç ve hedef oluşturmada kısırlık, maddiyat, kalite sorunu, çeşitlilik, üniversitelerde hiyerarşi sorunu, evrensellik sorunu, üniversitelerin kayırmacılık sorunu, ara elemanı ve yardımcı hizmetler sınıfı sorunu, nitelikli öğretim üyesi ve elemanı bulma sorunu, yönetim sorunu, senato ve yönetim

¹¹ Yükseköğretim Genel Müdürlüğü: a.g.e, s. 189

¹² Öz-Alp, Şan : “ 2000’li Yıllarda Üniversitelerimiz ”, Türkiye Sanal Eğitim Bilimleri Kütüphanesi, 1994, s. 15–21

¹³ Şengör, H.: “ Mumcu' nun Mektubu Görüş ve Öneriler ”, Cumhuriyet, Bilim Teknik Eki, 2003, Sayı: 828

¹⁴ Ortaş, İbrahim: “ Üniversitelerin Sorunları ” Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Toprak Bölümü, Adana 2005

¹⁵ Üniversiteler Kurulu: “ Üniversitelerarası Kurul ”, Tanıtım, (www.yok.gov.tr, 2005, Erişim Tarihi: 05.06.2005)

kurulları, fakültelerin farklı yapılanması, mali özerklik, öğretim elemanlarının örgütlenme sorunu, öğrencilerin örgütlenme sorunu, öğretim üyelerinin özlük hakları sorunu.¹⁶

Ancak, kendilerinden çok şey beklenen üniversitelerimizin faaliyetleri ve başarıları toplumun gelişmişlik düzeyi ile sınırlı bulunmaktadır. Gerek bu sınırlılık, gerekse topluma daha çok dönük olamamaları ve kendilerini daha çabuk yenileyememeleri nedeniyle üniversitelerimiz toplumun beklentilerine yeterince yanıt veremedikleri ve eleştiri hedefi olmaktan kurtulamadıkları ileri sürülmektedir. Yine de, bilgi çağının üniversitelerimize yüklediği ağır sorumluluk onların gerekli sıçramaları yapmalarını zorunlu kılmaktadır.¹⁷

Üniversitelerin sorunlarını çözmek ve meydana gelen kanun kargaşasına son verebilmek amacıyla bazı kanuni düzenlemelere gidilmiştir. Bu amaçla yapılan çalışmalardan biri de Üniversitelerarası Kurulun oluşturulmasıdır. Üniversitelerarası Kurul ilk kez 13.06.1946 Tarih ve 4936 Sayılı Üniversiteler Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Madde Eklenmesi Hakkındaki 115 Sayılı Kanunun 13. Maddesi uyarınca her üniversitenin rektör ve dekanlarıyla, her üniversite senatosunun kendi üyeleri arasından iki yıl için seçeceği temsilciden oluşan bir kurul olarak yapılanmıştır. Daha sonra Üniversitelerarası Kurul, 07.07.1973 Tarih ve 14587 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 1750 Sayılı Üniversiteler Kanunu'nun 9. Maddesi uyarınca yükseköğretim planlaması içinde, üniversiteler arasında akademik yönden koordinasyonu sağlamak, üniversitelerin öğretim üyesi ihtiyacını karşılayacak tedbirler almak, üniversitelerin tümünü ilgilendiren kanun tasarılarını, tüzük tasarılarını ve aynı nitelikteki yönetmelikleri hazırlamakla görevli biri kuruluş haline dönüşmüş, 4.11.1981 Tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 2547 Sayılı Kanunun 11. Maddesi uyarınca ise üniversiteler üstü bir akademik organ haline gelmiştir.¹⁸

1946 ve 1973'te çıkarılan kanunlar yalnızca üniversiteleri kapsadığından Üniversiteler Kanunu adını taşımaktadır. 1981'de yılında bütün yükseköğretim kurumları üniversite çatısı altında toplandığından bu yasal düzenlemeye "Yükseköğretim Kanunu" adı verilmiştir.¹⁹

1981 tarihli düzenlemede, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi, Türk Dili, Yabancı Dil dersleri zorunlu, Beden Eğitimi veya Güzel Sanatlar dallarından biri seçmeli zorunlu ders olarak kabul edilmiştir. Yükseköğretim Kurulu (YÖK), Yüksek Öğretim Denetleme

¹⁶ Yükseköğretim Genel Müdürlüğü: a.g.e. s. 4

¹⁷ Korkut Hüseyin: " Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde Üniversite Reformları ", **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı : 160 , Güz 2003.

¹⁸ Akyüz, Yahya: **Türk Eğitim Tarihi**, 6.Baskı, İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları No: 1, İstanbul 1997, s. 318

¹⁹ Yükseköğretim Kanunu: "Yükseköğretim Kanunu, Kanun No: 2547 Kabul Tarihi: 4.11.1981, Birinci Bölüm", Kanunun Amacı, Kapsamı ve Tanımlar, Madde-5, h bendi. (www.yok.gov.tr, Erişim Tarihi:18.10.2005)

Kurulu kurulması, üniversitelere bilimsel özerklik tanınması, idari özerkliklerinin kaldırılması, fakültelerde kürsü sisteminin kaldırılması, öğretim üyelerinin haftalık ders yükünün 6 saatten 10 saate çıkarılması, profesörlükte 2. yabancı dil sınavı ile doçentlikte tez hazırlama şartının kaldırılması, asistanlık sisteminin kaldırılıp yerine araştırma görevliliğinin statüsünün konması ve doktorasını tamamlayanlardan öğretim üyesi olarak yararlanmak amacıyla yardımcı doçentlik statüsünün getirilmesi, yükseköğretimde harcamaların bir bölümünün öğrencilerce karşılanması amacıyla öğrencilerden harç alınması gibi değişikliklere gidilmiştir.²⁰

Yükseköğretim ile ilgili şu açıklamaya yer verilmiştir:

“Yükseköğretim kurumlarının geliştirilmesi, verimlerinin artırılması, genişletilmesi ve bütün yurda yaygınlaştırılması amacına-yönelik olarak yenilerinin açılması, öğretim elemanlarının yurt içinde ve dışında yetiştirilmeleri ve görevlendirilmeleri, üretim-insan gücü-egitim unsurları arasında dengenin sağlanması, yükseköğretime ayrılan kaynakların ve ihtisas gücünün dağılımı, milli eğitim politikası ve kalkınma planları ilke ve hedefleri doğrultusunda ülke, çevre ve uygulama alanı ihtiyaçlarının karşılanması, örgün, yaygın, sürekli ve açık eğitim-öğretimi de kapsayacak şekilde planlanır ve gerçekleştirilir.”²¹

1982 Anayasası'nın 130. ve 131. Maddeleri'yle, yükseköğretim kurumlarını yeniden biçimlendirecek yaptırımlar getirilmiştir.²²

Yükseköğretim Kurulu'nun kuruluşundan sonra yükseköğretim sistemimizde nelerin değiştiğini kısaca şöyle sıralamıştır:

- Okullaşma oranı olumlu yönde değişmiştir,
- Uluslararası bilimsel yayın indekslerinde Türkiye'nin performansı yükselmiştir,
- Devlet üniversitelerinin, öğrenciye sundukları hizmetler ve ders programlarında iyileştirme ve yenilenme başlamıştır,
- Rekabet, bazı üniversiteleri uluslararası ölçeklere göre performanslarını tescil ettirmeye yöneltmiştir,
- Atama ve yükseltmelerde performans ölçeği olarak kullanılan uluslararası indeks ve kriterler, yükseköğretim hayatımızın gündemine girmiştir.
- Yeni kurulan üniversitelerin gelişiminde önemli yol alınmıştır.

²⁰ Akyüz, Yahya: a.g.e. s.318

²¹ Yükseköğretim Kanunu: “Yükseköğretim Kanunu”, Kanun No: 2547 Kabul Tarihi: 4.11.1981, Birinci Bölüm, Kanunun Amacı, Kapsamı ve Tanımlar, Madde-5, h bendi. (www.yok.gov.tr, Erişim Tarihi: 18.10.2005)

²² Derbeder, İbrahim: **T.C Anayasası**, İstanbul 1995, s. 21

Problem Durumu

Eğitimin nesnesi insandır. Eğitim yoluyla insanlara bilimsel, sanatsal, felsefi vb. alanlarında istendik, tutarlı davranışlar kazandırılır. Her sistem bir felsefeye dayanmaktadır. Her ulusun, toplumun, topluluğun gerçeği kendine özgüdür. Eğitim sistemi, tüm toplumun gerçeklerinden hareketle, onun sorunlarına ve çözüm yollarına dayalı hedefler, içerik, eğitim ve sınav durumlarını saptamalıdır. Eğer bunu yapmazsa, hem kendisinin, hem de toplumsal sistemin bozulup yıkılmasına neden olabilir. Eğitim, bir değişim aracı olduğu kadar, bir denge aracıdır. Eğitim yalnız yaşam değil; aynı zamanda gelecektir.

Bilgi ve ileri teknoloji yarışına sahne olan dünyamızda, hemen bütün ülkeler giderek artan bir hızla, eğitim sistemlerinde reform çabalarına ve yeni yasal düzenlemelere gitmişlerdir. Bu nedendir ki, yeni sorunlar karşısında yeni çözüm önerileri sunmak zorunluluk haline gelmiştir.

1981 düzenlemeleri sonucunda “ etkin yönetici modeli ”, bazı üniversitelerde etkin ve girişimci bir yönetim tarzını ortaya çıkarmıştır. Bu yönetim şekli üniversitelerin sorunlarına yaratıcı çözümler üretmeleri için yönetsel yapıyı sağlamıştır. Ancak, aynı yönetim modeli birçok üniversitede “ otoriter ” liderlere fırsat verdiği için Türk Yükseköğretiminin kamuoyunda eleştirilmesine neden olmaktadır ²³ Yüksek öğretim kurumları, yeni bilgilerin kazanıldığı ve zenginleştirildiği, bilgilerin korunduğu ve genç kuşaklara aktarıldığı kurumlardır.²⁴

Yükseköğretim sistemi zamanla değişime uğramıştır. Eğitim öğretim görme hakkı, temel hak ve özgürlüklerin başında yer alır ve anayasayla güvence altına alınmıştır. “ Kimse eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamaz.”, ilkeleri kapsamında idare kendisine tanınan düzenleme yetkisi “takdir yetkisini” kullanarak zaman zaman öğrenciler ve üniversite öğretim elemanları hakkında çeşitli kararlar almıştır. Bu kararlardan birisi de öğrenci aflarıdır. Yükseköğretimde öğrenci affının, diğer af uygulamalarından bağımsız olarak ele alınması oldukça güçtür. Af, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin en temel adlı

²³ Tosun, İsmail : “ Yükseköğretimde Ne Yapılmalı Ne Yapılmak İsteniyor ? ”, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kimya Mühendisliği Bölümü, Kasım, Ankara 2003, s.2

²⁴ Türkiye Bilimler Akademisi: Türkiye Bilimler Akademisi'nin Öğrenci Affı İle İlgili Basın Duyurusu, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına, Kamuoyuna Duyurular. (www.tuba.gov.tr, Erişim Tarihi: 20.05.2005)

yetkilerinden biridir. Anayasal, hukuksal ve toplumsal etkileri açısından önemlidir.²⁵ Affın amacı, çeşitli esaslara dayandırılmaktadır. Bunlardan birisi, ceza kanunlarının somut olaylara uygulanması sırasında ortaya çıkabilecek haksızlıkları gidermek suretiyle adaletsizlikleri ortadan kaldırmaktır. Çünkü, adalet teşkilatı ne kadar mükemmel olursa olsun adli hataların söz konusu olabileceği savunulmaktadır.²⁶

Aflarla ilgili farklı konularda araştırmalar yapılmıştır. 24 Kasım 2000 tarihinde basında yayınlanan, cezaların affı ile ilgili olarak, 18 ilde yapılan kamuoyu araştırması, Sakarya Üniversitesi'nin " Türk Hukuku'nda Af ", Cumhuriyet Üniversitesi'nin " Kuran'da Af ", Ankara Üniversitesi'nin " Polisin Af Kavramına Bakışı ", Ankara Üniversitesi'nin " Ceza Hukukunda Af ", Ege Üniversitesi'nin " Türkiye'deki Ulusal Gazetelerin Kamuoyu Oluşturmadaki Rolü " Süleyman Demirel Üniversitesi'nin " İslam Ceza Hukuku'nda Af ", Marmara Üniversitesi'nin " İslam Ceza Hukuku'nda Af " ²⁷ çalışmaları aflar konusunda yapılan araştırmalara örnek olarak verilebilir. 24 Kasım 2000 tarihinde basında yayınlanan, cezaların affı ile ilgili olarak, 18 ilde yapılan kamuoyu araştırması sonucuna göre halkın büyük bir bölümü af istememektedir.

Suçluların affı ve mali konularda çıkarılan aflar her zaman daha ön planda olmuş, öğrenci afları çıkarıldığı dönemlerin dışında unutulmuştur. Eğitim alanında yapılan aflara Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilköğretim ve ortaöğretim alanında uygulamış olduğu öğrenci aflarını ve aynı zamanda yükseköğretim alanında yardımcı doçentlere ve üniversitelerin yurtdışına gönderdiği araştırma görevlilerine uygulanan afları da örnek verebiliriz.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın öğrenci affı düzenlemeleri genelgelerle gerçekleştirilmektedir. Fakat yükseköğretimdeki öğrenci afları T.B.M.M'si tarafından çıkarılan kanunlarla düzenlenmektedir.1972 yılında Yükseköğretimdeki öğrencilerin azami öğrenim süresi belirlenmesiyle bugün hala devam eden öğrenci affı uygulamalarının altyapısı hazırlanmış oldu. Bu uygulama ile birlikte bazı öğrencilerin öğrenim süreleri ile ilgili problemleri ortaya çıkmaya başladı. Bu mağduriyetlerin ortadan kaldırılması amacıyla yapılan öğrenci affı uygulaması 1974 ve 1978 yıllarında Ankara Üniversitesi'nin Anayasa Mahkemesi'ne dava açmasına neden olmuştur. 1978 yılında Anayasa Mahkemesi

²⁵ Türkiye Büyük Millet Meclisi: " Bazı Suç ve Cezaların Affına İlişkin Kanun Tasarısı nın Gerekçesi ", Dönem 21, 20.8.1999

²⁶ Demirbaş, Timur: Af Tartışmaları ve 4616 Sayılı < 23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverme Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun> Cilt 18.Yıl. 2001.(www.anayasa.gov.tr, Erişim Tarihi: 20.03.2006)

²⁷ Yükseköğretim Kurulu: Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi, " Af ", (www.yok.gov.tr, Erişim Tarihi: 05.11.2005)

tarafından, uygulanan öğrenci aflarının anayasaya aykırı olmadığı ve bu konuda bir daha dava açılmayacağı kararı alınmıştır. 1980 sonrasında öğrenim süreleri, disiplin işlemleri ve ders uygulamalarından kaynaklanan üniversiteler arasındaki farklılıkların ortadan kaldırılması için idare tarafından öğrenci affı adı altında bazı kararlar alınmıştır. 1980 öncesinde başlayan öğrenci afları en son 2005 yılında çıkarılan öğrenci affı ile uygulanmaya devam etmektedir.

Bu çalışmamızda, Türk Yükseköğretimi'nde af olgusu, öğrenci afları, öğrenci aflarının eğitim sistemimize etkileri araştırılmış ve Dicle Üniversitesi öğretim elemanları ve öğrencilerinin öğrenci afları konusundaki görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Problem Cümlesi

Dicle Üniversitesi öğretim elemanları ve öğrencilerinin öğrenci affı uygulamaları konusundaki görüşleri nelerdir?

Alt Problemler

Dicle Üniversitesi öğretim elemanları ve öğrencilerinin öğrenci affı uygulamaları konusuna ilişkin görüşleri;

- Öğretim elemanlarının ve öğrencilerin cinsiyetine,
- Öğretim elemanlarının ve öğrencilerin medeni durumuna,
- Öğretim elemanlarının çalıştığı fakülte ve yüksekokula,
- Öğretim elemanlarının hizmet yılına,
- Öğretim elemanlarının ve öğrencilerin ailesinde ve yakın akrabalarından öğrenci aflarından yararlanan olup olmadığına,
- Öğretim elemanlarının ve öğrencilerin, yeni bir af çıkarsa ailesinden ve yakın akrabalarından yararlanmak isteyen olup olmadığına,
- Öğretim elemanlarının ve öğrencilerin kendisinin öğrenci affından yararlanma durumuna ,
- Öğrencilerin kayıtlı oldukları fakültele,
- Öğrencilerin mezun oldukları liseye,
- Öğrencilerin, ailelerinin gelir düzeyine göre anlamlı fark oluşturmaktadır mıdır?

Araştırmanın Önemi

Bu araştırma af olgusu ve uygulamaları konusunda öğrenci ve öğretim elemanlarının görüşlerini belirleme ve eğitim bilimleri açısından bu görüşleri değerlendirmeye dayanmaktadır. Böylece araştırmada affın eğitim sistemimize etkileri tartışılmış ve somut öneriler geliştirilmiştir.

Çalışmanın Dicle Üniversitesi öğretim elemanları ve öğrencilerinin öğrenci afları konudaki görüşlerini belirlemek şeklinde iki yönü bulunmaktadır. Araştırma sınırlığından kaynaklanan nedenlerle Dicle Üniversitesi ölçeğinde yapılmıştır. Başka üniversitelerde yapılacak benzer araştırmalar ile bu alanda bir boşluğun doldurulacağı, bulguların yasama ve yürütme görevini yerine getirenlere kaynaklık edeceği düşünülmektedir. Ayrıca araştırma öğrenci affı konusunda çalışacaklar için kaynak özelliği taşıyacağı için önemli bulunmaktadır.

Sayıtlar

- Araştırmanın veri toplama aracının geçerliliği için uzman kanısı yeterlidir.
- Araştırmaya katılanlar, veri toplama aracını içtenlikle cevaplamışlardır.
- Örneklem, evreni temsil etme özelliğine sahiptir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma, akademik afların sadece üniversite öğrencilerine yönelik olan uygulamaları ile ilgili Dicle Üniversitesi öğretim elemanı ve öğrencilerinin görüşlerini belirlemek ile sınırlıdır. Türkiye genelindeki üniversitelerde yapılacak bir araştırma, yüksek lisans tezi için belirlenen süre ve olanakların sınırlı olması nedenleriyle, gerçekleştirilebilme olasılığı düşük olduğu için Dicle Üniversitesi örneği ile sınırlı tutulmuştur.

Araştırmanın ikinci sınırlılığını Dicle Üniversitesi'nin Diyarbakır il merkezinde bulunan Fen Edebiyat Fakültesi, Tıp Fakültesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, Mimarlık ve Mühendislik Fakültesi, Ziraat Fakültesi, Hukuk Fakültesi ve İlahiyat Fakültesi ile Meslek Yüksekokulu'ndan, veri toplama araçlarını yanıtlayan öğretim elemanları ve öğrenciler oluşturmaktadır.

Tanımlar

Af: Kavramsal açıdan af; suç, kusur, hata bağışlama, cezadan vazgeçme, mazur görme veya görülme, bir iş veya vazifeden çıkarılma, uzaklaştırılma, azil anlamlarında kullanılan bir kelimedir. Toplum yararı düşünülerek bazı suçlardan dolayı, hukuk yoluyla sanık hakkındaki takipten vazgeçilmesi veya hükümlünün cezasının bir kısmının veya tamamının kaldırılması, bağışlanması, suçluluğu veya cezayı ortadan kaldıran bir muameledir.²⁸

Akademik Af: Eğitim affı ya da “ Academic Amnesty ”, eğitimle ilgili insani ve maddi kaynakların boşa harcanmaması için yapılan bir uygulamadır.²⁹

Bağlı Yetki: Bir idari makamın karşılaştığı herhangi bir olayda kanunda gösterilenden başka bir çözüm yolunu seçme hakkının bulunmaması.³⁰

Öğrenci Affı: Yükseköğretim kurumlarından ilişkisi kesilen öğrencilerin, öğrenciliklerinin yasama organı kararı ile yeniden sağlanmasıdır.³¹

İdare: Kamu hizmetlerini yürüten organlar ve bu organların faaliyetleri.³²

Takdir Yetkisi: Bazı hallerde kanunların hükümler sevk etmeyerek idareye bırakmış oldukları serbest saha, takdir salahiyetinin sahasını ve idarenin böyle hallerde, ihtimallerden birini tercih edebilmesi de takdir kudret ve salahiyetini teşkil eder.³³

²⁸ Bayhan, Kenan: “ Af Kavramı ve Polisin Affa Bakışı ”, Emniyet Genel Müdürlüğü, (www.egm.gov.tr, Erişim Tarihi: 20.01.2006)

²⁹ Öğrenci Affı.Net: “ Akademik Affa İlişkin ”, (www.ogrenciaffi.net, Erişim Tarihi: 03.05.2005)

³⁰ Karatepe, Şükrü: **İdare Hukuku**, İzmir 1988, s. 472

³¹ Altıntaş , Mustafa: a.g.e. s. 450

³² Alkan, Aydın: a.g.e. s..56

³³ Karatepe, Şükrü: a.g.e. s. 48

YÖNTEM

Bu araştırma betimsel bir nitelik taşımaktadır. Uygulamalarıyla üniversiteleri ilgilendiren öğrenci aflarının etkilerinin ve sonuçlarının değerlendirilmesinde, üniversite sisteminin iki önemli unsuru olan öğrenci ve öğretim elemanlarının bu konudaki görüşlerini belirlemek ve bir durum tespiti yapmak, ortaya çıkan ve çıkması olası olan sorunları önleme bakımından önem taşımaktadır.

Araştırmanın Modeli

Dicle Üniversitesi öğretim elemanları ve öğrencilerinin öğrenci aflarına yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu araştırma temelde, uygulanan veri toplama aracı ve ilgili literatürden elde edilen bilgilere dayanmaktadır.

Araştırmanın yöntemi, “ betimleme-survey yöntemi ” dir. Bu yöntem olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışan araştırmalarda kullanılır.³⁴

Evren ve Örneklem

Araştırmanın gerçekleştirildiği Dicle Üniversitesi fakülteleri, öğretim elemanı ve öğrenci sayıları Tablo-1 ve Tablo-2’ de ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo - 1
Örnekleme Alınan Fakülte ve Yüksekokulların Sayısı ile Öğretim Elemanlarına Uygulanan Veri Toplama Aracı Sayısı

Fakülte ve Yüksekokul	Öğretim Elemanı Sayısı	Uygulanan Veri Toplama Aracı Sayısı	Geçerli Veri Toplama Aracı Sayısı	Yüzde %
Tıp Fakültesi	172	15	15	8,72
Fen Edebiyat Fakültesi	72	13	12	16,67
Hukuk Fakültesi	15	7	7	46,67
Eğitim Fakültesi	101	21	19	18,81
Müh. ve Mim. Fakültesi	19	7	6	31,58
Ziraat Fakültesi	17	4	4	23,53
İlahiyat Fakültesi	17	8	6	35,29
Diyarbakır MYO.	16	8	6	37,50
TOPLAM	429	83 kişi	75 kişi	17,48

Kaynak: Dicle Üniversitesi Rektörlüğü.³⁵

³⁴ Kaptan, S.: *Araştırma Teknikleri*, Ankara 1991, s. 29

Dicle Üniversitesi bünyesinde; 11 fakülte, 11 meslek yüksekokulu, 5 yüksekokul, 1 konservatuar, 3 enstitü, 8 uygulama ve araştırma merkezi, 1 eğitim ve araştırma hastanesi yer almaktadır.³⁶

Tablo-1’de görüldüğü gibi öğretim elemanlarına uygulanan veri toplama aracı sayısı 83 tür. Yapılan bu çalışmada 8 veri toplama aracı iptal edilmiştir. Geçerli sayılan veri toplama aracı sayısı 75 tir. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarından 58’i bay 17’si bayandır. Araştırmanın yapıldığı fakültelerdeki öğretim elemanı sayısı 429 dur. Geçerli sayılan veri toplama aracın toplama oranı % 17,48 dir.

Tablo -2

Örnekleme Alınan Fakülte ve Yüksekokulların Sayısı ile Öğrencilere Uygulanan Veri Toplama Aracı Sayısı

Fakülte ve Yüksekokul	Öğrenci Sayısı	Uygulanan Veri Toplama Aracı Sayısı	Geçerli Veri Toplama Aracı Sayısı	Yüzde %
Tıp Fakültesi	700	71	71	10,14
Fen Edebiyat Fakültesi	3365	176	170	5,05
Hukuk Fakültesi	520	46	34	6,54
Eğitim Fakültesi	3602	274	261	7,25
Müh. ve Mim. Fakültesi	707	67	53	7,50
Ziraat Fakültesi	164	84	70	42,68
İlahiyat Fakültesi	273	41	35	12,82
Diyarbakır M.Y. O.	1251	145	135	10,79
TOPLAM	10582	904 kişi	829 kişi	7,83

Kaynak: Dicle Üniversitesi Rektörlüğü.³⁷

Tablo-2’de görüldüğü gibi öğrencilere uygulanan veri toplama aracı sayısı 904 tür. Çalışmada 75 veri toplama aracı iptal edilmiştir. Geçerli sayılan veri toplama aracı sayısı 829 dur. Araştırmaya katılan ve geçerli sayılan öğrenci veri toplama aracından 535’i erkek, 294’ü kadındır.

Alınan örneklemin evreni temsil edebilmesi için gerekli sayıda veri toplama aracı hazırlanmış ve özenle dağıtılmıştır. Örneklem evreni temsil etme özelliğine sahiptir sayıtlısından yola çıkılmıştır. Örneklem evreni temsil edip etmediğini belirlemek amacıyla uzman kanısına başvurulmuştur.

³⁵ Dicle Üniversitesi: 2002- 2003 Dicle Üniversitesi Akademik Personel Durumu, Personel Daire Başkanlığı, Diyarbakır 2003.

³⁶ Dicle Üniversitesi: Dicle Üniversitesi, Genel Bilgiler, (www.dicle.edu.tr, Erişim Tarihi: 16.10.2005)

³⁷ Dicle Üniversitesi: 2002- 2003 Dicle Üniversitesi Akademik Personel Durumu, Personel Daire Başkanlığı, Diyarbakır 2003.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi ve Uygulanması

Veri toplama aracı geliştirilmeden önce bu araştırma ile ilgili literatür taranmış, öğrenci ve öğretim elemanlarının görüşlerini belirlemeye yönelik olarak hazırlanmış araştırmaların anketleri incelenmiştir. Daha sonra öğrenci ve öğretim elemanlarıyla yapılan görüşmeler sonucunda veri toplama aracının maddelerinin yazılmasına geçilmiştir. Veri toplama aracının hazırlanmasından sonra bir grup öğrenci ve öğretim elemanına verilerek, soruların anlaşılır olup olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca elde edilen bilgiler çerçevesinde veri toplama aracının 2 bölümden oluşturulmasının gerekli olduğu görülmüştür. Anlaşılmayan maddeler elenerek ankete son hali verilmiştir. Veri toplama aracının geçerliliğini belirlemek amacıyla Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin Eğitim Bilimleri Bölümü'nde görev yapan öğretim elemanlarının görüşü alınmıştır.

Veri toplama aracında öğretim elemanlarına kişisel bilgiler bölümünde 7, görüşlerini ölçmeye yönelik hazırlanan ikinci bölümde 25 soru, öğrencilere ise kişisel bilgiler bölümünde 10, görüşlerini ölçmeye yönelik hazırlanan ikinci bölümde 25 soru sorulmuştur. Soruların 9'u olumsuz soru niteliğinde diğer 16'sı olumlu soru niteliktedir.

Araştırmada, öğretim elemanlarının ve öğrencilerin öğrenci aklarına yönelik görüşlerini ölçmeye yönelik olmak üzere iki ayrı veri toplama aracı hazırlanmıştır. Veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır:

Birinci bölümde, c insiyet, medeni durum, fakülte, hizmet yılı, aile ve yakın akrabalarından aftar yararlanan olup olmadığı, yeni af çıkarsa aftar yararlanmak isteyen olup olmadığı, kendisinin öğrenci affından yararlanıp yararlanmadığı gibi bilgilere, ikinci bölümde ise çıkarılan öğrenci aklar konusunda öğretim elemanları ile öğrencilerin görüşlerini belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiştir. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden uygulama izni alındıktan sonra örnekleme alınan fakültelerde, 2005 yılının ocak ayının ikinci haftası veri toplama aracı uygulanmıştır.

İstatistiksel değerlendirmeler yapılmadan önce, veri toplama aracının öğretim elemanları ve öğrenciler tarafından tam olarak cevaplandırılıp cevaplandırılmadığının belirlenmesi amacı ile tek tek gözden geçirilmiştir. Bu inceleme sonucunda bazı veri toplama araçlarının hiç cevaplandırılmadığı, bazılarının da çok eksik olarak cevaplandırıldığı görülmüştür. Bu şekilde boş ve eksik olarak cevaplandırılan veri toplama araçları çıkarıldıktan sonra, toplam geçerli veri toplama araçlarının sayısının öğretim elemanlarında 75, öğrencilerde 829 olduğu görülmüştür.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumu

Veri toplama aracıyla elde edilen bilgiler bilgisayar ortamına aktarılmış ve SPSS 11.0 programından yararlanılarak çözümlenmiştir. Verilerin çözümlenmesinde t-testi yüzde (%) ve varyans analizinden yararlanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

Veri toplama aracının orijinal formunda yer alan ifadeler için “ Kesinlikle katılıyorum ”(5), “ Katılıyorum ”(4), “ Kararsızım ”(3), “ Katılmıyorum ”(2), “ Kesinlikle katılmıyorum ”(1) dereceleri kullanılmıştır. Aritmetik ortalamalar yorumlanırken 1.00-1.79 arasındaki ortalama değerlerin “ Kesinlikle katılmıyorum ”, 1.80-2.59 arasında bulunanların “ Katılıyorum ”, 2.60-3.39 arasındakilerin, “ Kararsızım ”, 3.40-4.19 arasındakilerin “ Katılıyorum ” ve 4.20-5.00 arasındakilerin ise “ Kesinlikle katılıyorum ” derecede değer taşıdığı kabul edilmiştir.

Düzeylerin yer aldığı bu aralıklar, seçeneklere verilen en düşük değer olan 1 ile en yüksek değer olan 5 arasındaki genişliğinin seçenek sayısına bölünmesi ile elde edilmiştir.³⁸

---

³⁸ Oral, Behçet: “ Öğretmen Adaylarının İnternet Kullanma Durumları ”, **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, Ekim 2004, (www.e-sosder.com, Erişim Tarihi: 29.12.2004)

1.YÜKSEKÖĞRETİMDE ÖĞRENCİ AFFI OLGUSUNUN KURAMSAL TARİHSEL ÇERÇEVESİ

1.1. Af Olgusu, Eğitimde Af Uygulamalarının Sebepleri ve Sonuçları

Belli süreçlerde verilen kararların ve uygulamaların adil ve hakkaniyete dayalı ve hukuka uygun olmadığı konusunda toplumda genel bir kanaatin bulunması ve normal döneme geçildiğinde öncelikle olağanüstü dönemlerde karşı çıkılmayan hukuksuzluklar ve adaletsizliklerin telafisi için “ ne yapabiliriz ? ” sorusu sorulduğunda ilk akla gelen af konusu olmaktadır.

Afolgusu, çok eski bir geçmişe sahiptir, neredeyse cezalandırma kurumuyla yaşıttır. Çünkü cezalandırma yetkisine sahip olan makam bunun doğal sonucu olarak af yetkisine de sahip olmuştur. İnsanlığın ilk zamanlarından itibaren toplumun yüksek çıkarlarını korumak için, toplum kanunlarına aykırı hareket edenleri cezalandırma yetkisine sahipti. Bu hakkının yanında, gerekli gördükçe af hakkını da kullanmaktan çekinmemiştir. Toplum bu hakkını istediği bir zamanda ve istediği kimse veya belirli hususlar hakkında istediği şekilde kullanmakta serbestti. Daha sonraları gelişen ve değişen toplum hayatı sonucunda insanlar, daha geniş topluluklar halinde yaşama şeklini benimsemeleriyle birlikte ‘Devlet’ adı verilen kuruluşları meydana getirmişlerdir. Devletin ortaya çıkmasıyla birlikte işlenen suçlarla ilgili olarak yargılama ve ceza verme yetkisi devletin tekelinde toplanmaya başlamıştır. Böylelikle affetme yetkisi de devlet tarafından kullanılır olmuştur. Tarihin seyri içerisinde monarşik yönetimlerce sıklıkla başvurulmuş af, demokrasi yönetim ve anlayışının yerleşmesiyle birlikte istisnai ve belli şartlarda uygulanır hale gelmiştir. Af, bir lütuf ve iyilikseverlik muamelesidir.³⁹

Türkiye’de af konusu Fransız literatüründe kullanılan “ Amnistie ” ve “ Grace ” ayırımı kullanılarak incelenmektedir.

Amnistie: “ Amnistie ” kelimesi eski Yunanca’da “ unutmama ” anlamına gelen emnestos kelimesinden gelmektedir. İngilizcede aynı anlamda “ amnesty ” kelimesi kullanılmaktadır. Hem suçu hem cezayı ortadan kaldıran, hem de mahkumiyete bağlı bütün kanuni sonuçları silen, genel, kişilik-dışı, kesin hükümden önce veya sonra uygulanabilen, şartsız bir atıfet işlemidir. Parlamentolar amnistie yetkilerini, “ parlamento kararı ” şeklinde değil, “ kanun ” biçiminde kullanırlar.

³⁹ Sözüer, Adem: “ Türk Hukukunda Af ”, (www.anayasa.gov.tr, Erişim Tarihi: 06.06.2005)

Grace: “ Grace ” kelimesi Latince “ Gratia ” kelimesinden gelir. Fransızca’ya XI’ inci yüzyılda “ Tanrı yardımı anlamında geçmiştir. “ Gras (Grace, Pardon) ”, ismen belirlenmiş bir veya birden fazla mahkumun kesinleşmiş cezasını ortadan kaldırma, bu cezayı indirme veya bu cezayı daha hafif bir caza türüne çevirme işlemidir. Gras sadece cezayı etkiler, suçta ise dokunmaz.⁴⁰

İslam Hukuku’nun cezaya ilişkin hüküm ve prensipleri ele alınacak olursa bu hukukta temel felsefenin cezalandırma olmadığı açıkça görülür. Gerek Kur’an ve Sünnet’te gerekse uygulamada cezalandırma konusuna son derece ihtiyatlı yaklaşmıştır. Hareket noktası şefkat ve merhamet olan İslam, kişiyi öldürmeyi, yok etmeyi, onu toplum içinde yaşayamaz hale getirmeyi değil, bilakis yaşatmayı, can, mal, şeref, namus, ve haysiyetine yönelik her türlü tehlike ve tehdidi bertaraf etmek suretiyle onun insan onuruna yaraşır bir şekilde huzurlu ve güvenli bir hayat sürdürmesini gaye edinmiştir. Yasakları bir şekilde ihlal eden şahısları hem kendisine, hem ailesine ve hem de ait olduğu topluma tekrar kazandırmak için af, sulh, diyet, gizleme ve tövbe gibi alternatifler getirmiş, suçun ispatında son derece titizlik göstermiş, en zayıf şüpheyi dahi sanık lehine değerlendirerek ceza sahasını son derece daraltmayı hedeflemiştir.⁴¹

İslâm Fıkıh Usulü’nde haklar genel olarak Allah hakkı ve kul hakkı şeklinde ikiye ayrılır. Bu ayırımın temel kriteri, Allah hakkı kategorisine giren alanlarda hiçbir kimsenin af yetkisine sahip olmamasından ve Allah’ın şirk hariç, diğer günahları ister adaletiyle azap etmesi, isterse de merhametiyle affetmesi muhtemel oluşundan kaynaklanır. Bu sebeple, af kapısı daima açık tutulur.⁴² Eğitim kurumlarının toplumdaki yeri ve işlevi benimsenen sistemlerin ve görüşlerin farklılığına göre değişim göstermektedir. Fakat affin genel amacı, kişiyi yeniden topluma kazandırmaktır. Bu nedenle bilimsel düşüncüyü oluşturmakla yükümlü yükseköğretim kurumları toplumun şekillenmesinde çok önemli bir görev üstlenmişlerdir.

Yükseköğretim kurumlarının varlığına temel olan ihtiyaç, talep ve sorunlar geçmiştekilerle benzerlik göstermektedir. Ortaçağ, Avrupa üniversite geleneğinin amaç boyutunu dört madde halinde irdelemektedir: Bunlar araştırma, öğretim, kültürü aktarma ve yayma ile mesleki eğitimidir.⁴³

⁴⁰ Gözler, Kemal : “ Karşılaştırmalı Anayasa Hukukunda Af Yetkisi ”, (www.anayasa.gov.tr, Erişim Tarihi: 25.05.2005)

⁴¹ Erturhan, Sabri: “ Kişisel Boyutlu Suçların Gizlenmesinin İslam Ceza Hukuku Açısından Değerlendirilmesi ”.

(www.cumhuriyet.edu.tr, Erişim Tarihi : 25.2. 2005)

⁴² Güneş, Ahmet: “ Kur’ân-ı Kerim’de İmana Vurgu ve Vicdani Sorumluluk ” Yeni Ümit, Kadın ve Aile, Sayı: 66

(www.yeniunit.com.tr. Erişim Tarihi : 27.04.2006)

⁴³ Akgündüz, Hasan: **Medreseler ve Üniversiteler**, Gençlik Copleynd , Diyarbakır 1988, s. 246–252

Üniversite kavramının olmazsa olmaz öğeleri; kalite duyarlılık, dinamizm ve özerkliliktir. Bu öğelerden herhangi biri üniversite kavramından çıkartılırsa bu kavrama dayalı kuruluş, görevlerini gerçek anlamda yapmayacak ve üniversite olmaktan çıkacaktır.⁴⁴

Üniversiteler çok sayıda amaca hizmet etmek için kurulur. Kurum açısından bakıldığında bir üniversite, öğrencileri eğitmek, araştırma yapmak, eğittiği öğrencilerin karakter ve değerlerini oluşturmak gibi amaçları gerçekleştirmeye çalışır. Eğitim amaçlarının belirlenmesi konusunda Akgündüz'ün düşüncelerini şu şekilde açıklayabiliriz:

“ Eğitim amaçlarının belirlenmesinde etkili olan faktörlerin başında, içinde yaşanılan toplumsal ortam gelir. Toplumun inanç ve geleneklerinin devam ettirilmesi, eksik ve kusurlarının düzeltilmesi, eğitim amaçları tespit edilirken birer faktör olarak değerlendirilir. Bazıları; eğitimin amaçlarını toplumsal kurumların tarihî analizinden çıkarmaya çalışırken bazıları da mevcut toplumsal hayatın analizinden çıkarmaya çalışmaktadırlar. Eğitimin hem amacı, hem sonucu görelidir. Bu görelilik genellemesi içerisinde, herkesin birleşeceği evrensel bazı noktaları yakalamak mümkün olmakla birlikte, bu konunun birbirinden çok farklı görüş ve anlayışların mücadele alanı olduğu da bir gerçektir. Bazıları insan doğasının kendiliğinden yöneleceği eğitimi yeğlemiş, bazıları insanın var oluş amacını hareket noktası kabul etmiş, bir kısmı yaşamın gereğini esas alırken, diğerleri insanın bireysel veya toplumsal niteliğini göz önünde bulundurmamışlardır.”⁴⁵

Af konusu, ülkemizde idarenin yetkisinde olan bir işlemdir. İdare bu yetkisini kullanarak bazı dönemlerde vatandaşlarını doğrudan ilgilendiren kararlar almıştır. İdarenin yüklendiği hizmetleri yürütebilmek için, kanunlara aykırı olmamak kaydıyla, o kanunların işleyişini göstermek üzere düzenleyici işlemler yapma yetkisi vardır. İdare bu yetkisine dayanarak yönetenlerin hareketlerini kısıtlayan emir ve yasaklar getirebilir. Ortaya çıkan bir olay karşısında idarenin nasıl bir yol izleyeceği mevzuatta ayrıntılı olarak gösterilmemişse ve kanunen geçerli birden fazla çözüm yolu bulunuyorsa idare bu çözüm yollarından birini seçebilir.⁴⁶ İdarenin almış olduğu bu kararların denetimi idari, siyasi, kamuoyu ve yargı denetimi olmak üzere dört kümede toplanır. İdare üzerinde iki tür denetim vardır: “ hukuka uygunluk ” ve “ yerindelik ” denetimidir. Kural olarak, yargı yerleri hukuka uygunluk denetimi, diğerleri hem hukuka uygunluk hem yerindelik denetimi yaparlar. İdari davranışların yalnız hukuka uygun olması yetmez, bunların

⁴⁴ Karpuzoğlu, Tuncer: “ Çağdaş Üniversite İçin Öneriler, Çağdaş Eğitim Çağdaş Üniversite ”, T.C.Başbakanlık, Ankara 1992, s.28.

⁴⁵ Akgündüz, Hasan: **Eğitime Dair Kuramsal ve Tarihsel Çözümler**, Yayına Hazırlanmış Ders Notları, Diyarbakır 2005.

⁴⁶ Karatepe, Şükrü: a.g.e. s.48

yerinde olması ve kamu hizmetlerinin iyi bir biçimde kamuya yararlı olarak yürütülmesi gerekir.⁴⁷

Avrupa ülkelerinde de farklı konularda af uygulamaları yapılmıştır. Bu ülkelerde de af uygulamalarının genel amacının daha çok toplumsal barışı sağlamak olduğu görülmüştür. İngiltere’de genel af 1715 yılında çıkarılmıştır. Almanya 1949, 1954, 1968 ve 1970 yıllarında af ilan ederken, İtalya’da 1944 yılından 2005 yılına kadar elliye yakın af çıkarıldığı görülmektedir. Avusturya’da ise anma günlerinde af çıkarmak bir gelenek haline gelmiştir. Hollanda’da 1941 yılında yürürlüğe giren af kanunu ile bir kısım vergi suçların affedildiği bilinmektedir.⁴⁸

Af, egemenin bir bağışlama işlemidir, bundan dolayı ancak kanunla çıkarılabilir. Hukuk düzenimizde Türkiye Büyük Millet Meclisi affı çıkarmaya yetkili organdır. Ancak Cumhurbaşkanına da “ kişisel af ” çıkarma yetkisi tanınmıştır. Af mahiyeti bakımından siyasi bir faaliyettir. Amaç toplumsal barışı sağlamaktır. Cumhurbaşkanının, sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebi ile belirli kişilerin cezalarını hafifletmek veya kaldırmak yetkisi vardır, açıklaması getirilmiştir.⁴⁹ T.B.M.M tarihinde af ve ceza indrimi konusunda çıkarılan kanunları şu şekilde özetleyebiliriz.

- 19 Aralık 1921: Hıyaneti Vataniye Kanunu Kapsamındaki Bazı Suçlar İçin Öngörülen Af.
- 7 Ocak 1922: TBMM tarihindeki ilk “Genel Af Kanunu” 7 Ocak 1922 tarihinde çıkarıldı. Toplam dört maddeden oluşan kanun ile cezalarının üçte ikisini tamamlayan mahkûmların kalan cezaları affedildi, işgale uğrayan yerlerdeki kişiler hakkında açılan davalar ise ertelendi.
- 31 Mart 1923: Esirlerin Affı. (Lozan Anlaşması gereğince, Türkiye’nin elinde bulunan askeri ve sivil esirlere ilişkin af)
- 26 Aralık 1923: Cumhuriyet’in kuruluşundan kısa bir süre sonra 26 Aralık 1923 tarihinde ikinci Genel Af Kanunu çıkarıldı. Söz konusu düzenlemeyle 29 Ekim 1923 tarihine kadar işlenmiş suçlara verilen cezaların yarısı affa tabi tutuldu. Kanunla af kapsamına gireceklerin üç ay içinde teslim olmaları koşulu getirildi.

⁴⁷ Alkan, Aydın: a.g.e. s. 69

⁴⁸ Milliyet.Com : “ ATO Raporuna Göre, Türkiye Af Rekortmeni ”, (www.milliyet.com, Erişim Tarihi: 06.05.2005)

⁴⁹ Karatepe, Şükrü: a.g.e. s. 41

- 20 Mart 1924: Genel Affa Ek Kanun.
- 16 Nisan 1924: Türkiye'den Ayrılan Topraklarda Yaşayanlar İçin Genel Af.
- 11 Aralık 1924: Meni Müskirat Kanunu (Sarhoşluk veren şeylerin önlenmesi kapsamında mahkûm olanların affi)
- 23 Mayıs 1929: Kabahatlerin Affi. (Kabahatlıların Affi ve Bazı Cürümlerin Takibat ve Tecili Hakkında Kanun)
- 26 Ekim 1933 (10. Yıl Affi): Cumhuriyetin kuruluşunun 10'uncu yıldönümü dolayısıyla 26 Ekim 1933 tarihinde yeni bir Genel Af Kanunu çıkarıldı.
- 8 Ocak 1936: “ Tunceli Affi ” (Tunceli ilinde yaşayan ve nüfus kütüklerine kaydolmamış olanlar ile asker kaçakları hakkındaki af)
- 14 Ocak 1938: “ Tunceli Affi ” konusundaki kanunun yenilenmesi.
- 29 Haziran 1938: İstiklal Mahkemeleri'nde Mahkûm Olanlar Hakkında Çıkan Af
- 19 Nisan 1940: Depremde Yararı Görülen Mahkûmların Affi.
- 26 Aralık 1941: Depremde Yararı Görülen Mahkûmların Affi.
- 2 Ağustos 1944: Müttefik Devletlerin Tebaasında Bulunan Mahkûmların Affi.
- 14 Haziran 1946: Basın Affi.
- 14 Temmuz 1950: Kısmi Genel Af.
- 11 Mart 1954: Orman Suçlarının Affi.
- 11 Şubat 1957: Ateşli Silahlara İlişkin Af.
- 23 Haziran 1958: Orman Suçlarının Affi.
- 28 Haziran 1960: 27 Mayısçıların Affi. (Hürriyet Mücadelesi Uğrunda İşlenen Bazı Suçların Affına Dair Geçici Kanun)
- 28 Haziran 1960: Ruhsatsız Silah Taşıyanlara İlişkin Af.
- 10 Eylül 1960: Milli Korunma Suçları Affi.
- 26 Ekim 1960 (27 Mayıs Affi): 27 Mayıs 1960 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından yönetime el konulmasından sonra, 26 Ekim 1960 tarihinde Genel Af Kanunu çıkarıldı.
- 18 Kasım 1960: Genel Affa Ek Kanun.
- 10 Mayıs 1962: 22-23 Şubatçıların Affi. (Asker kişiler tarafından 22-23 Şubat 1962 olayları dolayısıyla ve daha önce bu olaylara esas oluşturacak kovuşturmalara ilişkin af)

- 16 Ekim 1962: DP'lilerin Affı. (Anayasayı İhlal Suçundan Yüksek Adalet Divanınca Mahkûm Edilenlerin Cezalarının Kısmen Affı Hakkındaki Kanun)
- 23 Şubat 1963: Genel Af. (5 yılı geçmeyen hapis cezaları için af getirildi. Değişik oranlarda ceza indirimi sağlandı ve bazı suç ve cezalar kapsam dışında tutuldu.)
- 18 Temmuz 1963: Milli Korunma Affı.
- 8 Nisan 1965: DP'lilerin Affına İlişkin Kanuna Ek.
- 3 Ağustos 1966: Genel Af.
- 19 Temmuz 1967: Genel Af Kanununa Ek.
- 26 Aralık 1967: 20-21 Mayısçılarının Affı.
- 15 Mayıs 1969: Kısmi Genel Af.
- 26 Haziran 1973: Orman Suçlarının Affı.
- 15 Mayıs 1974: Genel Af.
- 24 Şubat 1976: Şoför Affı. (Cumhuriyet'in 50. Yılı dolayısıyla çıkarılan aftan kısmen yararlanan sürücülerin mesleklerini icra etmelerine olanak sağlayan yasal düzenleme)
- 2 Ağustos 1977: Haşhaş Ekicilerinin Affı.
- 26 Ocak 1978: 1974'te Çıkarılan Genel Af Kanununa Bir Bent Eklenmesine Dair Kanun.
- 25 Eylül 1980: Ateşli Silahlar Konusundaki Af Kanunu.
- 25 Aralık 1985: Memurların Disiplin Cezalarının Affı.
- 25 Mart 1988: Ceza İndirimi Öngören Kanun.
- 18 Haziran 1992: Memurların Disiplin Suçlarının Affı.
- 12 Nisan 1991: Terörle Mücadele Kanunu'nun Geçici 4. Maddesi Uyarınca Öngörülen Şarla Salıverme.
- 6 Mayıs 1993: Öğrenci Affı.
- 1 Haziran 1994: Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun Kapsamındaki Suçların Affı.
- 7 Haziran 1995: Öğrenci Affı.
- 28 Ağustos 1999: Basın Yoluyla İşlenen Bazı Suçların Ertelenmesine Dair Kanun. (Anayasa Mahkemesi'nce kısmen iptal edildi.)
- 28 Ağustos 1999: Cezaların İnfazı Hakkındaki Kanuna Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun. (Cumhurbaşkanı veto etti.)

- 28 Ağustos 1999: Cezaların İnfazı Hakkındaki Kanuna Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun. (Cumhurbaşkanı veto etti.)
- 22 Haziran 2000: Öğrenci Affı. (Cezaların affı hakkındaki kanuna bir geçici madde eklenmesine ilişkin kanunun Cumhurbaşkanınca veto edilmesinden sonra öğrenci affı ayrı bir kanun olarak çıkarıldı.)
- 21 Aralık 2000: 23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine İlişkin Kanun.
- 5 Nisan 2002: Şartla Salıverilmeye ve Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun'da Değişiklik Yapan Kanun.
- 17 Mayıs 1924: İlk Vergi Affı, 17 Mayıs 1924 tarihini taşıyor.
- 05 Ağustos 1928: Elviyeyi Selased Vergilerinin Sureti Cibayetine Dair Kanun.
- 15 Mart 1934: 4530 Sayılı Varlık Vergisinin Bakayasının Terkinine Dair Kanun.
- 04 Temmuz 1934: 2566 Sayılı Vergi Bakayasının Tasfiyesine Dair Kanun.
- 29 Haziran 1938:3568 Sayılı Arazi Vergisinin Mali Yıl Sonuna Kadar Olan Bakiyesinin Terkinine Dair Kanun.
- 13 Haziran 1946: Orman İşletmeleri'nin Bazı Vergilerden Muaf Tutulması Hakkındaki Kanun.
- 21 Ocak 1947: 5050 Sayılı Toprak Mahsulleri Vergisi Artıklarının Silinmesi Hakkında Kanun.
- 26 Ekim 1960 : 113 Sayılı Af Kanunu.
- 28 Aralık 1961: 281 Sayılı Vergi Cezaları Gecikme Zamlarının Tecil ve Tasfiyesine Dair Kanun.
- 23 Şubat 1963: 218 Sayılı Bazı Suç ve Cezaların Affı Hakkında Kanun.
- 13 Haziran 1963: 252 Sayılı Spor Kulüplerinin Vergi Borçlarının Bir Defaya Mahsus Olmak Üzere Affı Hakkında Kanun.
- 05 Eylül 1963: 325 Sayılı Yasa Kamu İktisadi Teşebbüslerinin 1960 ve Daha Önceki Yıllarına Ait Bir Kısım Vergi Borçlarının Tasfiyesi Hakkında Kanun.
- 16 Temmuz 1965: 691 Sayılı Belediyelerin ve Belediyelere Bağlı Müessese ve İşletmelerin Bir Kısım Borçlarının Hazine'ce Terkin ve Tahkimi Hakkında Kanun.
- 03 Ağustos 1966: 780 Sayılı Bazı Suç ve Cezaların Affı Hakkında Kanun.
- 15 Mayıs 1974:1803 sayılı Cumhuriyet'in 50. Yılı Nedeniyle Bazı Suç ve Cezaların Affı Hakkında Kanun.

- 20 Mart 1981: 2431 Sayılı Tahsilâtın Hızlandırılması ve Beyan Dışı Kalmış Servet Unsurlarıyla Vesikasız Emtianın Beyanına İlişkin Kanun.
- 2 Mart 1982: 2431 Sayılı Kanuna Ek.
- 22 Şubat 1983: 2801 Sayılı Bazı Kamu Alacaklarının Özel Uzlaşma Yolu İle Tahsil Hakkında Kanun.
- 1985: Bazı Vergi Kanunlarında Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun Geçici 4. Maddesi
- 3505 Sayılı Kanun. (Geçici birinci madde)
- 3689 Sayılı Kanun. (Geçici birinci madde)
- 3787 Sayılı Kanun.
- 400 Sayılı Tahsilât Genel Tebliğ (2)
- 4369 Sayılı Kanun.
- 414 Sayılı Tahsilât Genel Tebliğ (3)
- 4748 Sayılı Yasa İle Emlak Vergisi İle İlgili Af Düzenlemesi (Emlak Vergisi Kanununun Geçici Madde: 21)
- 1988: Bazı Vergi Kanunlarında Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun Geçici 1. Maddesi.
- 1990: Bazı Vergi Kanunlarında Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun Geçici 1. Maddesi.
- 1992: Bazı Kamu Alacaklarının Tahsilâtının Hızlandırılması ve Matrah Artırımı Hakkında Kanun.
- Sicil Affı.
- BAĞ-KUR SSK Ödeme Kolaylığı.
- 27 Şubat 2003 tarihinde “ Vergi Barışı Kanunu ” yürürlüğe girdi.⁵⁰

Af konusunda çıkarılan kanunlar, yukarıda ayrıntılı olarak görüldüğü gibi orman suçlarının affı, şoför affı, haşhaş ekicilerin affı, memurların disiplin cezalarının affı, terörle mücadele şartlı salıverme, Türk parasının kıymetini koruma hakkındaki kanun kapsamındaki suçların affı, a teşli silahlar konusundaki af kanunu, öğrenci affı v.b gibi farklı konularda çıkarılmaya devam etmektedir.

---

⁵⁰ Ankara Ticaret Odası: “ Affınıza Sığınyorum ”, Ankara Ticaret Odası Yayını, Ankara 2004, (www.fireball.atonet.org.tr. Erişim Tarihi: 02.03.2005)

Eğitim kurumlarında, farklı dönemlerde öğrencilere ve çalışanlara yönelik af uygulamaları yapılmıştır ve yapılmaya devam etmektedir. Eğitim alanında çalışan öğretmenlerin sicil affı, üniversitede çalışan araştırma görevlilerine, öğretim üyelerine yönelik çıkarılan af uygulamaları, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullardaki ve üniversitelerdeki öğrencilere yönelik uygulanan aflar eğitimde yapılan aflara birer örnektir.

2005 yılı temmuz ayında Milli Eğitim Bakanlığı'nın çıkardığı 2005/65 numaralı başarısız öğrencilerle ilgili genelge de orta öğretim öğrencilerine yönelik çıkarılmış bir nevi af özelliği taşımaktadır. 2005 yılında çıkarılan başarısız öğrencilerle ilgili genelge, öğrencilerin, ortaöğretimin yeniden yapılandırılması uygulamasından olumsuz etkilenmemeleri, başarısızlıklarının giderilmesi ve oluşabilecek muhtemel mağduriyetlerinin önlenmesi amacıyla 2005 yılına mahsus olmak üzere çıkarılmıştır.⁵¹

Akademik af, diğer bir değişle eğitim affı eğitimle ilgili insani ve maddi kaynakların israfını önlemek için yapılan ve örnekleri yurtdışında da bulunan bir uygulamadır.⁵²

Ülkemizde, okulöncesinden yükseköğrenime kadar eğitim sistemimizde büyük sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunların hemen hemen büyük kısmı öğrenciden kaynaklanmamasına karşın, en çok etkilenenin de öğrenciler olmaktadır. Öğrenci affı âdetâ kurumsallaşmıştır. Bu duruma köklü ve kalıcı çözüm, bu güne kadar maalesef üretilememiştir. Bu uygulamalarla üniversite öğrencilerinin başarısının düştüğü ve öğrencilerin motivasyonlarının da azaldığı söylenilebilir. Öğrenci affı uygulamalarından, Yükseköğretim Kanunu'ndaki öğretim sürelerinin yetmediği veya verimsiz kullanıldığı anlaşılmaktadır. Maddî imkânsızlıklar, öğretim kadrosuyla arasında doğabilecek bazı talihsizlikler, öğrencilerin, seçtikleri meslek eğitimindeki isabetsiz kararları, gençlerin, en zor çağında yaşayabileceği bazı problemler, öğrencilerimizin yükseköğretim kurumlarıyla ilişkilerinin kesilmesine neden olmaktadır.⁵³

Öğrenci affı kanunlarıyla öğrencilerin doğrudan sınıf geçmesi temin edilmez, eğer hazırlıklarını tamamlamış, dersini çalışmış ve geçebilecek duruma gelmişse, yeni bir sınav hakkı verilir. Kendilerine verilen eğitim hakkını gerektiği gibi kullanamamış öğrencilere yeni sınav hakları tanımak çağımız eğitim anlayışı çağdaş bilim ve ülkemizin hedefleri

⁵¹ Meb. Gov: " Öğrenci Affı İstiyor musunuz ? ", Anketler, Okul Meclisleri., (www.meb.gov.tr, Erişim Tarihi : 18.08.2005)

⁵² Örgenci Affı.Net : " Akademik Affa İlişkin ", (www.ogrenciaffi.net, Erişim Tarihi : 03.05.2005)

⁵³ TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi, **Tutanak Dergisi**, Dönem 20, Cilt 32, Yasama Yılı 2, 134 üçüncü Birleşim, 13.08.1997 Çarşamba, (www.tbmm.gov.tr, Erişim Tarihi: 18.08.2005)

açısından sakıncalıdır. Öğrenci affı yasası ile birlikte öğretim üyeleri için yabancı dil KPDS sınavı zorunluluğunu kaldırma ve not seviyesini düşürme eğilimi özellikle gelişmekte olan bölge üniversiteleri ve halkı için olmak üzere bilimde düşük standardın tescili demektir. Ülke geleceğini teslim edeceğimiz gençlerimize daha yüksek nitelikli eğiticiler sağlamamız çağın ve bilimin zorunluluğudur. Bunun kadar önemli olan bir diğer husus da bilim çağının gerekli gördüğü üstün nitelikli Türk gençliğini ve bilim adamlarını yetiştirmek ve bunların çağdaş bilim ile yarışabilecek düzeyde donatılmalarını sağlamaktır. Düşük akademik standart ve nitelikler kabul edilemez.⁵⁴

1.2. Türkiye Cumhuriyeti Tarihinde Yükseköğretimde ve Öğrencilerle İlgili Konularda Yapılan Uygulamalar ve Gerçekleştirilen Öğrenci Afları

Cumhuriyet tarihinde öğrencilerin her türlü mağduriyetlerinin giderilmesi için idare tarafından farklı tedbirler alınmış kanuni düzenlemeler yapılmıştır. Cumhuriyet tarihinde yükseköğretimde ve öğrencilerle ilgili konularda yapılan bu uygulamaları ve gerçekleştirilen öğrenci aflarını şu şekilde özetleyebiliriz:

- Cumhuriyet'in onuncu yıldönümü dolayısıyla çıkarılacak olan genel aftan Tecemmüat Kanunu'na (sonradan - Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu - halini alacak olan kanun) dayanılarak 1934 yılında Sofya'da çıkan olaylardan dolayı tutuksuz yargılanan öğrenciler, yararlandırılmıştır.⁵⁵ Bu uygulama öğrencilerle ilgili günümüzdeki af niteliğinde olmasa da, öğrencilerin af kapsamı içinde ele alındıkları ilk uygulamadır.

- 1946 yılında yayınlanan 4936 Sayılı Üniversiteler Kanunu'nda yedinci maddesinde öğrencilerin her türlü işlemleri, fakülte yönetim kurulunca incelenir, bunlardan yazılma, çıkarılma, disiplin, öğretim ve imtihanlara ait olanlar hakkında takdire bağlı ve kesin kararlar verir, ancak çıkarılma kararlarına karşı ilgililere bildirildiğinden başlayarak beş gün içinde senatoya itiraz olunabilir, yönetim kurulu ile senatonun bu kararlarına karşı başka hiçbir mercie başvurulamaz hükmü getirilmiştir.⁵⁶

- 1946 yılında üniversite olarak kabul edilen okullar belirlenmişti. Yükseköğretimdeki tüm okullar üniversite kapsamında yer almıyordu. Farklı kanunlarla yönetilen üniversiteler ve yükseköğretim kurumları bulunmaktaydı. Bu nedenle Milli

⁵⁴ Türkiye Bilimler Akademisi: Türkiye Bilimler Akademisi'nin Öğrenci Affı İle İlgili Basın Duyurusu, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı, Kamuoyuna Duyurular. (www.tuba.gov.tr, Erişim Tarihi: 20.05.2005)

⁵⁵ Akman, Hakan: " Türkiye Öğrenci Gençlik Hareketlerinde İdeolojik Çeşitlilik 1968'den Günümüze ", (www.angelfire.com, Erişim Tarihi: 30.10.2005)

⁵⁶ Yükseköğretim Genel Müdürlüğü: a.g.e. s. 69

Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir okula devam eden öğrenci ile ilgili karar, İktisadi ve Ticari İlimler Akademilerinden birinde okuyan öğrenci ile ilgili karara benzemeyebiliyordu. Bu da bir süre sonra eğitimde uygulama farklılıklarına neden oldu.

- 1946 Üniversiteler Kanunu, demokratik kurallarla işleyen ve dış müdahaleye izin vermeyen bir üniversite yapısı oluşturmuştur. 27 Mayıs 1960 İhtilali, 115 ve 119 Sayılı Kanun'larla üniversite özerkliğini zedelemiş; ancak 1961 Anayasası ile üniversite özerkliği tekrar güvence altına alınmıştır. Böylece “ üniversite ” kavramı ilk defa 1961 Anayasası'nda yer bulmuştur⁵⁷

- Cumhuriyet Senatosu, 1961 Anayasası'nın 85'inci maddesi gereğince üniversitelerin verimini arttırmak, sıkıntılara çare bulmak için bir araştırma yapılması kararı almıştır. Bu araştırma, Devlet Planlama Teşkilatı, Milli Eğitim Bakanlığı, üniversiteler ve öğretim elemanlarıyla görüşülerek hazırlanmış ve 5.11.1965 tarihinde Cumhuriyet Senatosu Yüksek Başkanlığı'na sunulmuştur. Bu raporda öğrencilerle ilgili şu konulara değinilmiştir:

- 1960'lı yıllarda, Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF)'nin oluşturulması oldukça geniş öğrenci kesiminin siyasallaşmasına neden olmuştur. Başlangıçta yetersiz eğitim sistemine tepki olarak gelişen öğrenci hareketi, iç ve dış siyasal gelişmelerin etkisiyle 1968'den itibaren üniversite ve eğitim alanı dışında Türkiye'nin bağımsızlığı ve kalkınma modeli gibi mücadele alanlarına kaymıştır.⁵⁸ 1961 yılından sonra üniversiteler ile ilgili yapılmak istenen değişiklikler hem öğretim elemanları hem de öğrenciler tarafından farklı tepkiler almıştır.

- 1960–1968 arasında meydana genel öğrenci olayları bir anlamda 12 Mart 1971 Askeri Müdahalesi'nin gerekçesi kabul edilmiştir. 1961 Anayasası'nın üniversitelerle ilgili 120. M addesi değiştirilerek gerektiğinde hükümetin koruyucu önlemler alması öngörülmüştür. Dönemin reform kanunlarından biri olarak da yeni bir üniversiteler kanunu çıkarılması zorunlu görülmüştür.⁵⁹ Hükümetin yükseköğretim kurumlarında meydana gelen uygulama farklılıklarını en aza indirebilmek ve meydana gelebilecek olaylarda kurumların ve öğrencilerin mağduriyetlerini önleyebilmek için yeni düzenlemelere başvurması farklı çevreler tarafından yükseköğretim kurumlarının iç işlerine müdahale olarak yorumlanmış ve eleştirilmiştir.

⁵⁷ Yükseköğretim Genel Müdürlüğü: a.g.e. s.106

⁵⁸ Akman, Hakan: “ Türkiye Öğrenci Gençlik Hareketlerinde İdeolojik Çeşitlilik 1968'den Günümüze ”, (www.angelfire.com, Erişim Tarihi: 30.10.2005)

⁵⁹ Yükseköğretim Genel Müdürlüğü: a.g.e. s. 106

- 1972 yılında TBMM Başkanlığı'na sunulan Üniversiteler Kanunu genel gerekçesinde, tasarının getirdikleri bölümünde öğrencilerle ilgili düzenlemelerden söz edilmiştir. Tasarıda bir öğrencinin azami öğrenim süresi belirlenmiştir. Bu süre içinde öğrenimlerini tamamlayamayanlarla, tamamlayamayacakları anlaşılan öğrencilerin üniversite ile ilişkileri kesilecektir denilmiştir. Böylece üniversiteye bir kere girenlerin sonsuza kadar öğrenci sayılmalarına imkân veren sisteme son verilmiştir.⁶⁰

- Yükseköğretimdeki öğrencilerin azami öğrenim süresi belirlenmesiyle bugün hala devam eden öğrenci affı uygulamalarının altyapısı hazırlanmış oldu. Çünkü 1972 yılında yapılan değişiklikle öğrencilerin sonsuza kadar öğrenci sayılmalarına imkan veren sisteme son verilmiştir.⁶¹

- 1974 yılında Cumhuriyet'in 50'nci Yılı Nedeniyle Bazı Suç ve Cezaların Affı Hakkında Kanun çıkarılmıştır. Bu kanun kapsamında yükseköğretim kurumu öğrencilerine yeni haklar tanınmıştır.

1974 yılında Ankara Üniversitesi tarafından yasanın iptali istenmiş ve Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmuştur. Davanın gerekçesi aşağıda özetlenmiştir:

"1803 sayılı Kanunun 15/A maddesi, üniversiteleri içeren bir genişliktedir. Buna göre "hangi sebeple olursa olsun" kaydı silinmiş veya kendi istekleriyle kayıtlarını silmiş eski öğrencilerin talepleri halinde, üniversitelerce yeniden öğrenci olarak kaydedilmeleri "zorunluluğunu" getirmektedir.

- *Bu hükümlerin kanunlaşmasında, üniversitelerin görüşü alınmamıştır.*
- *Söz konusu hükümler, üniversiteye dışardan müdahale niteliğinde bulunmaktadır. 1803 sayılı Kanun, "bilimsel özerklik" açısından üniversitenin "kontenjan tespit"i hakkına müdahale etmiş ve saptanan kontenjanların dışında ve çok üstünde öğrenci alma zorunluluğu yüklemiştir. Kaldı ki af, Devletin cezalandırma hakkından feragati demektir. O halde "ceza" ile ilgili olmayan hususların "af" fi söz konusu olamaz. Af Kanununa bu şekilde hükümler konması, af yetkisinin sınırlarının aşılması anlamına gelir. Sınıfta kalma bir ceza değil, sadece başarısızlığın "saptanması" dır. Keza başarısızlık sonucu kayıt silmede "ceza" olmayıp, kayıtlı bulunduğu fakülteye devam "yetersizliği" nin saptanmasının bir sonucudur. "Yetersizliği" saptanan kişinin kanunla "yeterli" kılınması düşünülemez. Bu durumda söz konusu hüküm, af yetkisinin sınırlarının aşılması ve özerkliğin zedelenmesi anlamını taşımaktadır."*

⁶⁰ Yükseköğretim Genel Müdürlüğü: a.g.e. s.134.

⁶¹ Yükseköğretim Genel Müdürlüğü: a.g.e. s.200.

1803 Sayılı Kanununun 15. Maddesi'nin (A) ve (D) bentlerinin üniversitelere ilişkin hükümlerini biçim yönünden Anayasa'nın 92. Maddesi'nin beşinci fıkrasına aykırı kılar ve iptalini gerektirir kararı alınmıştır. Ayrıca dava konusu kanun kuralının biçim yönünden Anayasa'ya aykırı olduğu saptanmış ve bu nedenle de iptali öngörülmüş bulunduğundan, esas yönünden Anayasa'ya aykırılık sorunu üzerinde durulmasına yer kalmamıştır açıklaması yapılmıştır.⁶²

1978 yılında Ankara Üniversitesi'nin konunun üniversitenin varlık ve görevlerini ilgilendiren alana girdiği ileri sürülmüş ve bu bent hükmünün üniversite yönünden iptali istemiyle anayasa mahkemesine başvurulmuştur. Dava konusu kural, üniversitenin özerkliğini zedeleyen bir dış müdahale niteliğindedir. Yeniden kaydı yapılan öğrenci sayısının çokluğu, ayrıca öğretim üye ve yardımcıları sayısı ile öğretim araçlarından yararlanabilme olanakları göz önüne alınmamıştır. Af, devletin cezalandırma hakkından vazgeçmesi demektir O halde ceza ile ilgisi olmayan yönlerin affedilmesi de söz konusu olamaz. Başarısızlık nedeniyle kayıt silme bir ceza yaptırımını değil yetersizliğin saptanması sonucudur. Yetersiz kişinin yasa ile yeterli kılınması düşünülemez. Bundan dolayı bu yasa ile af yetkisinin sınırları aşılmıştır. Sonuç olarak dava konusu kanun hükmü, Anayasa'nın 21, 64. ve 120. Maddeleri'ne aykırıdır gerekçesiyle bir başvurusu daha olmuştur.

Anayasa Mahkemesi'nde dava ile ilgili şu karar alınmıştır.

- *"15 Mayıs 1974 günlü, 1803 sayılı Yasanın 15. Maddesi'ne 26.1.1978 günlü, 2110 Sayılı Kanun ile eklenen dava konusu "E" bendinin birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü tümceleri hükümlerinin Anayasaya aykırı olmadığına, bu hükümlere yönelen iptal isteminin reddine oybirliğiyle,*
- *Aynı bendin : "Bu bent hükmünden yararlanan öğrenciler tarafından bu konularda Danıştay'a açılan davalara bakılmaz." yolundaki hükmünün de esasının incelenmesine 20.4.1978 günü yapılan ilk inceleme toplantısı sonunda karar verilmiş olması karşısında, sözü geçen hükmün davacı üniversitenin varlık ve görevleriyle ilgili olup olmadığı, bu bakımdan iptal istemine konu yapıp yapılamayacağı sorunun yeniden ele alınarak görüşülüp oylanamayacağına,*
- *Sonuç olarak : (E) bendinin yukarıda sözü geçen son tümcesi hükmünün Anayasaya aykırı olmadığına, bu tümceye yönelen iptal isteminin de reddine oy çokluğuyla karar verilmiştir ."*⁶³

⁶² Anayasa Mahkemesi: Anayasa Mahkemesi Kararı, Ankara 1974, (www.anayasa.gov.tr, Erişim Tarihi: 30.10.2005)

⁶³ Anayasa Mahkemesi: Anayasa Mahkemesi Kararı, Ankara 1978, (www.anayasa.gov.tr, Erişim Tarihi: 30.10.2005)

- 1974 yılında, askeri öğrencilikten çıkarılanların askerlik mükellefiyeti ve mali sorumlulukları ile ilgili konuda Af Kanunu'nun, idari işleme etkisi hakkında içtihadı birleştirme kararına başvurulmuştur.⁶⁴

- Yükseköğretimde öğretim süresi, 2547 Sayılı Kanun'un 44. Maddesi tarafından belirlenmiştir. Bu madde üzerinde, 1983 ile 1995 yılları arasında, 2880, 3248, 3511, 3908 ve 4111 Sayılı Kanunlar ile değişikliğe uğramıştır. Anılan değişiklikler, kamuoyunda “ öğrenci affı ” olarak tanımlanmaktadır.⁶⁵

- 1980 yılından 2005 yılına kadar üniversitelerden ilişkisi kesilen ya da ayrılanlar için 11 af niteliğinde yasal düzenleme yapılmıştır. Öğrenci affı ile ilgili olarak çıkarılan kanunlar tarih ve numara sırasına göre şu şekildedir:

- Geçici Madde: 13.
- Geçici Madde: 29. - (Ek: 2984 - 29.2.1984)
- Ek: 3248 - (25 Aralık 1985)
- Geçici Madde: 30. - (Ek: 3511 - 10.12.1988)
- Geçici Madde: 31. - (Ek: 3511- 10.12.1988)
- Geçici Madde: 32. - (Ek: 3511 - 10.12.1988)
- Af Geçici Madde 37. - (Ek: 3747 - 29.5.1991)
- Geçici Madde 38. - (Ek: 3747 - 29.5.1991)
- Geçici Madde 39. - (Ek: 3747 - 29.5.1991)
- Geçici Madde 40. - (Ek: 3804 - 21.5.1992)
- Geçici Madde 42. - (Ek: 3908 - 6.5.1993)
- Geçici Madde 43. - (Ek: 4111 - 7.6.1995)
- Geçici Madde 45. - (Ek: 4305 - 14.8.1997)
- Geçici Madde 46. - (Ek: 4584 - 22.6.2000)
- Geçici Madde 47. - (Ek: 4584 - 22.6.2000)
- Geçici Madde 48. - (Ek: 4584 - 22.6.2000)
- Geçici Madde 50. - (Ek: 5316 - 15.3.2005)
- Geçici Madde 51. - (Ek: 5316- 15.3.2005) Yüksek Öğretim Kanunu'nun da yapılan değişiklik maddeleriyle ilgili bilgiler Ek:3'te ayrıntılı olarak sunulmuştur.

⁶⁴ İçtihadı Birleştirme Kararı: Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, “ İçtihadı Birleştirme Kararı ”, 1977. (www.msb.gov.tr, Erişim Tarihi: 26.10.2005)

⁶⁵ Altıntaş, Mustafa: a.g.e. s. 450

Bazı öğrenci aflarında yararlanıcılara kısıtlamalar getirilmiştir. Kapsamı geniş tutulan aflar akademik af niteliği taşımaktadır. Öğrenci afları arasında kapsamaları, zaman süreleri ve yararlanıcıları açısından farklılıklar bulunmaktadır.

Öğrenci aflarının genel özellikleri hakkında yapılan bu açıklamalardan sonra 2000 ve 2005 yıllarında uygulanan öğrenci afları daha ayrıntılı olarak incelenmiş, bazı istatistiki bilgiler verilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo -3

2000 Yılında Uygulanan 4584 Sayılı Kanun ile Öğrenci Affından Yararlanan Öğrencilerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	Kişi Sayısı	Üniversite	Kişi Sayısı
Ankara Üniversitesi	4508	Gaziantep Üniversitesi	424
Hacettepe Üniversitesi	1909	Kars Kafkas Üniversitesi	34
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	1230	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	494
Gazi Üniversitesi	4508	Muğla Üniversitesi	230
İstanbul Üniversitesi	2484	Kara Elmas Üniversitesi	401
Marmara Üniversitesi	1704	Uludağ Üniversitesi	2800
Yıldız Teknik Üniversitesi	1747	Balıkesir Üniversitesi	397
İstanbul Teknik Üniversitesi	2484	Dumlupınar Üniversitesi	1500
Mimar Sinan Üniversitesi	644	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	199
Boğaziçi Üniversitesi	830	Atatürk Üniversitesi	2045
Dokuz Eylül Üniversitesi	2675	Çukurova Üniversitesi	435
İzmir İleri Teknoloji Üniversitesi	15	Mersin Üniversitesi	306
Ege Üniversitesi	73	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	319
İzzet Baysal Üniversitesi	584	Kocatepe Üniversitesi	285
Dicle Üniversitesi	240	Kırıkkale Üniversitesi	296
Elazığ Üniversitesi	400	Çanakkale Üniversitesi	200
İnönü Üniversitesi	468	Kocaeli Üniversitesi	700
Anadolu Üniversitesi	1150	Sakarya Üniversitesi	398
Osman Gazi Üniversitesi	549	Süleyman Demirel Üniversitesi	475
Trakya Üniversitesi	815	Akdeniz Üniversitesi	702
On dokuz Mayıs Üniversitesi	670	Harran Üniversitesi	396
Erzincan Üniversitesi	638	Açıköğretim Fakültesi	40 bin
Kah. Sütçü İmam Üniversitesi	231	Karadeniz Teknik Üniversitesi	904
Niğde Üniversitesi	996		
		TOPLAM	90 Bin

Kaynak: Öğrenci affı.net.⁶⁶

⁶⁶ Öğrenci Affı.Net: " Akademik Affa İlişkin ", (www.ogrenciaffi.net, 03.05.2005)

Tablo-3’de 2000 yılında uygulanan 4584 Sayılı Kanun ile öğrenci affından yararlanan öğrencilerin üniversitelere göre dağılımı verilmektedir.

2000 yılında gerçekleşen 4584 sayılı öğrenci affı uygulamasıyla 12 Eylül 1980’den 1999 -2000 eğitim-öğretim yılı sonuna kadar her ne sebeple olursa olsun üniversite ile ilişkisi kesilen öğrencilere iki sınav ve bir bütünleme hakkı vermiştir. Üniversitelerde öğrenci affından yararlanmak için 90.000 kişi başvuru da bulundu. Türkiye’deki 53 Devlet üniversitesinden 51’inde, herhangi bir nedenle okulla ilişkisi kesilenlerden 49.116 kişi ön lisans ve lisans, 40 bin öğrenci ise Açıköğretim Fakültesi programına devam etmek için başvurmuştur.⁶⁷

Af isteyenlerin; % 26’sı azami süreyi doldurma, % 20’si harç yatıramama, % 14’ü devamsızlık, % 12’si başarısızlık, % 3’ü de disiplin suçları nedeniyle okuluna devam edememiştir. Türban nedeniyle yükseköğrenimi yarım kalanların oranı % 3 ile 5 arasındadır.⁶⁸

2000 yılında uygulanan 4584 Sayılı Kanun ile öğrenci affından yararlanan öğrencilerin üniversitelere göre dağılımı Tablo-3’te görülmektedir. En fazla öğrenci Açıköğretim Fakültesi, Gazi üniversitesi ve Ankara Üniversitesi’ne kayıt yaptırmıştır. Dicle üniversitesi’ne öğrenci affından yararlanmak için dilekçe verenlerin sayısı ise 240 tır.

TBMM’sinin 23 Şubat 2005 Çarşamba günü 62. birleşiminde, Yükseköğretim Kanunu’na Geçici Maddeler Eklenmesine Dair Kanun Teklifinin Geçici 50’nci Maddesi’nin af niteliği taşıyıp taşımadığı; nitelikli çoğunluk aranarak oylanıp oylanmayacağı görüşülmüştür.⁶⁹ 2005 yılında, 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu’na Geçici Maddeler Eklenmesine Dair 5316 Sayılı Kanun ile 11. Öğrenci Affı uygulanmıştır.

2005 yılında uygulanan 5316 Sayılı Yükseköğretim Kanunu’na Geçici Maddeler Eklenmesine Dair Kanun kapsamı önceki yıllara göre kapsamı daraltılmıştır. 2000 yılında gerçekleşen öğrenci affı uygulaması 12 Eylül 1980’den 1999 -2000 eğitim-öğretim yılı sonuna kadar her ne sebeple olursa olsun okulla ilişkisi kesilen öğrencileri kapsarken, 2005

⁶⁷ Byegm. Gov : “ Üniversitelere Öğrenci Affı İçin 90 Bin Kişi Başvurdu ”, B.Y.E.M, Bülten: 37, Yıl: 16, (www.byegm.gov.tr, 14.02.2005)

⁶⁸ Cnn Türk: “ Öğrenci Affı CHP-AKP Uzlaşmasına Takıldı ”, (www. CNN TÜRK_com, Erişim Tarihi: 05.01.2005)

⁶⁹ TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi, **Tutanak Dergisi**, Dönem 22, Cilt 75, Yasama Yılı 3, 62 inci Birleşim, (www.tbmm.gov.tr, 10.08.2005)

yılında gerçekleşen öğrenci affı 29 Haziran 2000 ile 18 Mart 2005 tarihleri arasında ilişiği kesilen öğrencileri kapsamıştır.

2000 yılından 2005 yılına kadar 210 bin 796 öğrencinin ilişikleri kesilmiştir. Açıköğretim Fakültesi de eklenince ilişiği kesilenlerin sayısı 664 bin 241'e ulaşmıştır. İlişikleri kesilen öğrencilerin üniversitelere göre dağılımı Tablo - 4' de verilmektedir.

Tablo - 4

2000 - 2005 Yılları Arasında Üniversitelerden İlişkisi Kesilen Öğrenci Sayıları

Üniversite	Kişi Sayısı	Üniversite	Kişi Sayısı
İzzet Baysal Üniversitesi.	3.380	Gebze Yük. Tek. Enstitüsü	1.438
Adnan Menderes Üniversitesi.	1.055	Hacettepe Üniversitesi	6.606
Afyon Kocatepe Üniversitesi.	4.773	Harran Üniversitesi	727
Akdeniz Üniversitesi	4.220	İnönü Üniversitesi	2.770
Anadolu Üniversitesi	4.683	İstanbul Üniversitesi	9.602
Açıköğretim Fakültesi	453.445	İstanbul Teknik Üniversitesi.	5.368
Ankara Üniversitesi	5.667	İzmir Yüksek Tek. Enstitüsü	328
Atatürk Üniversitesi	6.093	Kafkas Üniversitesi	969
Balıkesir Üniversitesi	2.561	K.M. Sütçü İmam Üniversitesi.	2.210
Boğaziçi Üniversitesi	2.046	Karadeniz Üniversitesi	5.595
Celal Bayar Üniversitesi.	2.570	Kırıkkale Üniversitesi	2.228
Cumhuriyet Üniversitesi.	3.455	Kocaeli Üniversitesi	6.268
Çanakkale 18 Mart Üniversitesi.	1.985	Marmara Üniversitesi	11.443
Çukurova Üniversitesi.	6.082	Mersin Üniversitesi	4.408
Dokuz Eylül Üniversitesi.	8.013	Mimar Sinan Güzel sanatlar	591
Dicle Üniversitesi	1.995	Muğla Üniversitesi	2.366
Dumlupınar Üniversitesi.	4.307	Mustafa Kemal Üniversitesi	2.257
Ege Üniversitesi	5.139	Niğde Üniversitesi	3.555
Erciyes Üniversitesi	5.733	On dokuz Mayıs Üniversitesi	4.570
Fırat Üniversitesi	3.172	Ortadoğu Teknik Üniversitesi	3.128
Galatasaray Üniversitesi.	102	Osmangazi Üniversitesi	1.181
Gazi Üniversitesi	4.951	Pamukkale Üniversitesi	1.859
Gaziantep Üniversitesi.	3.219	Sakarya Üniversitesi	3.394
Gaziosmanpaşa Üniversitesi.	1.626	Selçuk Üniversitesi	11.056
Süleyman Demirel Üniversitesi.	6.912	Trakya Üniversitesi	6.198
Uludağ Üniversitesi	7.200	Yıldız Teknik Üniversitesi	4.513
Yüzüncü Yıl Üniversitesi.	2.307	Zonguldak Karaelmas Üniversitesi	2.862
		TOPLAM	664.241

Kaynak: Öztürk.⁷⁰

⁷⁰ Öztürk, Saygı: " Yök'te Öğrenci Affı Zirvesi ", Objektif Haber, Konuk Yazar, (O B J E K T İ F H A B E R - 08_01_2005 - 100937.htm, Erişim Tarihi: 08.01.2005)

Tablo-4’de görüldüğü gibi 2000 - 2005 yılları arasında üniversitelerden en fazla ilişkisi kesilen Açıköğretim Fakültesi ve Marmara Üniversitesi öğrencileridir. Açıköğretim Fakültesi’nden ilişkisi kesilen öğrencilerin sayısının toplam içindeki yeri oldukça büyüktür. Bu artış özellikle dikkat çekicidir. 2000 yılında çıkan öğrenci affında 40.000 bin olan sayı (Tablo - 3) 2005 yılında 453.445’e yükselmiştir (Tablo - 4). Bu sonuçlar bizde uzaktan eğitim uygulamalarının ülkemizde tam olarak işlevini yerine yetiremediği kanaatini doğurmaktadır.

Tablo - 5

2000 - 2005 Yılları Arasında Devlet Üniversitelerinden İlişkisi Kesilen Öğrencilerin İlişik Kesilme Nedenleri

İlişik Kesilme Sebepleri	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kendi İsteği ile Kaydını Sildiren	84.544	39,98
Başarısızlık	40.199	18,98
Disiplin Cezası	228	0,18
Kayıt Yenilememe	51.656	24,49
Devamsızlık	24.800	11,81
Diğer	9.379	4,55
TOPLAM	211.806	% 100

Kaynak: Öztürk ⁷¹

Tablo-5’de, 2000 - 2005 yılları arasında devlet üniversitelerinden öğrencilerin ilişkilerinin kesilmesi nedenlerine baktığımızda “ kayıt yenilemesini ” yaptırmadığı için 51 bin 646 öğrenci, “ başarısızlık ” nedeniyle 40 bin 199, “ devamsızlık ” yüzünden 24 bin 800, “ disiplin cezası sonucu atılan ” 228, “ kendi isteğiyle ayrılan ” 84 bin 544, “ başka nedenlerle ilişkisi kesilen ” 9 bin 379 öğrenci bulunduğu görülmektedir.

Devlet üniversitelerinden en fazla ilişik kesilme sebebi kendi isteği ile olduğu görülmektedir. Disiplin cezası aldığı için üniversiteden ayrılmak zorunda kalan öğrenci sayısının yüzdesi oldukça düşüktür. Yüzde 0.18 bir oran öğrencilerin okullarından asıl ayrılma nedenlerinin suç unsurundan dolayı olmadığı kanaatini güçlendirmektedir. Başarısızlık ilişik kesme nedenleri arasında ön sıralarda yer almaktadır.

⁷¹ Öztürk, Saygı: “ Yök’te Öğrenci Affı Zirvesi ”, Objektif Haber, Konuk Yazar, (O B J E K T İ F H A B E R - 08_01_2005 – 100937.htm, Erişim Tarihi: 08.01.2005)

Tablo - 6

2000 - 2005 Yılları Arasında Açıköğretim Fakültesi'nden İlişkisi Kesilen Öğrencilerin İlişik Kesilme Nedenleri

İlişik Kesilme Sebepleri	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kendi İsteği ile Kaydını Sildiren	111 Bin	24,50
Başarısızlık	10 Bin	2,21
Kayıt Yenilememe	331 Bin	73,29
TOPLAM	453 Bin	% 100

Kaynak: Öztürk⁷²

Tablo-6'da, 2000 – 2005 yılları arasında Açıköğretim Fakültesi'nden öğrencilerin ilişkilerinin kesilmesi nedenlerinin, kayıt yenilemediği için 331, başarısızlık nedeniyle 10 bin, kendi isteğiyle ayrılan 111 bin olmak üzere Açıköğretim Fakültesi öğrencilerinden son 4 yılda ilişiği kesilenlerin sayısının 453 bini geçtiği görülmektedir. Açıköğretim Fakültesi'nde en fazla ilişik kesilme sebebinin, kayıt yenilememe sebebi olduğu görülmektedir. Başarısızlık sebebiyle üniversiteden ayrılanların oranı yüzde 2.21 dir.

Tablo - 7

2000 - 2005 Yılları Arasında Vakıf Üniversitelerinden İlişkisi Kesilen Öğrencilerin İlişik Kesilme Nedenleri

İlişik Kesilme Sebepleri	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kendi İsteği ile Kaydını Sildiren	7.270	54,18
Başarısızlık	2.352	17,53
Disiplin Cezası	43	0,32
Kayıt Yenilememe	2.970	22,14
Devamsızlık	565	4,21
Diğer	217	1,62
TOPLAM	13.417	% 100

Kaynak: Öztürk⁷³

⁷² Öztürk, Saygı: “Yök'te Öğrenci Affı Zirvesi”, ObjektifHaber, Konuk Yazar, (OBJEKTİFHABER - 08_01_2005 – 100937.htm, Erişim Tarihi: 08.01.2005)

⁷³ Öztürk, Saygı: “Yök'te Öğrenci Affı Zirvesi”, ObjektifHaber, Konuk Yazar, (OBJEKTİFHABER - 08_01_2005 – 100937.htm, Erişim Tarihi: 08.01.2005)

Tablo-7’de, 2000-2005 yılları arasında vakıf üniversitelerine baktığımızda 2 bin 970 öğrencinin kayıt yenilememe, 2 bin 352’sinin başarısızlık, 565’inin devamsızlık, 43’ünün disiplinsizlik, 7 bin 270’inin kendi isteğiyle, 217’sinin diğer nedenlerle olmak üzere ayrılanların sayısı 13 bin 417 olduğu görülmektedir.

Vakıf üniversitelerinde en fazla ilişik kesilme sebebinin, kendi isteği ile kaydını sildirme sebebi olduğu görülmektedir. Disiplin cezası nedeniyle ilişigi kesilenlerin oranı yüzde 0.32 de kalmaktadır.

2005 yılı öğrenci affından yararlanmak üzere başvuranlar, öğrenim ücreti veya harcını yatırmak suretiyle ilgili Yükseköğretim Kurumu’na kayıtlarının yapıldığı anda " öğrencilik statüsü " nü kazanmış olurlar. Öğrencilik statüsü ve sıfatı, tanınan 3 sınav hakkı sonucunda başarısızlığın tespit edildiği anda ortadan kalkacak. Sadece devamsızlık nedeniyle değil, sınavdaki başarısızlıkları nedeniyle ilişigi kesilenler dahil olmak üzere, kanundan yararlanmak için başvuruda bulunan tüm öğrenciler ancak başarısız olunan dersin durumuna göre bir yarıyıl veya tam yıl derse devam ettikten sonra kanunun tanıdığı sınav hakkından yararlanacaklar. Öğrenciler, daha önce başarısız oldukları dersler programdan çıkarılmış ise, bu derslerin yerine kurumlarınca belirlenecek başka derslerden sınava girecekler. Bu durumdakilerin " öğrenciliğe intibaklarının " yapılması, girdikleri bu sınavlarda başarılı olmalarına bağlı olacak." sınıf geçme sistemi "uygulanan Yükseköğretim kurumlarında en çok 3 dersten başarısız olup bir üst sınıfa geçememiş olan öğrencilere, üst sınıfa devam etme ve alt sınıfta başarısız oldukları dersler için 3 sınav hakkı verilecek.⁷⁴

Daha önce devlet üniversiteleri, vakıf üniversiteleri ve Açıköğretim Fakültesi hakkında verdiğimiz istatistikî bilgilerde de gördüğümüz gibi 2000 yılından sonra okullarından kendi isteği ile ayrılanların oranı diğer yıllara göre artış göstermiştir. Artışın sebebi yeni bir af beklentisi olabilir. Kayıt yenilemeyen öğrencilerin sayısı 2000- 2004 yılları arasında artış göstermiştir.

Araştırmanın yapıldığı Dicle Üniversitesi’nde aflardan yararlananlarla ilgili kayıtların 1992 de başlamıştır.

⁷⁴ Haberx: YÖK’ ten Üniversitelere 'Öğrenci Affı' Yazısı, (www.haberx.com, Erişim Tarihi: 04.06.2005)

Tablo -8

Dicle Üniversitesinde Yıllara Göre Aflardan Yararlanma, Başarı Durumu ve İlişik Kesilme Nedenleri

	3804 Sayılı Kanun	Yüzde %	3908 Sayılı Kanun	Yüzde %	4111 Sayılı Kanun	Yüzde %	4305 Sayılı Kanun	Yüzde %
Başvuran Kişi	66		73		98		77	
Başarılı Kişi	25	37,88	41	56,16	59	60,21	45	58,44
Başarısızlık	31	46,96	24	32,88	30	30,61	21	27,28
Devamsızlık	9	13,64	4	5,48	4	4,08	6	7,79
Disiplin Czası	-		-		-		-	
Kendi İsteğiyle	1	1,52	4	5,48	5	5,10	5	6,49

Kaynak: Dicle Üniversitesi Rektörlüğü.⁷⁵

Yıllara göre aflardan yararlanma, başarı durumu ve ilişik kesme nedenleri Tablo-8 ve Tablo-9'da görülmektedir. Dicle Üniversitesi'nde ilişik kesilme sebepleri arasında birinci sırayı başarısızlık, ikinci sırayı devamsızlık almaktadır.

Disiplin cezasından dolayı 1997-2000 yılları arasında da Dicle Üniversitesi'nden ilişik kesilen öğrencilerin sayıları Tablo-9'a şöyle yansımıştır. Bu dönemde kendi isteği ile ayrılanların sayısında belirgin bir artış gözlenmektedir. 1997-2000 yılları arasında da Dicle Üniversitesi'nden 525 kişi kendi isteği ile ayrılmıştır.

⁷⁵ Dicle Üniversitesi Rektörlüğü: Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına, Personel Daire Başkanlığı, 2000, Sayı: 77-1307, Diyarbakır.

Tablo - 9

Dicle Üniversitesinde 18. 08.1997 - 17.04.2000 Tarihleri Arası
İlişği Kesilen Öğrenci Sayısı

İlişik Kesilme Sebepleri	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kendi İsteği İle Kaydını Sildiren	525	79,07
Başarısızlık	80	12,04
Disiplin cezası	-	-
Kayıt Yenilememe	34	5,12
Devamsızlık	25	3,77
Diğer	-	-
TOPLAM	664	% 100

Kaynak: Dicle Üniversitesi Rektörlüğü.⁷⁶

(1992) 3804, (1993) 3908, (1995) 4111, (1997) 4305, sayılı kanunlardan yararlananlardan disiplin cezasından dolayı ilişği kesilen bulunmamaktadır.

Tablo - 10

Dicle Üniversitesinde 28.06. 2000 - 11.11.2004 Tarihleri Arası
İlişği Kesilen Öğrenci Sayısı

İlişik Kesilme Sebepleri	Kişi Sayısı	Yüzde%
Kendi İsteği ile Kaydını Sildiren	1202	60,25
Başarısızlık	137	6,87
Disiplin cezası	5	0,25
Kayıt Yenilememe	171	8,57
Devamsızlık	475	23,81
Diğer	5	0,25
TOPLAM	1995	% 100

Kaynak: Dicle Üniversitesi Rektörlüğü⁷⁷.

⁷⁶ Dicle Üniversitesi Rektörlüğü: Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına Gönderilen Resmi Yazı, 2000, Sayı: 119-2038, 2005 Diyarbakır .

⁷⁷ Dicle Üniversitesi Rektörlüğü: D.Ü 28.06. 2000 - 1.11.2004 Tarihleri Arası İlişği Kesilen Öğrenci Sayısı, 2005 Diyarbakır.

Tablo-10’da görüldüğü gibi Dicle Üniversitesi’nde 2000 - 2004 yılları arasında ilişiği kesilen öğrencilerin ilişik kesme sebepleri arasında: Kendi isteği ile kaydını sildirenlerin sayısı 1202 kişiyle birinci sırayı almaktadır. İkinci sırayı 475 kişiyle devamsızlık, üçüncü sırayı 171 kişiyle kayıt yenilememe, dördüncü sırayı 137 kişiyle başarısızlık, en son sırayı da 5’er kişiyle disiplin cezası ve diğer sebepler almaktadır.

1.3. Yükseköğretimde Uygulanan Öğrenci Aflarının Eğitimsel Doğurguları

Üniversitelerden ilişkileri kesilmiş öğrencilere, yeni bir sınav hakkı verilmesini, öğrenci affı olarak değerlendirmemeliyiz. Öğrenciler elde ettikleri bu hakla işlemiş oldukları suçlardan dolayı affa uğramamaktadır. B u konunun sadece suçlulukla ilgili olmadığı görülmüştür. Öğrenci af uygulamalarından ekonomik, sosyal, kültürel veya başka nedenlerle öğrencilikleri sona eren kişilerde yararlanmıştır. 2000 yılında gerçekleşen öğrenci affı uygulamasından yararlanmak için başvuranlar arasında, iki milletvekili ve bir de belediye başkanı bulunmaktadır.⁷⁸ Fakat aflardan yararlanıp üniversitelere dönen öğrenci sayısı yüzde 3-4’ü geçmemiştir. Çünkü “ af ” önce çıkarılan yasa, sonra üniversite yönetimleri tarafından ağır koşullara bağlanmaktadır. Öğrencilerin bu koşulları aşarak üniversiteye dönmesi çok güçleşmektedir. ⁷⁹ Yükseköğretim Kurulu ve üniversiteler öğrenci affına sıcak bakmadıklarını, sık sık af çıkarılması yerine, affa gerek kalmayacak genel düzenlemeler yapılmasından yana oldukları konusunda açıklamada bulunmuşlardır.⁸⁰

2000 yılında çıkarılan 4584 Sayılı Kanun’dan sonra, 224 000 öğrenci devlet ve vakıf üniversitelerinden, 453 000 öğrenci ise açık öğretim fakültelerinden ayrılmak zorunda kalmışlardır. Acaba, bir öğrenci çok zarurî bir sebep olmadıkça üniversiteden neden ayrılınsın? Ülkemizin içerisinde bulunduğu ekonomik durum, birçok üniversite öğrencimizi ve ailelerini olumsuz olarak etkilemiş ve çoğunun, istemediği halde üniversiteyle ilişiğinin kesilmesine sebep olmuş olabilir.

Müracaat süreleri içerisinde askerlik zamanı gelmiş olanlar, bu Kanun hükümlerine göre verilmiş hakları kullandıkları takdirde tecilli sayılmaları öngörülmüştür. Askerlik görevini yapmakta olanların terhislerinden sonraki iki ay içinde müracaat hakları saklıdır.

⁷⁸ Öğrenci Affı.Net: “ Akademik Affa İlişkin ”, (www.ogrenciaffi.net, Erişim Tarihi: 03.05.2005)

⁷⁹ Bayhan, Kenan: “ Af Kavramı ve Polisin Affa Bakışı, Emniyet Genel Müdürlüğü ”, (www.egm.gov.tr, Erişim Tarihi: 20.01.2006)

⁸⁰ Öztürk, Saygı : “ Yök'te Öğrenci Affı Zirvesi ”, Objektif Haber, Konuk Yazar, (O B J E K T İ F H A B E R - 08_01_2005 – 100937.htm, Erişim Tarihi: 08.01.2005)

Gözlem altında veya tutuklu bulunanlar, bu hallerinin sona ermesini takip eden iki ay içinde müracaat ettikleri takdirde, bu kanun hükümleri çerçevesinde haklarını kullanabilirler. Mahkûmiyeti bulunanlar ile ilgili Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı üniversitelerden çıkarılmayı gerektiren bir suçtan dolayı hüküm giyenlerin tekrar üniversite öğrencisi olamayacağını, bildiren bir yazıyı üniversite rektörlüklerine göndermiştir. Bu durumda bulunanlar idare mahkemelerine dava açmışlardır. İdare mahkemeleri, 4584 Sayılı Kanun ile 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu'na eklenen ek geçici 48.Madde ile disiplin cezaları af kanunu kapsamına alındığı ve bütün sonuçlarıyla ortadan kalktığını gerekçe göstererek bu durumda olan adaylara dava sonucunda öğrencilik haklarını kazanmışlardır. Öğrencilik haklarına yeniden kavuşabilmek için öğrenciler tarafından farklı davalar açılmıştır. Bu davalar, disiplin işlemlerinden kaynaklanan davalar, sınav ve öğrencilik haklarından kaynaklanan davalar, denklik işlemlerinden kaynaklanan davalar, öğretim ücreti/ katkı payından dolayı kaynaklanan davalar olarak ayrılabilir.⁸¹ Yüksek Öğretim Kurumu'nun belirttiğine göre bu aflardan yararlanıp üniversiteye dönen öğrenci sayısı yüzde 3-4'ü geçmemiştir. Çünkü "af " önce çıkarılan yasa, sonra üniversite yönetimleri tarafından öyle koşullara bağlanmıştır ki, öğrencilerin bu koşulları aşarak üniversiteye dönmesi neredeyse imkânsız hale getirilmiştir.⁸²

Olağanüstü dönemlerde toplumsal olayların ve sürtüşmelerin giderilemediği; Devlet ve üniversite yönetimlerince, öğrencilerin can güvenlikleri ile eğitim ve öğrenim özgürlüğünün yeterince sağlanamadığı dönemler yaşanmıştır. Tüm sorumluluğu öğrencilere yükleyip olağan dönemler ve olağan eğitim-öğretim süreleri için yapılmış olan yönetmelik hükümlerini uygulamak; sorunun siyasal, sosyal ve toplumsal yönlerini bir tarafa bırakarak konuyu sadece yönetmelik uygulaması biçiminde ele almak kamu yararına uygun bir davranış sayılamaz. Devamsızlık göstermede, başarısız olmada, disipline uyum gösterememede kişisel olarak belki en az sorumlu tutulması gereken öğrencilerdir.⁸³

Eğitim ekonomisinin kurucusu olarak bilinen ünlü Amerikalı iktisatçı Theodore W. Schultz, geri kalmış ülkelerin kalkınamamalarının nedenini, eğitim yatırımlarına gereken önemi vermemiş olmalarında aramıştır. Nitekim " beşeri sermaye " görüşünü savunanlar,

⁸¹ Altıntaş, Mustafa: a.g.e. s. 456

⁸² Çaralan, İhsan : " Üniversite Öğrenci Affı ", Emek Dünyası. Evrensel, (www.evrensel.net, Erişim Tarihi: 05.03.2006)

⁸³ Anayasa Mahkemesi: Anayasa Mahkemesi Kararı, Resmi Gazete, 1978, (www.anayasa.gov.tr, Erişim Tarihi: 30.10.2005)

yükseköğretim harcamalarını yatırım olarak niteleyerek, kalkınma ve gelir dağılımı ile ilişkisi üzerinde çeşitli araştırmalar yapmışlardır.⁸⁴

Öğrenci aforları, adaleti sağlama amacıyla uygulanmış fakat bazı problemleri ve eleştirileri beraberinde getirmiştir. Kararın siyasi kurumlar tarafından uygulamaya konulması, bazı sınırlamalarla ve sık sık gündeme gelmesi öğrenci aforlarının, gençlere yarar getirmediği, üniversitelerde yürütölmekte olan eğitime büyük bir yük getirdiği ve vicdanlardaki eşitlik ilkesini ciddi olarak zedelediği konularında eleştirilmesine neden olmuştur. Öğrenci aforları eğitimsel başarısızlığın sebeplerinden biri olarak algılanmıştır.⁸⁵

Akgündüz'e göre eğitimsel başarısızlığın sebebi şu şekilde özetlenmiştir.

Eğitsel başarısızlıkların çoğu araçla ilişkilendirilmektedir. Sözgelimi bir ülkenin eğitim sisteminde amaç gerçekleştirme başarısı zayıf algılandığında, başta uzmanlar olmak üzere toplum, her kesimiyle bu sonucu entelektüel yetersizlik, örgütlenme yetersizliği ve en komik olanı da teknik araç gereç donanımının eksikliğine fatura etmektedir. Bu bağlamda öğretmen davranışları, bakanlık, eğitimle ilgili üst kuruluşlar, sınıfların kalabalıklığı gibi konuların sonuç üzerindeki payı, fazlasıyla abartılarak polemik konusu yapılmaktadır. Konunun özü, yani hangi insan algısı ile ve hangi amaçlarla yola çıkıldığı, soyut olduğu için dikkatten uzak tutulmaktadır. Kısacası parça parça olaylarla sonuç ilişkilendirilmekte, ama dip nedenlere inilmemektedir.⁸⁶

Akademik başarısızlık nedeniyle “ af kanunu ” gerektirmeyen düzenlemeye gidilmelidir. Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından çıkarılan “ af kanunları ”, yükseköğretim sistemini alt üst etmektedir. Afkanunu, akademik başarısızlık nedeniyle üniversiteden ilişkisi kesilen “ mağdur ” öğrencilere bir kez daha öğrenim hakkı verilmesi gerekçesiyle çıkartılmaktaysa da, “ her ne nedenle olursa olsun ” ilişkisi kesilen veya kesilme durumuna gelen tüm öğrencileri kapsamaktadır. Üniversitelerden disiplin suçları ile uzaklaştırılan öğrencilere de tekrar öğrenim hakkı verilmesi sıkıntı yaratmaktadır. Ayrıca, affın çok eski yıllara kadar uzaması, birçok sorunu da beraberinde getirmekte, başta tıp ve diş hekimliği fakülteleri olmak üzere üniversitelerin tüm birimlerde ciddi problemler yaşanmaktadır. Bu durum, üniversite giriş sınavının özelliğinden kaynaklanmaktadır. Ancak, İngiltere’de yapılan bir araştırma, tercihlerin genellikle bilinçsiz yapılması nedeniyle, öğrencilerin isteyerek başlamış oldukları

⁸⁴ Tek, Zühal: “ Türk Yükseköğretiminde Maliyet Fayda Analizi ve Harç Uygulaması ”, Maliye ve Gümrük Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü, Ankara 1987.

⁸⁵ Öğrenci Affı.Net: “ Akademik Affa İlişkin ”, (www.ogrenciaffi.net, Erişim Tarihi: 03.05.2005)

⁸⁶ Akgündüz, Hasan: **Eğitime Dair Kuramsal ve Tarihsel Çözümler**, Yayına Hazırlanmış Ders Notları, 2005 Diyarbakır.

programlardan bile memnun olmadıklarını ortaya koymuştur. Bazı üniversitelerimizde buna benzer uygulamalar halen mevcuttur. Geçmiş deneyimler, “ öğrenci affı ” konusunun ortalama iki yılda bir ülke gündemine geldiğini ve bundan sonra da geleceğini göstermektedir. Kanun konusu “ af ” olduğu için, akademik özerkliği azaltıcı yöndeki diğer af konuları da kanun maddeleri arasında yer alabilmektedir.⁸⁷

Türkiye'nin değişik üniversitelerindeki yükseköğretim programlarından 1991 yılına kadar çeşitli nedenlerle ilişkisi kesilen 185 bin öğrenciden 64 bin 500'nün geri döndüğü ancak, bunların 40 bin 207'si yeniden üniversiteden ayrılmak zorunda kaldığı görülmektedir. Bu da gösteriyor ki öğrenci afromundan beklenen yarar tam olarak sağlanamamıştır.⁸⁸ Bu durumun en önemli nedenleri olarak Türkiye'de öğrencinin yeteneğine göre tercih yapamaması, eğitim sistemindeki rehberlik eksikliği yanında ailelerin çocukların bütün dinamiklerini ve özellikleri dikkate almadan yarışa sürüklemeleri sonucu istenmeyen alanların tercih edilmesi olarak ifade edilebilir.⁸⁹

---

⁸⁷ Tosun: İsmail: a.g.e. s. 21.

⁸⁸ ATO: “ Affınıza Sığmıyorum ”, 2004, Ankara, (www.fireball.atonet.org.tr, Erişim Tarihi : 02.03 .2005)

⁸⁹ Ortaş, İbrahim: “ Eğitim Sisteminin Laçkalığı ve Bitmeyen Öğrenci Afları ”, (www.gencnet.org, Erişim Tarihi : 02.03 .2005)

2. YÜKSEKÖĞRETİMDE ÖĞRENCİ AFFI OLGUSUNA İLİŞKİN ÖĞRETİM ELEMENİ VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ DİCLE ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

2.1. Dicle Üniversitesi Öğretim Elemanlarının Öğrenci Affı Konusundaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Bu başlık altında, öğretim elemanlarının öğrenci affı konusundaki görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla, cinsiyet, medeni durum, hizmet yılı, çalışılan fakülte, ailesinden ya da yakın akrabalarından aftan yararlanan olup olmadığı, yeni af çıkarsa yararlanmak isteyen olup olmadığı, kendisinin aftan yararlanıp yararlanmadığına yönelik bilgiler saptanmış ve analiz edildikten sonra yorumlanmıştır.

2.1.1. Öğretim Elemanlarının Cinsiyetlerine Göre Öğrenci Affı Konusundaki Görüşleri

Araştırmaya katılan 75 kişinin, 58 kişinin erkek, 17 kişinin bayan öğretim elemanı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo -11
Öğretim Elemanlarının Cinsiyetlerine Göre Görüşleri Arasındaki
Ortalama ve Standart Sapmalar

Cinsiyet	N	- x	s. s	t	Sonuç
Erkek	58	3.02	0.49	0.31	P>0.05
Bayan	17	3.15	0.38	0.25	
Toplam	75				

Tablo-11’de, öğretim elemanlarının cinsiyetlerine göre bu boyuttan aldıkları puan ortalamalarının 3.02 ile 3.15 arasında değiştiği görülmektedir. Ortalamalar arasındaki fark gözden geçirildiğinde, anlamlı olmadığı, öğrenci af uygulamalarını destekler nitelikteki grubun daha çok Dicle Üniversitesi bayan öğretim elemanları olduğu görülmüştür. Ülkemizde bayan öğrencilerin okullara devam edebilmeleri daha güç koşullarda gerçekleşmektedir. Bu güç koşulların varlığının bilinmesi, Dicle Üniversitesi’nde ders veren

bayan öğretim elemanlarının okuma imkânları kısıtlı kişilerin tekrar üniversitelerine dönmelerine daha ılımlı bakmalarına neden olmuş olabilir.

2.1.2. Öğretim Elemanlarının Medeni Durumlarına Göre Öğrenci Affı Konusundaki Görüşleri

Araştırmaya katılanların 53 kişisinin evli, 22 kişisinin bekâr öğretim elemanı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo- 12

Öğretim Elemanlarının Medeni Durumlarına Göre Görüşleri Arasındaki Ortalama ve Standart Sapmalar

Medeni Durum	N	- x	s.s	t	Sonuç
Evli	53	3.02	0.52	0.42	P>0.05
Bekâr	22	3.12	0.31	0.33	
Toplam	75				

Tablo-12’de, öğretim elemanlarının medeni durumlarına göre bu boyuttan aldıkları puan ortalamalarının 3.02 ile 3.12 arasında değiştiği görülmektedir. Dicle Üniversitesi bekâr öğretim elemanlarının görüşlerinin öğrenci affı uygulamalarından yana olduğu, ortalamalar arasında oluşan farkın anlamlı olmadığı görülmektedir.

Bekâr olan öğretim elemanlarının yaş itibarıyla öğrenimlerine devam ettikleri dönemde öğrenci afları uygulanmıştır.1980 sonrasında üniversitede öğrencisi bulunan ailelerin ve öğrencilik yapan gençlerin öğrenci afları ile daha fazla etkileşimde buldukları muhtemeldir. Bu da bekâr öğretim elemanların konuya daha hoşgörülü bakmasına neden olmuş olabilir.

2005 yılında uygulanan öğrenci affından yaklaşık 665 bin kişi yararlanmak için dilekçe vermiştir. Bu da gösteriyor ki ülkemizde sadece bir öğrenci affı uygulamasından binlerce aile etkilenmiştir. Bu sayıyı 11 öğrenci affına çıkarırsak sayı oldukça önemli bir rakama ulaşacaktır.

2.1.3 Öğretim Elemanlarının Görev Yaptıkları Fakülterele Göre Öğrenci Affı

Konusundaki Görüşleri

Görev yaptıkları fakülterele göre öğretim elemanları görüşleri arasında fark olup olmadığı araştırılmıştır.

Tablo - 13

Öğretim Elemanlarının Görev Yaptıkları Fakülterele Göre Görüşleri Arasındaki Ortalama ve Standart Sapmalar

Fakülte	N	Ortalama	Standart Sapma
Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi	6	2.93	0.29
Tıp Fakültesi.	15	3.02	0.49
Ziraat Fakültesi.	4	2.86	0.44
Fen Edebiyat Fakültesi	12	3.18	0.36
İlahiyat Fakültesi.	6	3.39	0.44
Hukuk Fakültesi.	7	3.24	0.59
Eğitim Fakültesi.	19	2.83	0.54
Meslek Yüksekokulu.	6	2.88	0.27
Toplam	75	3.05	0.47

Tablo-13’de öğretim elemanlarının görev yaptıkları fakülterele göre bu boyuttan aldıkları puan ortalamalarının 2.83 ile 3.39 arasında değiştiği görülmektedir. İlahiyat Fakültesi öğretim elemanlarının görüşlerinin öğrenci affı uygulamalarından yana olduğu görülmüştür. Bu fakülteyi sırasıyla Hukuk Fakültesi ve Fen Edebiyat Fakültesi öğretim elemanları takip etmektedir. Öğrenci aflarının hukuki bir yanının bulunması ve adalet sistemiyle çok yakın ilişki içinde olması, araştırmadan bu sonuçların çıkmasında etkili olabilir.

Tablo-14

Öğretim Elemanlarının Fakülterele Göre Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	SD	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması
Gruplar Arası	2.49	7	0.35
Gruplar İçi	13.87	67	0.20
Toplam	16.37	74	

F = 1.72 Sig = 0.11 p > .05

Alınan sonuçlar, a fuygulamalarını en fazla destekler nitelikteki grubun İlahiyat Fakültesi öğretim elemanlarının olduğu fakat fakültelere göre öğretim elemanlarının görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadığını göstermektedir.

2.1.4. Öğretim Elemanlarının Mesleki Kıdemlerine Göre Öğrenci Affı Konusundaki Görüşleri

Öğretim elemanlarının mesleki kıdemleri belirlenmiş, mesleki kıdem ile öğretim elemanlarının görüşleri arasındaki fark sorgulanmıştır. Bilgiler Tablo-15’de ayrıntılı olarak verilmektedir. Tablo-15’de öğretim elemanlarının, meslekî kıdeme göre öğretim elemanlarının görüşlerindeki bu boyuttan aldıkları puan ortalamalarının 3.44 ile 2.95 arasında değiştiği görülmektedir.

Tablo-15

Meslekî Kıdeme Göre Öğretim Elemanlarının Görüşleri Arasındaki Ortalama ve Standart Sapmalar

Kıdem	N	- x	s.s	Sonuç
1–5 yıl	9	3.44	0.20	P>0.05
6–10 yıl	21	2.95	0.25	
11–15 yıl	27	3.07	0.53	
16–20	9	2.95	0.57	
21 Yıl ve Üzeri	9	3.00	0.63	
Toplam	75	3.06	0.47	

Öğrenci af uygulamalarını destekler nitelikteki grubun kıdemi 1 ile 5 yıl arasında olan öğretim elemanları olduğu görülmektedir. Kıdemi 1 ile 5 arasında olmayan 66 öğretim elemanı bulunmaktadır. En fazla 11-15 yıl arası kıdemi olan öğretim elemanı bulunmaktadır. Kıdemi 21 yıl ve üzeri olan 9 öğretim elemanı bulunmaktadır. 25 yıl önce öğrenci af uygulamasının olmaması öğretim elemanlarının göreve başladıktan sonra öğrenci affı uygulamalarıyla karşı karşıya kaldıklarını göstermektedir.

Kıdemi 1 ile 5 yıl arasında olan öğretim elemanlarının hem öğrencilikleri hem de öğretim elemanı oldukları dönemde uygulamaları yakında izleme olanağı yüksektir. Kıdemi düşük öğretim elemanlarının olayı hem öğrenci hem öğretim elemanı olarak değerlendirebildikleri düşünülebilir.

Tablo -16

Mesleki Kıdeme Göre Öğretim Elemanlarının Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	SD	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması
Gruplar Arası	1.74	4	0.43
Gruplar İçi	14.63	70	0.20
Toplam	16.374	74	

F = 2.08   Sig = 0.09   p > .05

Öğretim elemanlarının mesleki kıdemleri ile görüşleri arasında ki ilişkinin istatistikî açıdan anlamlı olmadığı görülmektedir.

2.1.5. Öğretim Elemanlarının Ailelerinden, Yakın Akrabalarından Aftan Yararlanan Olup Olmadığına Göre Öğrenci Affı Konusundaki Görüşleri

Öğretim elemanlarının ailelerinden, yakın akrabalarından öğrenci affından yararlanan olup olmadığına göre öğretim elemanlarının görüşleri arasında fark olup olmadığı sorgulanmıştır.

Tablo - 17

Akrabalarından Öğrenci Affından Yararlanan Olup Olmadığına Göre Öğretim Elemanlarının Görüşleri Arasındaki Ortalama ve Standart Sapmalar

Akrabalarından Öğrenci Affından Yaralanma Durumuna Göre	N	- x	s.s	t	Sonuç
Evet	22	3.08	0.37	0.28	P>0.05
Hayır	53	3.05	0.51	0.32	
Toplam	75				

Tablo-17 incelendiğinde, öğretim elemanlarının görüşlerindeki bu boyuttan aldıkları puan ortalamalarının 3.08 ile 3.05 arasında değiştiği görülmektedir. Öğrenci af uygulamalarını destekleyen grubu ailelerinden ve akrabalarından öğrenci affından yararlanan öğretim elemanları oluşturmaktadır. Ortalamalar arasında oluşan fark anlamlı değildir.

2.1.6 Öğretim Elemanlarının Yeni Bir Af Çıkarsa Yakınlarından Yararlanmak İsteyen Olup Olmadığına Göre Öğrenci Affı Konusundaki Görüşleri

Yeni bir af çıkacağı beklentisinin güçlü olduğu bir dönemde yapılan bu araştırmanın, bu sorusuna verilen yanıtları istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur.

Tablo -18

Yeni Bir Af Çıkarsa Yakınlarından Yararlanmak İsteyen Olup Olmadığına Göre Öğretim Elemanlarının Görüşleri Arasındaki Ortalama ve Standart Sapmalar

Öğretim Elemanlarının Akrabalarından Öğrenci Affından Yararlanmak İsteyenlere Göre	N	$\bar{x}$	s.s	t	Sonuç
Evet	38	3.17	0.44	2,21	P<0.05
Hayır	37	2,94	0.47	2,21	
Toplam	75				

Tablo-18’de öğretim elemanlarının görüşlerindeki bu boyuttan aldıkları puan ortalamalarının 3.17 ile 2.94 arasında değiştiği, öğrenci af uygulamalarını destekler nitelikteki grubun, yeni bir af çıkarsa, akrabalarından öğrenci affından yararlanmak isteyen öğretim üyeleri olduğu görülmektedir.

Öğrenci affından yararlanmış ya da bunu gözlemleme fırsatı bulmuş olan öğretim elemanlarının olayın mahiyeti hakkında daha fazla bilgi sahibi olmalarını muhtemeldir. Buda öğrenci affına daha sıcak bakmalarına neden olmuş olabilir.

2.1.7. Öğretim Elemanlarının Aftan Yararlanma Durumuna Göre Öğrenci Affı Konusundaki Görüşleri

Aftan yararlanma durumuna göre öğretim elemanlarının görüşleri arasında ki fark sorgulanmıştır. Öğrenci affından yararlanan 2 bay öğretim elemanı ile karşılaşmıştır. İki öğretim elemanının da öğrenci aflarına karşı çok ilgili olduğu görülmüştür. Hazırlanan veri toplama aracıyla ilgili ayrıntılı bilgi verilirken öğrenci affından yararlandıklarını kendileri beyan etmişlerdir.

Tablo – 19

Öğretim Elemanlarının Kendisinin Aftan Yararlanma Durumlarına Göre Görüşleri Arasındaki Ortalama ve Standart Sapmalar

Öğrenci Affından Yararlanan Durumuna Göre	N	- x	s.s	t	Sonuç
Evet	2	3.22	0.25	0.50	P>0.05
Hayır	73	3.05	0.47	0.89	
Toplam	75				

Tablo-19’da, öğretim elemanlarının görüşlerindeki bu boyuttan aldıkları puan ortalamalarının 3.22 ile 3.05 arasında değiştiği görülmektedir. Kendisi öğrenci affından yararlanan öğretim elemanlarının öğrenci af uygulamalarını destekler nitelikteki grup olduğu tespit edilmiştir. Ortalamalar arasında ki fark anlamlı değildir.

2.2. Dicle Üniversitesi Öğrencilerinin Öğrenci Affı Konusundaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Bu bölümde, öğrenci aklarına yönelik Dicle Üniversitesi öğrencilerinin görüşleri belirlenmeye çalışılmış. Bu amaçla cinsiyet, medeni durum, sınıf, devam edilen fakülte, mezun olduğu lise, ailesinin gelir düzeyi, ailesinden ya da yakın akrabalarından aftan yararlanan olup olmadığı, yeni af çıkarsa yararlanmak isteyen olup olmadığı, kendisinin aftan yararlanıp yararlanmadığına yönelik bilgiler saptanmış analiz edildikten sonra yorumlanmıştır.

2.2.1 Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Öğrenci Affı Konusundaki Görüşleri

Araştırmaya katılanların 535 kişinin erkek, 294 kişinin bayan öğrenci olduğu tespit edilmiştir. Eğitim sisteminin her alan ve kademesinde, kadınlarımızın eğitim imkânlarından cinsiyet farkı gözetilmeksizin faydalandırılması, 1739 Sayılı “ Millî Eğitim Temel Kanunu ” nda da belirtilmektedir.⁹⁰ Fakat yinede kız öğrencilerin okula yollanma ile ilgili problemleri son bulmuş değildir. Kız öğrencilerin farklı sebeplerle okuldan ayrılmak zorunda kalmaları erkek öğrencilere göre daha yüksek bir olasılıktır.

⁹⁰ Çetin, Filiz: “ Cumhuriyet Döneminde Kadın Eğitimi ”, *Millî Eğitim Dergisi*, Milli Eğitim Dergisi-160. Ankara 2003, s.2

Tablo- 20
Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Görüşleri Arasındaki
Ortalama ve Standart Sapmalar

Cinsiyet	N	- x	s.s	t	Sonuç
Erkek	535	3.27	0.41	0.38	P>0.05
Bayan	294	3.28	0.36	0.39	
Toplam	829				

Tablo-20’de, öğrencilerin cinsiyetlerine göre bu boyuttan aldıkları puan ortalamalarının 3.27 ile 3.28 arasında değiştiği görülmektedir. Ortalamalar arasındaki fark, anlamlı değildir. Bayan öğrencilerin istatistikî sonuçlarının bayan öğretim elemanlarının sonuçlarına benzediği tespit edilmiştir. Bayan öğrencilerin okula yollanması konusunda ülkemizdeki bazı sorunların varlığı bayan üniversite öğrencilerinin görüşlerini etkilemiş ve onların hemcinslerini düşünerek öğrenci aklarını destekler nitelikte cevap vermelerine neden olmuş olabilir.

2.2.2. Öğrencilerin Devam Ettikleri Sınıflara Göre Öğrenci Affı Konusundaki Görüşleri

Öğrencilerin devam ettikleri sınıf ile görüşleri arasındaki fark sorgulanmış elde edilen veriler Tablo-21’de sunulmuştur.

Tablo - 21

Öğrencilerin Devam Ettikleri Sınıflara Göre Görüşleri Arasındaki Ortalama ve Standart Sapmalar

Sınıf	N	- x	s.s	Sonuç
1.Sınıf	61	3.32	0.38	P>0.05
2.Sınıf	198	3.27	0.39	
3.Sınıf	231	3.24	0.39	
4.Sınıf	239	3.32	0.39	
5.Sınıf	100	3.25	0.41	
Toplam	829	3.28	0.39	

Öğrencilerin devam ettikleri sınıflara göre bu boyuttan aldıkları puan ortalamalarının 3.24 ile 3.32 arasında değiştiği görülmektedir. F akültelerin ve yüksekokulların birinci ve dördüncü sınıf öğrencilerinin öğrenci af uygulamalarını, diğer sınıfların öğrencilerine göre daha fazla destekledikleri görülmektedir.

Tablo - 22
Öğrencilerin Devam Ettikleri Sınıflara Göre Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	SD	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması
Gruplar Arası	1.74	4	0.21
Gruplar İçi	14.63	824	0.16
Toplam	16.374	828	

F = 1.33   Sig = 0.25   p > .05

Öğrencilerin devam ettikleri sınıflara af uygulamalarına ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır .

2.2.3. Öğrencilerin Devam Ettikleri Fakülterle Göre Öğrenci Affı Konusundaki

Görüşleri

Öğrencilerin, öğrenci affı konusundaki görüşlerini gösteren istatistikî sonuçlar Tablo-23’de ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo - 23
Öğrencilerin Devam Ettikleri Fakülterle Göre Görüşleri Arasındaki
Ortalama ve Standart Sapmalar

Fakülte ve Meslek Yüksekokulu	N	Ortalama	Standart Sapma
Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi	53	3.33	0.41
Tıp Fakültesi	71	3.30	0.37
Ziraat Fakültesi	70	3.27	0.39
Fen Edebiyat Fakültesi	170	3.28	0.40
İlahiyat Fakültesi	35	3.25	0.36
Hukuk Fakültesi	34	3.12	0.39
Eğitim Fakültesi	261	3.27	0.41
Diyarbakır Meslek Yüksekokulu	135	3.32	0.38
Toplam	829	3.28	0.39

Devam ettikleri fakültele göre, öğrencilerin bu boyuttan aldıkları puan ortalamaları 3.12 ile 3.33 arasında değişmektedir. Tablo-23’de af uygulamalarını destekleyenlerin daha çok Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi öğrencileri olduğu ve Diyarbakır Meslek Yüksekokulu ile Tıp Fakültesi’nin değerlerinin ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir. Öğretim elemanları ile öğrencileri fakültele göre kıyasarsak, öğretim elemanları tablosunun öğrencilerin tablosunun tam tersi yönde olduğu görülmektedir.

İlahiyat Fakültesi ve Hukuk Fakültesi öğretim üyeleri affa en fazla taraftar olan grup olmasına rağmen İlahiyat Fakültesi ve Hukuk Fakültesi öğrencilerinin en az taraftar olan grup olduğu görülmektedir. Fakültelele öğretim elemanlarının ve öğrencilerinin arasında görüş birliği olmaması doğal olarak kabul edilebilir. Fakat İlahiyat Fakültesi öğretim elemanlarının istatistikî sonuçlar yönünden en yüksek değeri almasına rağmen (Tablo-13), aynı fakülte öğrencilerin en düşük puanı alması (Tablo-23) yeni bir araştırma konusu olarak ele alınabilecek niteliktedir.

Tablo - 24

Öğrencilerin Devam Edilen Fakülteye Göre Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	SD	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması
Gruplar Arası	1.63	7	0.23
Gruplar İçi	127.30	821	0.16
Toplam	128.93	828	

F = 1.50 Sig = 0.16 p > .05

Öğrencilerin devam ettikleri fakültelele ile af uygulamalarına ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadığını göstermektedir (Tablo-24).

2.2.4. Öğrencilerin Mezun Oldukları Liseye Göre Öğrenci Affı Konusundaki Görüşleri

Mezun olunan liseye göre öğrencilerin görüşleri arasında fark olup olmadığı araştırılmıştır. Bilgiler ayrıntılı olarak Tablo-25’de sunulmaktadır.

Tablo -25
Öğrencilerin Mezun Oldukları Liseye Göre Görüşleri Arasındaki
Ortalama ve Standart Sapmalar

Mezun Olunan Lise	N	Ortalama	Standart Sapma
Süper, Anadolu, Fen Lisesi	122	3.24	0.41
Meslek Lisesi	114	3.31	0.37
Genel Lise	593	3.28	0.39
Toplam	829	3.28	0.40

Tablo- 25’de mezun oldukları liseye göre değerlendirme yapılmıştır. Meslek lisesi mezunu olan öğrencilerin ortalamasının en yüksek değer olan 3.31 olduğu görülmektedir. İkinci sırada genel lise çıkışlı olanlar, üçüncü sırada anadolu lisesi, süper lise ve fen lisesi çıkışlı öğrenciler bulunmaktadır. Meslek lisesi çıkışlı öğrencilerin öğrenci affına taraftar olduğu kanaati ortaya çıkmaktadır.

Teknik özelliklere sahip bu okulların meslek mensupları kendi işlerini kurabilme özelliğine sahip bulunmaktadırlar. Nitekim emekli olmuş ya da uzun yıllar farklı bir iş yapmış kişi 20 yıl sonra yarım bıraktığı liseye, mühendislik fakültesine ya da tıp fakültesine dönmek isteyebilmektedir. Öğrencilerin öğrenci aklarını düşünürken kendilerinin bir gün bu haktan yararlanabileceklerini düşünmeleri mümkündür.

Meslek yüksekokulları kazanması kolay fakat çoğu zaman tamamlanamayan okullar olarak işlevlerini tam olarak yerine getirememişlerdir. Meslek lisesi ve meslek yüksek okulları cazip hale getirilmeye çalışılmış sınavsız geçiş hakları verilmiş olmasına rağmen, okula kaydını yaptıran öğrencilerin çoğu farklı gerekçelerle okullarına devam edememiştir. Bu da yaşamın farklı bir döneminde aftar yararlanma isteğini ortaya çıkarmaktadır. Değişen şartlar öğrencilerin ihtiyaçlarının da farklılaşmasına neden olmaktadır.⁹¹

⁹¹ TBMM: “ Türkiye Büyük Millet Meclisi ”, **Tutanak Dergisi**, Dönem 20, Cilt 32, Yasama Yılı 2, 134. üncü Birleşim, 13.8.1997
Çarşamba, (www.tbmm.gov.tr, Erişim Tarihi: 18.08.2005)

Tablo - 26**Öğrencilerin Mezun Oldukları Liseye Göre Varyans Analizi**

Varyans Kaynağı	SD	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması
Gruplar Arası	0.329	2	0.16
Gruplar İçi	128.60	826	0.15
Toplam	128.93	828	

F = 1.05 Sig = 0.35 p > .05

Yapılan analizler, öğrencilerin mezun oldukları liseye göre af uygulamalarına ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadığını göstermektedir. Meslek okulları pratiğe dayalı bir eğitim sistemi uygulamaktadır. Bu alanlarda lise yada üniversite eğitimi sosyal bilimlerdeki eğitim sisteminden farklıdır. Bu farklılık bu bölümlere devam eden öğrencilerin eğitimlerine ara vermelerini kolaylaştırıcı bir etken olarak görülebilir.

2.2.5. Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Düzeyine Göre Öğrenci Affı Konusundaki**Görüşleri**

Öğrencilerin ailelerinin gelir durumuna göre öğrencilerin görüşleri arasında fark olup olmadığı araştırılmıştır. Bilgiler ayrıntılı olarak Tablo-27’de sunulmaktadır.

Tablo -27**Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Durumuna Göre Görüşleri Arasındaki Ortalama ve Standart Sapmalar**

Ailelerinin Gelir Durumuna Göre	N	Ortalama	Standart Sapma
Düşük	169	3.34	0.40
Orta	629	3.27	0.40
Yüksek	31	3.24	0.28
Toplam	829	3.28	0.39

Gelir düzeyleri düşük, orta ve yüksek olarak üç farklı kategoride ele alınmıştır. Tablo-27’de öğrencilerin ailelerinin gelir durumuna göre yapılan değerlendirmede gelir durumu düşük olan öğrencilerin ortalamasının en yüksek puan olan 3.34 olduğu, ikinci sırada 3.24 puanla orta gelirli ailelerin çocuklarının yer aldığı görülmektedir. Gelir durumu yüksek olan ailelerin çocuklarının, öğrenci aklarının çıkmasına en az taraftar olan grup olduğu söylenebilir.

Tablo -28

Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Düzeyine Göre Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	SD	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması
Gruplar Arası	0.702	2	0.35
Gruplar İçi	128.22	826	0.16
Toplam	128.93	828	

$F = 2.26$ Sig = 0.10 $p > .05$

Yapılan araştırmada, öğrencilerin ailelerin gelir düzeyine göre af uygulamalarına ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadığını görülmektedir.

Gelir grubu yüksek olan ailelerin çocuklarının özellikle özel üniversitelerden ya da yurtdışı eğitim imkânlarından daha fazla yararlanma imkanlarının olması gelir durumu yüksek ailelerin çocuklarının bu uygulamaları çok fazla önemsememelerine , gelir durumu düşük olan ailelerin çocuklarının öğrenci olabilmek fırsatlarını birden çok elde edemeyeceği düşüncesinde olması da af uygulamalarına sıcak bakmalarına neden olmuş olabilir. Bu konunun da sosyal bilimciler tarafından araştırılmasında toplumsal yönden fayda görülmektedir.

2.2.6. Öğrencilerin Ailelerinden, Yakın Akrabalarından Aftan Yararlanan Olup

Olmadığına Göre Öğrenci Affı Konusundaki Görüşleri

Öğrencilerin ailelerinden, yakın akrabalarından öğrenci affından yararlanan olup olmadığına göre öğrencilerin görüşleri arasında fark olup olmadığı sorgulanmıştır.

Tablo -29

Ailelerinden, Yakın Akrabalarından Aftan Yararlanan Olup Olmadığına Göre Öğrencilerin Görüşleri Arasındaki Ortalama ve Standart Sapmalar

Öğrencilerin Akrabalarından Öğrenci Affından Yararlanma Durumu	N	- x	s.s	t	Sonuç
Evet	76	3.37	0.34	2.22	P<0.05
Hayır	753	3.27	0.40	2.51	
Toplam	829				

Tablo-29’da akrabalarından öğrenci affından yararlanan öğrencilerin affa taraftar olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasında oluşan fark anlamlıdır. Bu da bizde yakınlarından af uygulamasından yararlanan kişilerin olması öğrencileri affa taraftar olmaları yönünde etkilediği kanaatini oluşturmaktadır.

Kişinin öğrenci aflarıyla ilgili yakın akrabalarından ya da arkadaşlarından duyduğu olumlu olumsuz yorumlar kendisinde öğrenci aflarıyla ilgili bir kanaate sahip olmalarına neden olduğu düşünülebilir.

2.2.7. Öğrencilerin Yeni Bir Af Çıkarsa Yakınlarından Yararlanmak İsteyen Olup Olmadığına Göre Öğrenci Affı Konusundaki Görüşleri

Yeni bir af çıkarsa öğrencilerin akrabalarından öğrenci affından yararlanmak isteyen olup olmadığına göre öğrencilerin görüşleri arasındaki fark sorgulanmıştır. Görüşlerine ilişkin ortalama ve standart sapmalar belirlenmiştir. Bilgiler Tablo-30’da ayrıntılı olarak verilmiştir. Ortalamalar arasında oluşan farkın anlamlı olduğu görülmektedir.

Araştırmanın yapıldığı 2005 ocak ayı döneminde yeni bir af uygulaması beklentisi kamuoyunda hâkimdi. Öğrencilerin görüşlerinin de öğretim elemanlarıyla aynı yönde olduğu görülmüştür. Buda bizde yakınlarından af uygulamasından yararlanan kişilerin olması hem öğretim elemanlarının hem de öğrencilerin görüşlerini, affın çıkarılması yönünde etkilediği kanaatini oluşturmaktadır.

Tablo -30

Yeni Bir Af Çıkarsa Yakınlarından Yararlanmak İsteyen Olup Olmadığına Göre Öğrencilerin Görüşleri Arasındaki Ortalama ve Standart Sapmalar

Akrabalardan İsteyen Olup Olmadığına Göre	N	- x	s.s	t	Sonuç
Evet	142	3.38	0.33	3.55	P<0.05
Hayır	687	3,26	0.40	4.01	
Toplam	829				

Tablo-30'da öğrenci af uygulamalarını destekler nitelikteki grubun, yeni bir af çıkarsa, akrabalarından öğrenci affından yararlanmak isteyen öğrenciler, olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasında oluşan farkın anlamlı olduğu görülmektedir.

Ailelerinden yakın akrabalarından öğrenci affından yararlanan kişilerin olması öğrencilerin ve öğretim elemanlarının öğrenci afları ile ilgili bilgilerini arttırdığı kanaatini doğurmaktadır. Kişilerin birebir karşı karşıya kaldığı olaylar onları, duydukları olaylardan daha fazla etkilemiş olabilir.

2.2.8. Öğrencilerin Medeni Durumlarına Göre Öğrenci Affı Konusundaki Görüşleri

Araştırmaya katılanların 31 kişinin evli, 798 kişinin bekâr öğrencidir. Tablo-31'de öğrencilerin medeni durumuna göre elde edilen veriler sunulmuştur.

Tablo -31

Öğrencilerin Medeni Durumlarına Göre Görüşleri Arasındaki Ortalama ve Standart Sapmalar

Medeni Durumu	N	- x	s.s	t	Sonuç
Evli	31	3.41	0.30	1.86	P>0.05
Bekâr	798	3.27	0.39	2.34	
Toplam	829				

Öğrenci af uygulamalarını evli öğrencilerin desteklediği, ortalamalar arasında oluşan farkın anlamlı olmadığı görülmektedir. Evli öğrenciler af uygulamalarıyla daha fazla karşılaşmış ve bu konularda tecrübe elde etmiş olabilirler.

Evli öğrencilerle, bekâr öğretim elemanlarının yaş ortalamalarının birbirine yakın olması bizde son dönem öğrenci af uygulamalarının evli öğrencilerle, bekâr öğretim elemanlarını, bekâr öğrenci ve evli öğretim elemanlarına göre daha fazla etkilediği kanaatini doğurmaktadır.

Medeni durumlarına göre öğretim elemanlarıyla öğrenciler arasında alınan sonuçların birbirinin tam tersi yönde olduğu görülmektedir. Bekâr öğretim elemanları ile evli öğrenciler affı destekler özellik göstermektedir (Tablo-12) ve (Tablo-31).

2.2.9 Öğrencilerin Kendilerinin Aftan Yararlanma Durumuna Göre Öğrenci Affı Konusundaki Görüşleri

Aftan yararlanma durumuna göre öğrencilerin görüşleri arasında ki fark sorgulanmıştır. Görüşleri ilişkin ortalama ve standart sapmalar belirlenmiştir. Bilgiler Tablo-32’de ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo -32

Öğrencilerin Aftan Yararlanma Durumuna Göre Görüşleri Arasındaki Ortalama ve Standart Sapmalar

Kendisi Öğrenci Affından Yararlanma Durumu	N	- x	s.s	t	Sonuç
Evet	4	3.33	0.29	0.24	P>0.05
Hayır	825	3.28	0.39	0.32	
Toplam	829				

Kendisi öğrenci affından yararlanmış öğretim elemanı sayısı 2 olarak tespit edilmiştir. Yine kendisi öğrenci affından yararlanan öğrenci sayısını 4 olduğu görülmektedir. Araştırmamızda toplam 6 kişinin, öğrenci affından yararlandığı tespit edilmiştir. Tablo-32’de görüldüğü gibi öğrenci af uygulamalarını destekleyenlerin kendisi öğrenci affından yararlananlardır. Ortalamalar arasında oluşan fark anlamlı değildir. Kişilerin kendilerinin yaşadığı bir olay, görüşlerini dolaylı ya da doğrudan etkileyebilir.

2.3. Dicle Üniversitesi Öğretim Elemanları ve Öğrencilerinin Öğrenci Afları ile İlgili Sorulara Verdiği Cevapların Yüzdelerinin Yorumlanması

Bu bölümde sorulara verilen cevapların yüzdeleri verilmiş, oranları yorumlanmıştır. Öğretim elemanlarının, öğrencilerin %50'nin üstünde “ kesinlikle katılıyorum ”, “ katılıyorum ” yada sadece “ kesinlikle katılmıyorum ”, “ katılmıyorum ” dedikleri cevapların yüzdeleri değerlendirilmeye alınmıştır. Bunun yanında, öğretim elemanlarının ve öğrencilerin görüşleri arasındaki farklılıklar üzerinde de durulmuş ve eğitim bilimleri açısından yorumlanmıştır. Yüzdelerin tamamı Ek-4 ve Ek-5’de ayrıntılandırılmıştır.

Dicle Üniversitesi, öğretim elemanları ve öğrencilere veri toplama aracı ile 1. bölümde ki kişisel bilgilerin dışında 2. bölümde, 9 olumsuz 16 olumlu olmak üzere toplam 25 soru sorulmuştur. Öğretim elemanlarının ve öğrencilerin sorulara verdiği cevaplar ve cevapların yorumlarını şu şekilde özetleyebiliriz:

“ *Af siyasi bir karardır, hükümetlerin oy potansiyelini arttırmıştır* ” ifadesine, öğretim elemanları %73 oranında öğrenciler yüzde 57. 2 oranında katılmıyorum, cevabı vermiştir. Bu anlamda öğretim elemanları ile öğrenciler aynı kanaati paylaşmaktadır.

Seçimlerle uygulanan aflar arasında bir bağ olup olmadığını araştırdığımızda seçim tarihlerinin af tarihleriyle aynı döneme rastladıkları görülmektedir. Seçim tarihleri 14-Ekim - 1973, 6 - Kasım - 1983, 1984 (yerel seçim), 29 - Kasım - 1987, 20 - Ekim -1991, 1994 (yerel seçim), 1995, 18- Nisan -1999 olarak karşımıza çıkmaktadır.⁹² Öğrenci affı 1983’den sonra, 1984, 1986, 1988, 1991, 1993, 1994, 1995, 1997, 2000, 2005 de 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu’nda yapılan düzenlemelerle uygulanmıştır.⁹³ Bir ilişki gözlenmektedir.

Yapılan araştırma, *öğretim elemanları ve öğrencilerin afların çıkış nedenlerine yönelik görüşlerinin*, öğrenci affının ekonomik nedenlerle, ülke gereksinmelerinden dolayı, kamuoyunu rahatlatmak, sistem hatalarının düzeltmek ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nda öğrenim hakkı güvence altına alındığı için alınması gereken bir karardır, yönündedir. Bu konuda Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde, son çıkan öğrenci affından sonra, ülkemizin 2000-2001 yıllarında içerisinde bulunduğu ekonomik durum, birçok üniversite öğrencimizi ve ailelerini olumsuz olarak etkilemiş ve çoğunun, istemediği halde üniversiteyle ilişkisinin kesilmesine sebep olmuştur, açıklaması yapılmıştır.

⁹² Alkan, Mehmet: “ Osmanlıdan Günümüze Türkiye’de Seçimlerin Kısa Tarihi ”, (www.tusiad.org, Erişim Tarihi: 30.10.2005)

⁹³ Belge.Net: “ Öğrenci Affı ”, (www.belgenet.com, Erişim Tarihi: 28.03.2005)

Öğretim elemanlarının “ *Öğrenci afları eğitim sistemimizin kalitesini düşürmüştür* ” ifadesine, %54,6 oranında katılıyorum cevaplarını verdikleri görülmüştür. Bu konuda Türkiye Bilimler Akademisi Başkanı'nın açıklamaları şu şekildedir:

İki binli yıllarda bilgi çağına yaraşır, çağdaş bir Türk Eğitim Sistemi tüm siyasi partilerimiz tarafından benimsenmiştir. Yüz binlerce gencimiz eğitim arzusu ile Üniversitelerimizde eğitim fırsatı aramaktadır. Hükümetler, eğitim ve bilim ile ilgili tüm kurumlar daha çok öğrenciye daha kaliteli, çağdaş bir eğitim verebilmenin özlem ve arayışı içindedir. Öğrenci afları eğitim sistemimizi olumsuz yönde etkilemektedir.⁹⁴

Bugüne kadar yapılan bütün araştırmalarda afların yararlı olmadığı, tam tersine eğitimin kalitesini düşürdüğü belirlenmiştir.⁹⁵

Öğretim elemanlarının görüşleri, *öğrenci affi uygulamalarının, öğrencilerin affı çıkacağı beklentisini arttırmadığı* yönündedir. Öğrenciler buna katılmamaktadır. Bu konuda, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde 23 Şubat 2005 günü yapılan konuşmada şu açıklamaya yer verilmiştir: “ Bundan önceki öğrenci affi yasaları çok sık aralıklarla çıkarıldığı için, özellikle, öğrenciler tarafından bir zaruret gibi algılanmıştır. Öğrenci affinin sıklıkla çıkmasının üniversitede okuyan öğrencilerin eğitim ve öğretim disiplinleri üzerinde olumsuz etkiler bıraktığı ve üniversitelerdeki eğitim ve öğretimi zedelediği yönündeki değerlendirmelerin de yapıldığı bir gerçektir.”⁹⁶

Öğretim elemanları görüşleri öğrenci aflarının, “ *öğrenci afları, toplumun eğitim sistemine olan inancına zarar vermiştir* ” yönünde olmasına rağmen öğrenciler buna büyük oranda katılmamaktadır. Bu konuda, Akademik affa ilişkin, isimli makalede öğrenci affi sitesinde şu açıklamaya yer verilmiştir. Genç ve okumak isteyen kişilerin çoğunlukla kendilerinden kaynaklanmayan sorunlardan dolayı, eğitim hakkından yoksun bırakılmaları, hayata ve ülkelerine olan inançlarının zedelenmesi hakkaniyet dâhilinde değildir.⁹⁷

Öğretim elemanları, öğrencilerin görüşleri *öğrenci aflarının ekonominin kalifiye eleman kazanmasına katkıda bulunmadığını* yönündedir.

⁹⁴ Türkiye Bilimler Akademisi: “ Türkiye Bilimler Akademisi'nin Öğrenci Affi İle İlgili Basın Duyurusu ”, (www.tuba.gov.tr, Erişim Tarihi: 20.05.2005)

⁹⁵ Ortaş, İbrahim: “ Eğitim Sisteminin Laçkalığı ve Bitmeyen Öğrenci Afları ”, (www.genctnet.org , Erişim Tarihi: 16.05.2005)

⁹⁶ TBMM: “ Türkiye Büyük Millet Meclisi ”, **Tutanak Dergisi**, Dönem 22,Cilt 75, Yasama Yılı 3, 62 inci Birleşim, 23 Şubat 2005 Çarşamba, (www.tbmm.gov.tr, Erişim Tarihi: 18.08.2005)

⁹⁷ Öğrenci Affi.Net: “ Akademik Affa İlişkin ”, (www.ogrenciaffi.net, Erişim Tarihi: 03.05.2005)

Öğretim elemanlarının görüşleri *öğrenci aflarının üniversiteye girenleri olumsuz yönde etkilediği* yönündedir. Fakat öğrenciler bu görüşe katılmamaktadır. Öğrenci affının üniversiteleri nasıl etkileyeceği konusunda görüşlerini açıklayan Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik, af uygulaması ile üniversitelere geri dönecek öğrencilerin üniversitelerde kontenjan zorlamasına neden olmayacağını söylemiş, örgün öğretimden ilişkisi kesilen 224 bin öğrencinin önemli bir çoğunluğunu meslek yüksek okullarından ayrılan öğrencilerin oluşturduğunu belirterek, meslek yüksek okullarında kontenjan probleminin söz konusu olmadığını ifade etmiştir. Bu açıklamasıyla Milli Eğitim Bakanı'nın öğrencilerin düşüncelerini paylaştığı görülmektedir.⁹⁸ Bu konuda, Yükseköğretim Başkanı Erdoğan Teziç ise yazısında, " Yeni bir af kanunu çıkartılması kapasitelerini azami düzeyde zorlayarak eğitim veren üniversitelere çok fazla yük getirmekle beraber amaca da hizmet etmeyeceği düşüncesiyle uygun görülmemektedir." açıklamasını yapmıştır.⁹⁹

Öğretim elemanlarının ve öğrencilerin af uygulamasının devamı yönündeki görüşlerinin büyük bir oranda, hangi gerekçe ile olursa olsun hiçbir af uygulaması olmamalıdır yönündedir.

Öğretim elemanlarının ve öğrencilerin öğrenci aflarının diğer af uygulamalarından farkı konusundaki görüşleri, farklı olduğu yönündedir. Hem öğretim elemanları hem öğrenciler aynı fikri paylaşmaktadır. Öğretim elemanlarının yüzde 89,4 ve öğrencilerinin yüzde 73,8 öğrenci affındaki affedilmeyi, suçluların affı ve mali aflardan farklı algılamaktadır. Öğrenci aflarıyla ilgili meclis kürsüsünden yapılan açıklamada öğrenci aflarının diğer af uygulamalarından farkına şu şekilde değinilmiştir: " Ceza Kanunu'nun hükümlerine tabi olarak mahkemeler tarafından mahkûm edilip de cezaevine atılan mahkûmların affedilmesiyle adı aftır diye öğrenci affını birbirine karıştırmamız gerekiyor. İster ekonomik sebeplerden ister başka sebeplerden dolayı üniversitelerle şu veya bu şekilde ilişkisi kesilmiş olan öğrencilerimize yeni bir imkân veriyoruz, yeni bir fırsat veriyoruz. Onların geçip geçmeyeceğine, mastır öğrencisinin mastır programına dönüp dönmeyeceğine, daha doğrusu oradan başarılı olup olmayacağına karar verecek olan yine üniversitelerimizdir."¹⁰⁰

⁹⁸ Eğitim Haber : " Af Üniversiteleri Nasıl Etkileyecek ? ", (www.Egitimhaber_com-, Erişim Tarihi 16.10.2005)

⁹⁹ CNN Türk: " Öğrenci affı CHP-AKP Uzlaşmasına Takıldı ", (www.CNN TÜRK_com, Erişim Tarihi: 05.01.2005)

¹⁰⁰ TBMM: " Türkiye Büyük Millet Meclisi ", **Tutanak Dergisi**, Dönem 22, Cilt 75, Yasama Yılı 3, 62 inci Birleşim, (www.tbmm.gov.tr, Erişim Tarihi: 10.08.2005)

“*Üniversiteler öğrencilerle ilgili kararları kendileri almalıdır*” ifadesine %64 oranında katılıyorum şeklinde cevap veren öğretim elemanlarının mevcut olan bir sıkıntıyı dile getirdikleri kanaati ortaya çıkmaktadır. Hem öğretim elemanları hem öğrencilerin görüşleri, *üniversiteler öğrencilerle ilgili kararları kendileri almalıdır, kamuoyu af çıkması yönünde iktidara baskı yapmamalıdır*, yönündedir. “İktidarlar öğrenci affı konusunda, oy kaygısıyla kararlar almamalıdır” ifadesine %86,7 oranında katılıyorum cevabı öğretim elemanlarının oy kaygısıyla alınan kararlara taraftar olmadıklarını göstermektedir.

OECD Eğitim Politikaları Analizi 2003 Raporu’nda, üniversitelerin kendi gelişme stratejileri ile politikalarını oluşturmada ve önceliklerini belirlemede ne derece bağımsız oldukları, başka bir deyişle özerklik dereceleri, 8 alanda incelenmiştir. Bu alanlar şunlardır: Binalarının ve tüm araç-gereçlerinin mülkiyet hakkına sahip olmak, kredi alabilme y etkisine sahip olmak, bütçesini oluşturma ve öncelikleri doğrultusunda sarf edebilme, akademik yapısını ve ders programlarını belirleme, akademik personeli işe alma veya işine son verme, maaşları belirleme, üniversiteye alınacak yeni öğrenci sayısını saptama, öğrenim ücretini belirleme.¹⁰¹ Öğrenci aflatları üniversiteleri bu yönde olumsuz yönde etkilemektedir.

“*Öğrenci aflatları öğrencileri sürekli af çıkacak beklentisi içine sokmuştur*” ifadesine % 69. 3 oranında katılmıyorum cevabını veren öğretim elemanlarının öğrencilerin bu beklenti içinde olmadıklarını ve beklentilerini arttırmadığını göstermektedir. Öğretim elemanları ile öğrenciler arasında affın çıkmasına yönelik beklentilerini karşılaştırdığımızda, öğrencilerin beklentilerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

“*Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu öğrenci affını istiyor.*” ifadesine yüzde 69. 5 oranında katılıyorum cevabını veren öğrenciler diğer arkadaşlarının da öğrenci aflatlarını desteklediklerini düşündükleri görülmektedir.

“*Hangi gerekçe ile olursa olsun hiçbir af uygulaması olmamalıdır*” ifadesine % 71. 4 oranında katılıyorum cevabı veren öğretim elemanları af uygulamalarının ülkemizde uygulanan diğer aflatlardan farklı olduğunu düşünmekte hiçbir af uygulamasını istememektedir. Yükseköğretim Kurulu Başkanı bu konuda şu açıklamada bulunmuştur: “*Öğrenci affında, öğrenciler suç işlemiş gibi af kelimesinin kullanılmasını doğru bulmam. Yeniden öğrenciliğe devam hakkını tanıyalım, ondan sonra sınava girebilsinler.*”¹⁰²

¹⁰¹ Tosun İsmail: a.g.e. s. 5.

¹⁰² Çeliknet: “ Teziç’ten Formül ”, Akşam Gazetesi, Politika, 2004, (www.celiknet.com, Erişim Tarihi: 14.10.2005)

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulgularına dayalı tartışma, sonuç, uygulamacılar ve araştırmacılar için önemli görülen bazı öneriler yer almaktadır.

TARTIŞMA

Ülkemizin bir taraftan genç nüfusunu eğitirken diğer taraftan bilim ve teknolojide dünyayla rekabet etmek durumunda olması, nitelikli insan gücü yetiştirilmesi için mesleki eğitimde yeniden yapılanma gerekliliğinin yanı sıra yükseköğretim sistemimizin de hem nicelik hem de nitelik sorunu ile aynı zamanda başa çıkmasını gerektirmektedir. Bu çerçevede, idari ve mali özerkliği sağlayan, yükseköğretim sisteminde çeşitliliği vurgulayan, ademi merkeziyetçi, kurumların yaratıcılığını ve kimliklerini ön plana çıkaran ve üniversitelerin birbirleri ile rekabet edebilmelerine fırsat tanıyan bir sistemin tasarlanması son derece önemlidir.

Yükseköğretim Kanunu'nun 2004 yılı sonunda hazırladığı " Türkiye'de Yükseköğretimin Durumu " adlı rapordaki şu ifadeler de üniversitelerin beklentilerini açıkça ortaya koymaktadır: " Devlet üniversitelerimizin gerek eğitim-öğretim, gerekse araştırma-geliştirme faaliyetleri bakımından çağın gerektirdiği evrensel kalite düzeyine ulaşabilmeleri ve bilimsel, teknolojik ve sosyoekonomik gelişmelere göre kendilerini sürekli olarak yenileyebilmeleri için sağlıklı bir rekabet ortamı oluşturulması artık kaçınılmazdır. Bunun için ise üniversitelerimizin yurt dışındaki üniversitelerin sahip olduğu idari ve mali yetkilere sahip olması gerekmektedir."¹⁰³

Yükseköğretim Genel Kurulu tarafından 2004 yılında çıkarılmak istenen öğrenci af yasası konusunda " Kanunun konusu, amacı, kapsamı ve süresi konusunda etraflı bir araştırma ve inceleme yapılmaksızın, başka bir anlatımla altyapısı oluşturulmadan hazırlanacak böyle bir kanun teklifinin kamu yararına uygunluğu tereddütlere yol açacağından teklifin uygun olmadığına karar verildi." açıklaması yapılmıştır.¹⁰⁴ Öğrenci af kanunlarının, konusu, amacı, kapsamı ve süresi konusunda etraflı bir araştırma ve inceleme yapılmadan kabul edilmesi toplumsal bazı sorunlara neden olabilir. Bu anlamda ayrıntılı olarak araştırılması gereken konulardan biride yükseköğretimde öğrenci affı konusudur. Bu

¹⁰³ Ortaş, İbrahim, " Yükseköğretim Sistemi ", Genç-net, (www.genenet.org, Erişim Tarihi: 16.05.2005)

¹⁰⁴ Yeni Şafak, " YÖK, Öğrenci Affına Karşı ", Gündem, (www.yenisafak.com.tr, Erişim Tarihi: 18.10.2005)

çalışmamızda, Dicle Üniversitesi öğretim elemanları ve öğrencilerinin öğrenci affı uygulamaları konusundaki görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Dicle Üniversitesi öğretim elemanları ve öğrencilerinin öğrenci affı uygulamaları konusundaki görüşleri nelerdir? Biçiminde ki temel problem için 10 alt problem çerçevesinde elde edilen bulgulardan şu sonuçlara varılmıştır.

1. *Öğretim elemanlarının ve öğrencilerin cinsiyetlerine göre* ortalamalar arasındaki fark anlamlı değildir. Öğrenci af uygulamalarını destekler nitelikteki grubun daha çok bayan öğretim elemanları ve bayan öğrencilerdir (Tablo-11, Tablo-20).

2. *Öğretim elemanlarının ve öğrencilerin medeni durumlarına göre* bu boyuttan aldıkları puanlamaların ortalamaları arasında oluşan farkın anlamlı olmadığı ve öğrenci af uygulamalarını destekler nitelikteki grubun bekâr öğretim elemanları ve evli öğrenciler olduğu tespit edilmiştir (Tablo-12 , Tablo-31).

3. *Öğretim elemanlarının çalıştığı fakülte ve yüksekokula göre* öğrenci af uygulamalarını destekleyenlerin ilahiyat fakültesi öğretim elemanları olduğu görülmüştür. Öğretim elemanlarının görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (Tablo-13).

4. *Öğretim elemanlarının mesleki kıdemlerine göre*, bu boyuttan aldıkları puanların ortalamaları arasında oluşan fark anlamlı değildir. Öğrenci af uygulamalarını kıdemi 1 ile 5 yıl arasında olan öğretim elemanları desteklemektedir (Tablo-15).

5. *Öğrencilerin ailesinde ve yakın akrabalarından öğrenci aflarından yararlanan olup olmadığına göre*, öğrenci af uygulamalarını, akrabalarından ve ailelerinden öğrenci affından yararlanan kişilerin bulunduğu öğrencilerin desteklediği görülmektedir. Puanlamaların ortalamaları arasında ki farkın anlamlı bulunduğu ilk sonuçtur (Tablo-29).

6. *Öğretim elemanlarının ve öğrencilerin, yeni bir af çıkarsa ailesinden ve yakın akrabalarından öğrenci affından yararlanmak isteyen olup olmadığına göre*, bu boyuttan aldıkları puanların ortalamaları arasındaki farkın öğretim elemanları ve öğrencilerde anlamlı olduğu görülmektedir. Öğrenci af uygulamalarını destekler nitelikteki grubun, yeni bir af çıkarsa, akrabalarından öğrenci affından yararlanmak isteyen öğrenciler ve öğretim elemanla olduğu görülmektedir (Tablo-18, Tablo-30). Yapılan araştırma da anlamlı çıkan ikinci sonuçtur. Araştırmanın yapıldığı dönemde öğrenci affı çıkacağı beklentisinin yüksek olması bu sonucu etkilemiş olabilir.

7. *Öğretim elemanlarının ve öğrencilerin kendisinin öğrenci affından yararlanıp yararlanmadığına göre*, ortalamalar arasındaki fark öğretim elemanları ve öğrencilerde anlamlı değildir. Öğrenci af uygulamalarını kendisi öğrenci affından yararlanan öğretim elemanları ve öğrenciler desteklemektedir (Tablo-19, Tablo-32).

8. *Öğrencilerin devam ettikleri fakültele göre*, aldıkların puanların ortalamaları arasında oluşan farkın anlamlı olmadığı, mühendislik ve mimarlık fakültesi öğrencilerinin görüşlerinin af uygulamalarını diğer fakülte öğrencilerine göre daha fazla destekler yönde olduğu tespit edilmiştir (Tablo-23).

9. *Öğrencilerin mezun oldukları liseye göre*, bu boyuttan aldıkların puanlamaların ortalamaları arasında oluşan farkın anlamlı olmadığı, meslek lisesi mezunu olan öğrencilerin ortalamasının en yüksek değer olduğu görülmektedir. İkinci sırada genel lise çıkışlı olanlar, üçüncü sırada Anadolu lisesi, süper lise ve fen lisesi çıkışlı öğrenciler bulunmaktadır. Meslek lisesi çıkışlı öğrencilerin öğrenci affına taraftar olduğu görülmektedir (Tablo-25).

10. *Öğrencilerin, ailelerinin gelir düzeyine göre*, bu boyuttan aldıkların puanlamaların ortalamaları arasında oluşan farkın anlamlı olmadığı, öğrencilerin ailelerinin gelir durumuna göre yapılan değerlendirmede gelir düzeyi düşük olan ailelerin çocuklarının öğrenci affı uygulamalarına taraftar olduğu görülmüştür (Tablo-27). Öğretim elemanları ve öğrenciler öğrenci affında af edilen bir suç yoktur cevabını vermişlerdir. Ekonomik aflarda, suçluların affında mevcut olduğu düşünülen suç unsuru öğrenci aflarında görülmemiştir. Bu aynı zamanda öğrenci aflarının farklı bir kategori de değerlendirilmesi gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Öğretim elemanları ve öğrenciler görüşleri hangi gerekçe ile olursa olsun hiçbir af uygulaması olmamalıdır, üniversiteler öğrencilerle ilgili kararları kendileri almalıdır, kamuoyu af çıkması yönünde iktidara baskı yapmamalıdır, iktidarlar öğrenci affı konusunda, oy kaygısıyla kararlar almamalıdır yönündedir.

İlahiyat fakültesi öğretim elemanları ile öğrencilerin görüşleri arasında bir farklılık mevcuttur. Öğrenci aflarını en fazla ilahiyat fakültesi öğretim elemanları desteklerken, öğrenciler açısından bakıldığında ilahiyat fakültesi öğrencileri öğrenci affına en az taraftar grup olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrenci afları ile ilgili çok fazla yorum yapılması, basında ve medyada affın adaletsizliğe yol açacağı yorumları dini ve hukuki adalet sistemini öğrenmeye çalışan öğrencileri affa taraftar olmamaları yönünde etkilemiş olabilir.

İlahiyat fakültesi ile hukuk fakültesi öğretim elemanları tüm fakültelerin öğretim elemanlarına göre öğrenci af uygulamalarına daha sıcak bakmaktadır. Hem hukuki hem de dini yönden öğrenci afları konusunda daha fazla bilgiye sahip olduklarını düşündüğümüz bu iki fakülte öğretim elemanlarının öğrenci affi uygulamalarını destekliyor olması bu kişilerin bütün uygulanan aflara taraftar olduklarını göstermeyecektir. Aynı çalışmanın suçluların affıyla ilgili düzenlendiğini düşünürsek aynı sonuçlara ulaşamayabilirdi. Bu sonuçlardan öğretim elemanlarının öğrenci afları konusunu diğer aflardan farklı bir kategoride gördükleri sunucunu çıkarabiliriz.

Dicle Üniversitesi'nde yapılan araştırmada bayan öğretim elemanları ve bayan öğrencilerin, bekâr öğretim elemanları ve evli öğrencilerin, ilahiyat fakültesi öğretim elemanlarının, kıdemi 1 ile 5 yıl arasında olan öğretim elemanlarının, akrabalarından öğrenci affından yararlanan öğretim elemanları ve öğrencilerin, yeni bir af çıkarsa, akrabalarından öğrenci affından yararlanmak isteyen öğrenciler ve öğretim elemanlarının, kendisi öğrenci affından yararlanan öğretim elemanları ve öğrencilerinin, mühendislik ve mimarlık fakültesi öğrencilerinin, gelir düzeyi düşük olan ailelerin çocuklarının, meslek lisesi mezunu olan öğrencilerin görüşlerinin öğrenci affi uygulamalarını destekler yönde olduğu görülmüştür.

Araştırmada ortaya çıkan anlamlı üç sonucu şu şekilde özetleyebiliriz: Ailelerinden ve yakın akrabalarından daha önceki öğrenci affi uygulamalarından yararlanan kişilerin bulunması, öğrencilerin öğrenci afları konusundaki düşüncelerini etkilemiştir (Tablo-29). Aynı şekilde öğrencilerin ve öğretim elemanlarının ailelerinde ve yakın akrabalarında öğrenci affından yararlanacak kişilerin bulunması da hem öğrencilerin hem öğretim elemanlarının öğrenci aflarına daha olumlu bakmalarına neden olmuştur (Tablo-30), (Tablo-18). Bu düşüncelerini yeni bir af çıkacağı beklentisinin yüksek olması da etkilemiş olabilir. Çünkü araştırmanın yapıldığı dönemde öğrenci affi beklentisi yüksekti. Nitekim araştırmanın yapıldığı dönemden altı ay sonra yeni bir öğrenci affi uygulamaya konuldu.

SONUÇ

Eğitimin hem amacının hem sonucunun görelî olması, eğitimin cumhuriyet tarihi döneminde hükümetlerce farklı algılanmasına neden olmuştur. Bu da bazı sorunları doğurmuştur. Ayrıca, Türkiye'nin kendine özgü yapısı, üniversitelerin genel sistematiği içinde özel bir konum oluşturmaktadır. Hızlı nüfus artışı, genç nüfus oranının yüksekliği, işsizlik oranının yüksekliği üniversitelerin bilgi üretme işlevi üzerinde genellikle olumsuz etki yapmaktadır. Bu nedenle toplumun her konudaki gereksinimlerinden yola çıkarak dünyadaki gelişmeleri de değerlendirerek üniversitelerin hem araştırma alanları, hem de öğretim alanlarında kendilerini yenilemelerine olanak yaratılmalıdır.¹⁰⁵

Aflarda güdülen amaç sosyal barışı sağlamaktır. Öğrenciler herhangi bir sebeple eğitim öğretim hakkını kaybetmiş olabilir ve tekrar bu hakkını kullanmak isteyebilir. Bu hakkın onlara tekrar tanınması doğaldır, sorun bu kararların onlara eğitim ve öğretim veren kurumları tarafından alınmamasındadır. Aflardaki diğer bir amaç, toplum barışının, can güvenliğinin, öğrenim ve öğretim özgürlüğünün sağlanacağı savının ileri sürüldüğü bir dönemde, kaydı silinen öğrencilerin de topluma kazandırılması, Devletin onlara yaptığı harcamaların boşa gitmesinin önlenmesi, topluma, ailelerine ve kendilerine daha yararlı olabilmeleri için yüksek öğrenimlerini tamamlamalarına olanak verilmesi ve kaynak savurganlığının önlenmesidir.

Üniversitelerden ilişkileri kesilmiş öğrencilere, yeni bir sınav hakkı verilmesini, öğrenci affı olarak değerlendirmemeliyiz. Öğrenciler elde ettikleri bu hakla işlemiş oldukları suçlardan dolayı affa uğramamaktadır. Bazı yapılan öğrenci af uygulamalarında, “ Her ne sebeple olursa olsun öğrencilik haklarını kaybedenler aftan yararlanır.” ifadesi kullanılmaktadır. Disiplin suçları veya adli suçlar nedeniyle ceza almış bazı öğrencilerin bu haklardan yararlanması söz konusu olsa da öğrenci affının diğer aflara göre farklı ve masum bir yanı vardır. Çünkü bu konunun sadece suçlulukla ilgili olmadığı görülmüştür. Öğrenci af uygulamalarından ekonomik, sosyal, kültürel veya başka nedenlerle öğrencilikleri sona eren kişilerde yararlanmıştır¹⁰⁶

¹⁰⁵ Tuzcu, Gökhan: “ Lisansüstü Öğretim İçin Yurtdışına Öğrenci Göndermenin Planlanması ”, **Millî Eğitim Dergisi**, Sayı: 160, Ankara 2003, s. 24.

¹⁰⁶ Öğrenci Affı.Net: “ Akademik Affa İlişkin ”, (www.ogrenciaffi.net, Erişim Tarihi: 03.05.2005)

Üniversitelerin kendi programlarını yapmaları, bulunduğu coğrafyanın sorunları ile ilgilendikleri için özerkliğinin ve yetkilerinin daha fazlaştırılması yerinde olacaktır. Ayrıca anabilim dalarından başlamak üzere aşağıdan yukarıya doğru örgütlenmesi ve yetkinin aşağıda olası üniversite verimliliğine daha çok katkı yapacaktır. Üst yönetimlerin daha çok koordinasyon görevi görmeleri daha yararlı olacaktır.¹⁰⁷ Üniversiteleri, arz yönlü yapıdan, istihdam piyasasından kaynaklanan talep üzerine kurulu bir yapıya kavuşturmak amacıyla Türk eğitim sisteminde reform yapılması gerekmektedir.¹⁰⁸ Eğitimde reform yapma çalışmalarından olumlu sonuç alabilmek için yapılacak düzenlemelerin geniş bir tarihi perspektif içinde ele alınması gerekmektedir. Böylece geçmişin tecrübelerinden istifade ederek daha doğru kararların alınması mümkün olur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin öğrenci aflarıyla değil de sistemi iyileştirici mekanizmalar üzerinde çalışması ülkemizin daha fazla yararına olacaktır. Her toplum hak ettiği şekilde yönetilir özdeyişinden esinlenerek daha iyi koşullarda yurttaşlık bilinci içinden ulusal değerlerden evrensel değerlere geçişi sağlayacak yönetimlere layık bir toplumuz. Bunun ilk yolu çağdaş bir eğitim modelinden geçmektedir. Ülke olarak her türlü önyargıdan uzak, ülkemize yakışır bir yüksek öğretim modeli oluşturmamız gerekmektedir.¹⁰⁹

Eğitim uygulamalarımızdaki sorunlar, günümüz eğitim anlayışının, bilgi toplumunun taleplerine karşı olan yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Türk Milli Eğitim Sistemi modern ve post modern eğitim sistemleri arasında sıkışıp kalmıştır. Ülke coğrafyasının bir bölümü bilgi toplumunun gerektirdiği eğitim sürecini yaşarken -özel eğitim kurumları- büyük bir çoğunluğu ise sanayi tipi eğitim anlayışını yaşamaktadır.

Bölgeler arasındaki farklılık, gelir dağılımı dengesizliği, olağanüstü hal uygulamaları, alınan siyasi kararlar, belirlenen eğitim hedefleri farklı dönemlerde bazı mağduriyetler yaşanmasına neden olmuştur. Yükseköğretimde öğrenci aflarının hedefi üniversiteler alanında uygulama farklılıklarından meydana gelebilecek mağduriyetleri ortadan kaldırmak olsa da üniversitelerin özerk olması ilkesini ihlal ettiği gerekçesiyle farklı kurumlar tarafından eleştirilmiştir. Bir üst kurul olarak görev yapan Yüksek Öğretim Kurulunun disiplin, ders secimi, devam devamsızlık uygulamalarını üniversitelerin yönetimlerine bırakması 1980 sonrasında bu mağduriyetlerin artmasına neden olmuştur.

¹⁰⁷ Ortaş, İbrahim: “ Bilgi Çağında Türkiye Üniversitelerinin Sorunları ”, Çukurova Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi, (www. strateji.cukurova.edu.tr , Erişim Tarihi: 26.10.2005)

¹⁰⁸ Devlet Planlama Teşkilatı: “ Türkiye'nin Avrupa Birliğine Katılım Sürecine İlişkin 2003 Yılı İlerleme Raporu ”, Devlet Planlama Teşkilatı Avrupa Birliği İle İlişkiler Genel Müdürlüğü, Ankara, s. 95

¹⁰⁹ Ortaş, İbrahim: “ Üniversitelerin Sorunları ”, Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Toprak Bölümü, Adana , (www.gap-dogu-kalkinma.com , Erişim Tarihi: 29.10.2005)

Sonuç olarak, eğitim sistemimizde dönüşüm gerekliliği, kendini tüm yönleriyle şiddetle göstermektedir. Ülkemizdeki tüm karar vericiler, siyasi otorite bu durumun farkında olarak bütün güçlerini eğitimde dönüşüm çalışmalarına yönlendirmektedir. Bunu yaparken eğitim sisteminin tüm öğelerinin katılımı sağlanmalıdır. Dönüşüm çabaları samimiyet ve dirayetle gerçekleştirilmelidir. Eğitim alanı diğer alanlardan farklıdır ve kendine özgü yönleri çok kuvvetlidir. 1972 yılında üniversitelerde okuyan öğrencilerin öğrenim sürelerine getirilen sınırlama ile kamuoyu gündemine gelen öğrenci aflarının öğrencilerin öğrenim sürelerine gelen sınırlama ortadan kaldırılmadığı sürece devam etmesi muhtemeldir. Geçmiş uygulamalar nedeniyle haklı veya haksız olarak kendini “mağdur” gören bir kesimin, “ mağduriyetlerini ” en aza indirecek bir yükseköğretim kanunu hazırlanması ise son derece sakıncalıdır. Dünyadaki hiçbir sistem veya karar %100 doğru veya yanlış değildir. Bu nedenle, yükseköğretimle ilgili tartışmalarda duygu sömürsünden kaçınmalı, gerçekçi ve samimi olmalıyız. Önemli olan, üniversitelerimizi ileriye götürebilecek ve yararlarının zararlarından çok daha fazla olduğu bir sistemi benimsemektir. Yurtdışındaki başarılı bir sistemin olduğu gibi ülkemize uygulanması başarılı sonuç getirmeyebilir. Önemli olan, “ işimize gelmeyen ” başarılı sistemleri kötülemek yerine, bu sistemleri temel alıp sosyo-ekonomik koşullarımızı ve kültürel birikimimizi de göz önünde bulundurarak kendimize uyarlamaktır.

Af, hata yapmış öğrencinin hatasını telafi edip ülkeyi yönetenlere dua etmeleri mantığını değil; ülkenin sosyal, ekonomik ve siyasi koşulları nedeniyle öğrenimini sürdürememiş, mağdur olmuş kişilere bu mağduriyetlerini gidermek üzere bir dayanak sunma mantığını taşımaktadır. O zaman hem af, gerçek bir af gibi olacak, hem de sık sık affa ihtiyaç duyulmayacaktır.¹¹⁰

---

¹¹⁰ Çaralan, İhsan : “ Üniversite Öğrenci Affı ”, Emek Dünyası, Evrensel, (www.evrensel.net, Erişim Tarihi: 05.03.2006)

ÖNERİLER

Bu alt başlık altında, araştırmada elde edilen sonuçlar çerçevesinde; uygulayıcılar ve araştırmacılar için öneriler yer almaktadır.

Uygulayıcılar İçin Öneriler

- Af uygulamalarının gerekçeleri ve topluma etkileri her yönü ile sorgulanmalı ve geleceğin mimarları olan öğrencilerin kaderleri siyasi kararlara bırakılmamalıdır. Af çıkarılması yerine, affa gerek kalmayacak genel düzenlemeler yapılmalıdır. Af kanunu, gerektirmeyen bir düzenlemeye gidilebilmesi için, akademik başarısızlık nedeniyle üniversiteden ilişik kesilmesi kaldırılmalı, başarısız derslerin tekrarı durumunda öğrencilerden alınacak öğrenim ücretlerinin miktarı sürekli artırılmalıdır.
- Üniversitelerin af yasalarını uygulamalarında bazı farklılıklar oluşmuştur. Buda öğrenci affından yararlanmak isteyen öğrencilerin mağduriyetine yol açmıştır. Sınıf geçme ve devam uygulamaları öğrencilerin lehine yönde uygulanmalıdır.¹¹¹
- Öğrenci affı uygulamalarında olduğu gibi üniversitelerle ilgili idarenin özel zamanlarda almak zorunda kaldığı bazı kararların olumsuz etkileri tespit edilmeli, demokratik ortamlarda yeniden toplumun yararına düzenlenmelidir. Bu düzenlemenin yapılabilmesi için özellikle üniversite öğretim elemanlarının görüşlerine başvurulmalıdır.

Araştırmacılar İçin Öneriler

- Üniversitelerde öğrenci aflarının ailelere, topluma, öğrencilere, iş kuruluşlarına olan olumlu olumsuz etkileri araştırılmalı ve kamuoyu desteği ile birlikte uzlaşmacı çözümler önerilmelidir.
- 2000 yılında uygulanan öğrenci affında ilişigi kesilen 40.000 bin olan öğrenci sayısı (Tablo-3) 2005 yılında 453.445'e yükselmiştir (Tablo-4). Bu sonuç bizde uzaktan eğitim uygulamalarının ülkemizde tam olarak işlevini yerine yetiremediği kanaatini doğurmaktadır. Açıköğretim sisteminin yeniden sorgulandığı çalışmalar, Türk Milli Eğitim Sisteminin olumlu yönde gelişmesi ve değişmesine önemli katkılar sunacaktır.

¹¹¹ Emel, Erdal , “ Af Yasasına Gerek Var mı ? ” (www.umed.org.tr, Erişim Tarihi: 14.02.2005)

- 2000 yılından sonra okullarından kendi isteği ile ayrılanların oranı diğer yıllara göre artış göstermiştir. Dicle Üniversitesi'nde yapılan araştırmamız kendi isteği ile ayrılan öğrencilerin yeni bir af beklentisi içinde olabileceği kanaatini oluşturmuştur. Öğrencilerin okullarından kendi istekleriyle ayrılış sebepleri ayrı bir araştırma konusu olma özelliğine sahiptir.
- Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ve Hukuk Fakültesi öğretim üyeleri öğrenci aflarına en fazla taraftar olan grup olmasına rağmen İlahiyat Fakültesi ve Hukuk Fakültesi öğrencilerinin öğrenci aflarına en az taraftar olan grup olduğu görülmektedir. Gençler öğrenci afları dahil tüm af uygulamalarını gerekçesi ne olursa olsun kabul etmemektedir. Elde edilen araştırma sonucu içinde bulunduğumuz eğitim sistemi konusunda ip uçları verebilir. Bu nedenle eğitim alanında yapılan araştırmalarda, elde edilen bu sonucun psikolojik nedenlerinin, sosyal sonuçlarının yeniden ele alınması önem arz etmektedir.
- Aflardan yararlanıp üniversitelere dönen öğrenci sayısı yüzde 3-4'ü geçmemiştir. Çıkarılan afların başarılı olamamasının nedenleri sorgulanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Abant İzzet Baysal Üniversitesi (2005). “ Af Yasasıyla İlgili Maddeler ”,
Yükseköğretim Kanununa Geçici Maddeler Eklenmesine Dair Kanun,
(<http://www.oidb.ibu.edu.tr/> . Erişim tarihi: 02.07.2005)
- Akman, Hakan (2005). “ Türkiye Öğrenci Gençlik Hareketlerinde İdeolojik Çeşitlilik:
1968’den Günümüze ”, (<http://www.angelfire.com/folk/sosyo0/genclikveideoloji.htm>,
Erişim Tarihi: 30.10.2005)
- Alkan, Mehmet (1999). “ Osmanlıdan Günümüze Türkiye’de Seçimlerin Kısa
Tarihi ”, (<http://www.tusiad.org/yayin/gorus/39/11tarikh.pdf>, Erişim Tarihi:
30.10.2005)
- Akgündüz, Hasan (2005). **Eğitime Dair Kuramsal ve Tarihsel Çözümler**, Yayına
Hazırlanmış Ders Notları, Diyarbakır.
_____ (1988). **Medreseler ve Üniversiteler**, Gençlik Copleynd, Diyarbakır.
- Akşam Gazetesi (2004) . “ Öğrenci Affı İçin Sanal Mücadele ”, Akşam Gazetesi
(<http://www.aksam.com.tr/arsiv/aksam/2004.12.13/gundem/gundem2.html>,
Erişim Tarihi: 26.10.2005)
- Akyüz, Yahya (1997). **Türk Eğitim Tarihi**, 6.Baskı, İstanbul Kültür Üniversitesi
Yayınları No:1, İstanbul.
- Altıntaş, Mustafa (2002) . **YÖK ve Hukuk**, Eğitim - Sen Yayınları, Ankara
- Anayasa Mahkemesi (1974). “Anayasa Mahkemesi Kararı ”, Resmi Gazete
Tarih/Sayı: 25.2.1975/15160, Esas Sayısı: 1974/33, Karar sayısı: 1975/1,
(<http://www.anayasa.gov.tr/KARARLAR/IPTALITIRAZ/K1975/K1975-001.htm>
Erişim Tarihi: 30.10.2005)
- _____ (1978). “Anayasa Mahkemesi Kararı ”, Resmi Gazete, Esas Sayısı: 1978/31
Karar Sayısı: 1978/50, Karar Günü: 2.11.1978.
(<http://www.anayasa.gov.tr/KARARLAR/IPTALITIRAZ/K1978/K1978-50.htm>
Erişim Tarihi: 30.10.2005)

- Ankara Ticaret Odası (2004). “ Affınıza Sığınyorum ”, Ankara Ticaret Odası Yayını,
(<http://fireball.atonet.org.tr/turkce/bulten/bulten.php3?sira=246>, Erişim Tarihi:
02.03.2005.)
- Bayhan, Kenan (2005). “Af Kavramı ve Polisin Affa Bakışı ”, Eğitim Genel Müdürlüğü,
(http://www.egm.gov.tr/apk/dergi/34/yeni/web/Kenan_BAYHAN.htm, Erişim
Tarihi:20.01.2006)
- Belge.Net (2005). “ Öğrenci Affına İlişkin Yasa ”, Öğrenci Affı,
(<http://www.belgenet.com/yasa/k5306.html>.Erişim tarihi: 28.03.2005. Erişim
Tarihi: 28.03.2005)
- Belge.Net (2005). “ Öğrenci Affı ” (http://www.belgenet.com/belge/oaf2000_1.html,
Erişim Tarihi: 20.02.2005)
- Byegm. Gov (2005). “ Üniversitelere Öğrenci Affı İçin 90 Bin Kişi Başvurdu ”, Basın
Yayın Enformasyon Müdürlüğü, Bülten:37.yıl:16,
([http://www.byegm.gov.tr/YAYINLARIMIZ/ANADOLUYAHABERLER/AHA3
7.htm](http://www.byegm.gov.tr/YAYINLARIMIZ/ANADOLUYAHABERLER/AHA37.htm), Erişim Tarihi: 14.02.2005)
- Çaralan, İhsan (2005). “ Üniversite Öğrenci Affı ”, Emek Dünyası, Evrensel,
(www.evrensel.net, Erişim Tarihi: 05.03.2006)
- Çeliknet (2004). “ Teziç'ten Formül ”, Akşam Gazetesi, Politika,
([http://www.celiknet.com/turkvedunyabasini/haber.asp?press=cbeb&kategori=cbfch
&sub=cbgcf&id=cbjggfjhl&type=4](http://www.celiknet.com/turkvedunyabasini/haber.asp?press=cbeb&kategori=cbfch&sub=cbgcf&id=cbjggfjhl&type=4), Erişim Tarihi:14.10.2005)
- Çetin, Filiz (2003). “ Cumhuriyet Döneminde Kadın Eğitimi ”, **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı
160, Ankara.
- Demirbaş, Timur (2005). Af Tartışmaları ve 4616 Sayılı < 23 Nisan 1999 Tarihine Kadar
İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverme Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair
Kanun> Cilt 18.Yıl.2001.(www.anayasa.gov.tr. Erişim Tarihi:20.03.2006)
- Derbeder, İbrahim (1995). **T.C Anayasası**, İstanbul.

- Devlet Planlama Teşkilatı (2003). “ Türkiye'nin Avrupa Birliğine Katılım Sürecine İlişkin 2003 Yılı İlerleme Raporu ”, Devlet Planlama Teşkilatı Avrupa Birliği ile İlişkiler Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Dicle Üniversitesi Rektörlüğü (2005). “ 2005 Yılı Öğrenci Affından Yararlanmak İçin Dilekçe Veren Öğrencilerin Sayısı ”, Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı, Diyarbakır.
- _____ (2003). “ Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına ”
Personel Daire Başkanlığı, 11.Nisan.2004, Sayı: 361–5355, Diyarbakır.
- _____ (2003). “ 2002- 2003 Dicle Üniversitesi Akademik Personel Durumu ”,
Personel Daire Başkanlığı, Diyarbakır.
- _____ (2003). “ 2002- 2003 Dicle Üniversitesi Öğrenci Dağılımı ”, Personel Daire Başkanlığı, Diyarbakır.
- _____ (2000). “ Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına Gönderilen Resmi Yazı ”, Personel Daire Başkanlığı, 7 Mart 2000, Sayı: 77–1307, Diyarbakır
- _____ (2003). “ Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına ”, Personel Daire Başkanlığı, 17.Nisan.2000, Sayı: 119–2038, Diyarbakır.
- _____ (2005). Dicle Üniversitesi'nde 28.06. 2000,1.11.2004 Tarihleri Arası İlişği Kesilen Öğrenci Sayısı, 2005, Diyarbakır
- Dicle Üniversitesi (2005). Dicle Üniversitesi, Genel Bilgiler, Kuruluş ve Tarih. (<http://www.dicle.edu.tr/tarihce.php>, Erişim Tarihi:16.10.2005)
- Doğrusöz, Bumin (2002). “ Olması Gereken Af Kanunu ”, Dünya, 21.11.2002, ([http://www.turmob.org.tr/turmob/basin/21-11-2002\(1\).htm](http://www.turmob.org.tr/turmob/basin/21-11-2002(1).htm). Erişim Tarihi:16.10.2005)
- Emel, Erdal (2005). “ Af yasasına Gerek Var mı? ”, (<http://www.umed.org.tr/modules.php?name=News&file=article&sid=96>. Erişim Tarihi:14.02.2005)
- Erturhan, Sabri (2005). “ Kişisel Boyutlu Suçların Gizlenmesinin İslam Ceza Hukuku Açısından Değerlendirilmesi ” (www.cumhuriyet.edu.tr, Erişim Tarihi: 25.2. 2005)

- Gürüz, K.(1992). “ **Batı Üniversitelerinin Tarihi Gelişimi** ”, Çağdaş Eğitim Çağdaş Üniversite, Sayı:5, İstanbul.
- Güneş, Ahmet (2005). “ Kur'ân-ı Kerim'de İmana Vurgu ve Vicdanî Sorumluluk ” **Yeni Ümit**, Kadın ve Aile, Sayı: 66 (www.yeniumit.com.tr, Erişim Tarihi:27.04.2006)
- Gözler Kemal (2006). “ Karşılaştırmalı Anayasa Hukukunda Af Yetkisi ”, (www.anayasa.gov.tr, Erişim Tarihi: 25.05.2005)
- Haberx (2005). “ YÖK'ten Üniversitelere ' Öğrenci Affı ' Yazısı ” (<http://www.haberx.com/n/193543/yokten-universitelere-ogrenci-affi-yazisi.htm> , Erişim Tarihi: 04.06.2005
- Kaptan, S. (1991). **Araştırma Teknikleri**, Ankara
- Karatepe, Şükrü (1988). **İdare Hukuku**, Anadolu Matbaacılık, İzmir
- Kuzu, Burhan (2006). Af Müessesesi ve Düşünceleri Açıklama Özgürlüğü, (www.anayasa.gov.tr, Erişim Tarihi: 25.04.2006)
- Meb. Gov.(2005). Orta Öğretim Genel Müdürlüğü, Başarısız Öğrenciler, (<http://ogm.meb.gov.tr>, Erişim Tarihi:18.08.2005)
- Meb. Gov. (2005). Okul Meclisleri Portalı, “ Öğrenci Affı İstiyor musunuz ? ”, Anketler, (<http://okulmeclisleri.meb.gov.tr/index.php>. Erişim Tarihi:18.08.2005)
- Milliyet.Com. (2005). “ ATO Raporuna Göre, Türkiye Af Rekortmeni ”, (<http://www.milliyet.com/2004/07/04/son/soneko05.html>. Erişim Tarihi: 06.05.2005)
- Milli Eğitim (2003). **Türkiye’de Cumhuriyet Döneminde Üniversite Reformları**, Türkiye Cumhuriyeti’nin Sekseninci Yılı, Güz, Eğitim Kültür Sanat, Özel Sayı, Ankara
- Oral, Behçet (2004). “ Öğretmen Adaylarının İnternet Kullanma Durumları ”, **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, Ekim 2004, s.10, (<http://www.e-sosder.com/dergi/1001Oral.doc>, Erişim Tarihi: 29.12.2004)

- Ortaş, İbrahim (2005). “ Üniversitelerin Sorunları ” Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Toprak Bölümü, Adana. (http://www.gap-dogukalkinma.com/universite/23_un_sor.htm Erişim Tarihi: 29.10.2005)
- _____ (2005). “ Eğitim Sisteminin Laçkalığı ve Bitmeyen Öğrenci Afları ”, Genç-net.(<http://www.gencnet.org>, Erişim Tarihi: 16.05.2005)
- _____ (2005). “ Yükseköğretim Sistemi ”,Genç-net. (<http://www.gencnet.org> , Erişim tarihi: 16.05.2005)
- _____ (2005). “ Bilgi Çağında Türkiye Üniversitelerinin Sorunları ”, Çukurova Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi, (<http://strateji.cukurova.edu.tr/EGITIM/ortas/07.asp>, Erişim Tarihi: 26.10.2005)
- Öğrenci Affi.Net (2005). “ Akademik Affa İlişkin ”, (<http://www.ogrenciaffi.net/raporumuz.htm>.Erişim Tarihi: 03.05.2005)
- _____ (2005). “ Öğrenci Affi ”, (www.ogrenciaffi.net, Erişim Tarihi: 03.05.2005)
- Öz-Alp, Şan (1994). “ 2000’li Yıllarda Üniversitelerimiz ”, Türkiye Sanal Eğitim Bilimleri Kütüphanesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Akademi-Köln. 6,1994. 15–21. (<http://www.egitim.aku.edu.tr/sanozalp.htm> , Erişim Tarihi: 16.10.2005)
- Öztuna, Yılmaz (2000). Üniversitelerimiz, Türkiye Sanal Bilimler Kütüphanesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi (<http://www.egitim.aku.edu.tr/oztuna1.htm>, Erişim Tarihi: 02.06.2005)
- Özyurt, Mustafa (2000). “ Yönetimin Yeniden Yapılandırılması Alt Komisyonu Raporuna Muhalif Görüşler ”, **Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Yükseköğretim Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, DPT Yayın No:2534, Ankara.
- Sözuer, Adem (2005). “ Türk Hukukunda Af ” (<http://www.anayasa.gov.tr/anyarg18/sozuer.pdf>, Erişim Tarihi: 06.06.2005)
- Sönmez Veysel (2005). “ Eğitim Felsefesi ” Anı Yayıncılık. 7. Baskı. Ankara

- Şengör, H. (2003). “ Mumcu' nun Mektubu Görüş ve Öneriler ”, Cumhuriyet, Bilim Teknik Eki, Sayı: 828, (<http://egitim.emo.org.tr/semp03/belgeler/YOK-2.doc>. Erişim Tarihi: 20.05.2005)
- TBMM (2005). “ Türkiye Büyük Millet Meclisi ”, **Tutanak Dergisi**, Dönem 22, Cilt 75, Yasama Yılı 3, 62 inci Birleşim, 23 Şubat 2005 Çarşamba, (<http://www.tbmm.gov.tr/tutanak/donem22/yil3/bas/b062m.htm>. Erişim Tarihi: 18.08.2005)
- _____ (2005). “ Türkiye Büyük Millet Meclisi ”, **Tutanak Dergisi**, Dönem 20, Cilt 32, Yasama Yılı 2, 134 üncü Birleşim, 13.8.1997 Çarşamba, (<http://www.tbmm.gov.tr/tutanak/donem20/yil2/bas/b134m.htm> Erişim Tarihi:18.08.2005)
- _____ (1999). “ Türkiye Büyük Millet Meclisi ”, “ Bazı Suç ve Cezaların Affına İlişkin Kanun Tasarısı ” nın gerekçesi, Dönem 21, (<http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem21/yil01/ss161m.htm>, Erişim Tarihi: 18.10.2005)
- Tek, Zühal (1987). “ Türk Yükseköğretiminde Maliyet Fayda Analizi ve Harç Uygulaması ” Maliye ve Gümrük Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü, Ankara
- Türkiye Bilimler Akademisi (2000) . Türkiye Bilimler Akademisi'nin Öğrenci Affı İle İlgili Basın Duyurusu, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına, Kamuoyuna Duyurular (<http://www.tuba.gov.tr/duyurugoster.php?yil=00&duyuru=1> Erişim Tarihi: 20.05.2005)
- Yükseköğretim Genel Müdürlüğü (1998). “ **Cumhuriyetin 75.Yılında Yükseköğretim** ”, 1981 Reformu, T.C Milli Eğitim Bakanlığı, Yüksek Öğretim Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Yükseköğretim Kurulu (2005). Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi, “ Af ”, Toplam Kayıt 27. (<http://www.yok.gov.tr/YokTezSrv>, Erişim Tarihi: 05.11.2005)
- Yükseköğretim Kanunu (1981). Yükseköğretim Kanunu, Kanun No: 2547 Kabul Tarihi: 4.11.1981, Birinci Bölüm, Kanunun Amacı, Kapsamı ve Tanımlar, Madde–5,h bendi. (<http://www.yok.gov.tr/yasa/kanun/kanun2.html>, Erişim Tarihi: 18.10.2005)

EKLER

EK	SAYFA
1. ÖĞRETİM ELEMANIN GÖRÜŞLARINI ÖLÇMEYE YÖNELİK HAZIRLANAN VERİ TOPLAMA ARACI	78
2. ÖĞRENCİLERİN GÖRÜŞLARINI ÖLÇMEYE YÖNELİK HAZIRLANAN VERİ TOPLAMA ARACI	79
3. 2547 SAYILI YÖK YASASINDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER.....	80
4. ÖĞRETİM ELEMANLARININ ÖĞRENCİ AFLARI İLE İLGİLİ SORULARA VERDİĞİ CEVAPLARIN YÜZDELERİ.....	91
5. ÖĞRENCİLERİN ÖĞRENCİ AFLARI İLE İLGİLİ SORULARA VERDİĞİ CEVAPLARIN YÜZDELERİ	92
6. İZİN ONAY BELGESİ.....	93

Sayın Hocam,

EK-1

Bu çalışma “ Yükseköğretimde Öğrenci Affı Olgusuna İlişkin Öğretim Elemanı ve Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Dicle Üniversitesi Örneği) ” konulu yüksek lisans tez çalışması için, Dicle Üniversitesi öğretim elemanlarının, öğrenci affı ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Sorulara cevap verirken gerekli özeni göstereceğiniz inancıyla, katkılarınız için teşekkür ederim .

Armağan Güneş

1-Cinsiyetiniz : ( ) Erkek ( ) Bayan	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
2- Medeni durumuz.: ( ) Evli ( ) Bekar					
3-Fakülte/Yüksekokul: 4-Hizmet Yılı : ( ) 1-5 yıl ( ) 6-10 yıl ( ) 11-15 yıl ( ) 16-20 yıl ( ) 21 yıl ve üzeri					
5-Ailenizden, yakın akrabalarınızdan aftan yararlanan oldu mu? ( ) Evet ( ) Hayır					
6-Yeni bir af çıkarsa yakınlarınızdan yararlanmak isteyen olur mu? ( ) Evet ( ) Hayır					
7-Kendiniz öğrenci affından yararlandınız mı? ( ) Evet ( ) Hayır					
1 Öğrenci afları, sosyal adaletin sağlanması amaçlı çıkarılmıştır.					
2- Öğrenci aflarının çıkış sebebi ekonomiktir.					
3. Af siyasi bir karardır, hükümetlerin oy potansiyelini arttırmıştır.					
4- Öğrenci affında af edilen bir suç yoktur.					
5- Öğrenci affındaki affedilme, suçluların affı ve mali aflardan farklıdır					
6- Öğrenci afları öğrencileri sürekli af çıkacak beklentisi içine sokmuştur.					
7- Öğrenci afları toplum eğitim sistemine olan inancına zarar vermiştir.					
8- Öğrenci afları eğitim sistemimizin kalitesini düşürmüştür.					
9-Öğrenci afları ekonominin kalifiye eleman kazanmasına katkıda bulunmuştur					
10 -Öğrenci afları üniversiteye girenleri olumsuz yönde etkilemiştir					
11-Öğrenci affı ülke gereksinmelerinden dolayı alınması gereken bir karardır.					
12-Öğrenci affı kamuoyunu rahatlatmak için alınması gereken bir karardır.					
13- Af sistem hatalarının düzeltilebilmesi için alınması gereken bir karardır.					
14-Anayasada öğrenim hakkı güvence altına alındığı için af gereklidir.					
15-Hangi gerekçe ile olursa olsun hiçbir af uygulaması olmamalıdır.					
16- Aftan yararlananların büyük bir bölümü eğitimlerini tamamlayamamıştır.					
17-Öğretim elemanlarının büyük oranda affa karşı olduğunu düşünüyorum.					
18-Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu öğrenci affını istiyor.					
19-İlişkilerinin kesilme sebeplerinin başında devamsızlık gelmektedir.					
20-Okula devam edememe sebeplerinin başında ekonomik sebepler vardır.					
21-Üniversiteler öğrencilerle ilgili kararları kendileri almalıdır.					
22-. Kamuoyu af çıkması yönünde iktidara baskı yapmamalıdır.					
23-İktidarlar öğrenci affı konusunda, oy kaygısıyla kararlar almamalıdır.					
24-Öğrenci affı üniversitelerin yükünü arttırmıştır.					
25-Aftan yararlanan öğrenciler, derslerinde daha yüksek başarı elde etmiştir.					

EK – 2

Sevgili öğrenci arkadaşım,

Bu çalışma “ Yükseköğretimde Öğrenci Affı Olgusuna İlişkin Öğretim Elemanı ve Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Dicle Üniversitesi Örneği) ” konulu yüksek lisans tez çalışması için, Dicle Üniversitesi öğrencilerinin, öğrenci affı ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Sorulara cevap verirken gerekli özeni göstereceğiniz inancıyla, katkılarınız için teşekkür ederim.

Armağan GÜNEŞ

1-Cinsiyetiniz : ( ) Erkek ( ) Bayan	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
2- Sınıf : ( ) 1.sınıf ( ) 2. sınıf ( ) 3. sınıf ( ) 4. sınıf ( ) 5.sınıf ( ) 6.sınıf					
3-Fakülte/Yüksek okul:					
4-Lisede, mezun olduğunuz okul:					
5- Ailenizin gelir düzeyi: ( ) Düşük ( ) Orta ( ) Yüksek					
6-Ailenizden yakın akrabalarınızdan aftan yararlanan oldu mu? ( ) Evet ( ) Hayır					
7- Yeni bir af çıkarsa, ailenizde aftan yararlanmak isteyen var mı? ( )Evet ( )Hayır					
8- Medeni durumuz: ( ) Evli ( ) Bekâr					
9- Kendiniz öğrenci affından yararlandınız mı? ( )Evet ( )Hayır					
1- Öğrenci afları, sosyal adaletin sağlanması amaçlı çıkarılmıştır.					
2- Öğrenci aflarının çıkış sebebi ekonomiktir.					
3. Af siyasi bir karardır, hükümetlerin oy potansiyelini arttırmıştır.					
4- Öğrenci affında af edilen bir suç yoktur.					
5- Öğrenci affındaki affedilme, suçluların affı ve mali aflardan farklıdır.					
6- Öğrenci afları öğrencileri sürekli af çıkacak beklentisi içine sokmuştur.					
7- Öğrenci afları toplumun eğitim sistemine olan inancına zarar vermiştir.					
8- Öğrenci afları eğitim sistemimizin kalitesini düşürmüştür.					
9-Öğrenci afları ekonominin kalifiye eleman kazanmasına katkıda bulunmuştur.					
10 -Öğrenci afları üniversiteye girenleri olumsuz yönde etkilemiştir.					
11-Öğrenci affı ülke gereksinmelerinden dolayı alınması gereken bir karardır.					
12-Öğrenci affı kamuoyunu rahatlatmak için alınması gereken bir karardır.					
13- Af sistem hatalarının düzeltilmesi için alınması gereken bir karardır.					
14-Anayasada öğrenim hakkı güvence altına alındığı için af gereklidir.					
15-Hangi gerekçe ile olursa olsun hiçbir af uygulaması olmamalıdır.					
16- Aftan yararlananların büyük bir bölümü eğitimlerini tamamlayamamıştır.					
17-Öğretim elemanlarının büyük oranda affa karşı olduğunu düşünüyorum.					
18-Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu öğrenci affını istiyor.					
19-İlişkilerinin kesilme sebeplerinin başında devamsızlık gelmektedir.					
20-Okula devam edememe sebeplerinin başında ekonomik sebepler vardır.					
21-Üniversiteler öğrencilerle ilgili kararları kendileri almalıdır.					
22-. Kamuoyu af çıkması yönünde iktidara baskı yapmamalıdır.					
23-İktidarlar öğrenci affı konusunda, oy kaygısıyla kararlar almamalıdır.					
24-Öğrenci affı üniversitelerin yükünü arttırmıştır.					
25-Aftan yararlanan öğrenciler, derslerinde daha yüksek başarı elde etmiştir.					

EK – 3

2547 SAYILI YÖK YASASINDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER

GEÇİCİ MADDE 13 - Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, yükseköğretim kurumlarında kayıtlı bulunan öğrencilerden, bu kanunun 44'üncü maddesinde öngörülen süreleri tamamlamış veya aşmış olanların yükseköğretim kurumlarıyla ilişkileri kesilmez. Ancak, bu gibi öğrenciler bundan sonraki eğitim-öğretim sürelerinde her eğitim-öğretim yılında başarılı olmak mecburiyetindedirler. Aksi halde öğretim kurumlarıyla ilişkileri kesilir.

GEÇİCİ MADDE 29 - (Ek: 2984 – 29.2.1984.) 1976- 1977 eğitim-öğretim yılı başından 1983–1984 eğitim-öğretim yılı sonuna kadar yükseköğretim kurumlarının hazırlık sınıfı, ön lisans ve lisans, eğitim-öğretim programları ile yüksekokulların (2809 Sayılı Kanun'la adı ve yapısı değiştirilen yükseköğretim kurumlarının öğrencileri dahil) herhangi bir sınıftan kaydı silinen veya silinme durumuna gelen veya kendi isteği ile ayrılan öğrencilerin bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde ilgili üniversiteye başvurmaları halinde, ayrılmış buldukları eğitim-öğretim programlarına bıraktıkları yerden devam etmek üzere bu Kanun hükümleri çerçevesinde kayıtları yenilenir. Ancak, 1983- 1984 eğitim-öğretim yılı sonunda ilişkileri kesilenler ise ilişkileri kesildiği tarihten itibaren bir hafta içerisinde kayıtlarını yenileyebilmek için müracaat edebilirler.

Bu öğrencilerin derslere ve ilgili programlara intibakları daha önce başardıkları dersler dikkate alınarak Yükseköğretim Kurulu'nun belirleyeceği esaslar içerisinde ilgili üniversite tarafından yapılır. Bu suretle öğrencinin intibak ettirildiği sınıf ve sömestre den önceki eğitim-öğretim süreleri, ayrıldığı sınıf ve sömestre de ki normal öğrencinin o sınıf veya sömestre ye gelinceye kadar geçirdiği eğitim-öğretim süresine eşit kabul edilir. Bundan sonra o sınıf veya sömestre de okuyan öğrencilerin tabi oldukları mevzuata uyarak öğrenimlerine devam ederler.

Bu Kanun hükümlerine göre ilgili üniversitelere başvuran öğrencilerin hangi ders yılında öğrenime başlayacakları, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 6 ay içinde ilgili üniversitelerce öğrencilere bildirilir. Ancak ilişkisi 1983- 1984 öğretim yılı içinde kesilen veya kesilme durumuna gelen öğrencilerin bir hafta içinde müracaatları halinde, müracaatlarını müteakip bir hafta içinde durumları karara bağlanır ve öğrenimlerine imkân sağlanır. İlişkisi 1983- 1984 eğitim-öğretim yılı sonunda kesilenler için ise üniversiteler, ilişkisi kesilme tarihinden itibaren iki hafta içinde hangi ders yılında öğrenime başlayacaklarına karar verilir.

Askerlik süresi gelmiş olanlar bu Kanun hükümlerine göre verilmiş hakları kullandıkları takdirde tecilli sayılırlar. Ancak, 1111 Sayılı Askerlik Kanunu hükümleri saklıdır. Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte askerlik görevini yapmakta olanlar ile öğrenimleri sırasında yaş haddi sebebiyle askere alınanlar terhislerinden sonraki ilk ders yılında öğrenimlerine devam edebilirler. Bunların üç aylık başvurma süresi terhisleri tarihinden; Yükseköğretim Kurulu'nca esasları tespit edilecek mücbir sebepler yüzünden bu haklarını kullanamayacak durumda olanların üç aylık başvurma süresi ise mücbir sebeplerin kalktığı tarihte başlar ve bu öğrencilerin hangi ders yılında öğrenime başlayacakları üniversitelerce 15 gün içinde karara bağlanır ve öğrenciye tebliğ edilir.

Yukarıdaki hükümlere göre kayıtları yenilenen öğrenciler, izlemiş oldukları eğitim-öğretim programları açık öğretim programlarında mevcut olduğu takdirde kendi istekleri ile bu programlara veya eşdeğer program yürüten üniversiteye naklen yazılabilirler. Belirli dallarda öğrencilerin isteği de göz önünde tutularak, dışardan eğitim öğrencisi (ekstern) olarak yazılmalarına üniversite senatolarınca karar verilebilir.

1402 Sayılı Kanun'un uygulanması neticesi kurumlarından ilişkisi kesilenler ile Türk Ceza Kanunu'nun İkinci Kitabının Birinci Babında yer alan Devletin şahsiyetine karşı işlenen cürümler sebebiyle hüküm giyenler ve 04.11.1981 tarihinden sonra disiplin cezası alarak üniversiteden ilişkisi kesilenler bu Kanun hükümlerinden istifade edemezler.

Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin tedbirler Yükseköğretim Kurulu tarafından alınır. Uygulama ile ilgili yönetmelik iki ay içerisinde Yükseköğretim Kurulu tarafından çıkarılır. Devam mecburiyeti olan fakülte ve yüksekokulların son sınıfında tek dersten başarısız duruma düşmüş öğrenciler devam şartı aranmaksızın sınavlara katılabilirler.

GEÇİCİ MADDE 30 - (Ek: 3511 – 10.12.1988) Bu kanunun yayımı tarihine kadar disiplin suçu dışında kalan sebeplerle kurumlarıyla ilişkisi kesilmiş veya kesilme durumuna gelmiş olanlara bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde; 1988- 1989 eğitim-öğretim yılı sonunda ilişkisi kesilecek olanlara ilişkilerinin kesildiği tarihten itibaren üç ay içinde ilgili Yükseköğretim kurumlarına müracaat etmeleri şartıyla, ilişkilerinin kesilmesine sebep olan her ders için açılacak ilk sınav döneminde bir sınav hakkı verilir. Bunlardan başarılı olanlar, kayıtları yeniden açılmak suretiyle 44'üncü maddedeki sınırlar içinde öğrenimlerine devam ederler. Durumları 44'üncü maddedeki sınırlara uymayanların öğrenciliğe intibakları ile ilgili esaslar Yükseköğretim Kurulu tarafından tespit edilir.

Buldukları yükseköğretim kurumunun bütün derslerini almış olup birinci fıkrada verilen sınav hakkını kullandıktan sonra ara sınıf veya son sınıf derslerinden en fazla üç dersten başarısız olanlara, başarısız oldukları bu dersler için açılacak ilk sınav döneminde bir sınav hakkı daha verilir. Bunlardan, uygulamalı dersler dışındaki derslere devam şartı aranmaz.

İkinci fıkrada verilen hakkı da kullanmak suretiyle mezun olmak için bir tek dersi kalan son sınıf öğrencileri ile halen tek dersten son sınıfta bekleyenler, bu dersin açılacak yarı yıl sınavlarına öğrenim harçlarını ödemek kaydıyla, 1992 yılı sonuna kadar girebilirler. Bu öğrenciler, öğrencilik haklarından yararlanamazlar.

GEÇİCİ MADDE 31 - (Ek: 3511- 10.12.1988) Fakültelerde ve/veya ilgili enstitülerde lisansüstü eğitime başlamış ancak daha sonra çeşitli sebeplerle yönetmeliklerde öngörülen süreler içinde gerekli aşamaları (lisansüstü ders sınavı, yeterlik sınavı ve tez sınavı gibi) başarı ile tamamlayamayıp kayıtları silinenlere bu aşamalarda, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren 3 ay içinde başvurmaları halinde bir hak verilir.

GEÇİCİ MADDE 32 - (Ek: 3511 – 10.12.1988) Gülhane Askeri Tıp Akademisi'nde okurken bu Kanunun yayımı tarihine kadar disiplin suçu dışında kalan sebeplerle ilişkisi kesilmiş olanlara da, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren 3 ay içinde üniversitelerdeki tıp fakültelerine başvurmaları halinde geçici 30 uncu madde hükümleri uygulanır.

Af GEÇİCİ MADDE 37 - (Ek: 3747 – 29.5.1991) 1985/1986 eğitim- öğretim yılından bu Kanunun yayımı tarihine kadar disiplin suçu dışında kalan sebeplerle kurumlarıyla ilişkisi kesilmiş veya kesilme durumuna gelmiş olanlara bu Kanunun yayımı, 1990/1991 eğitim-öğretim yılı sonunda ilişki kesilecek olanlara ilişkilerinin kesildiği tarihten itibaren iki ay içinde ilgili yükseköğretim kurumlarına başvurmaları şartıyla ilişkilerinin kesilmesine sebep olan her ders için bir sınav hakkı verilir.

Sınavlar başvuru tarihini izleyen iki ay içinde yapılacak şekilde ilgili Yükseköğretim kurumunca ilan edilir ve uygulanır. Bu sınavlarda başarılı olamayanlara başarılı olamadıkları dersler için bir bütünleme sınavı hakkı verilir.

Bütünleme sınavları ilk sınavı izleyen iki ay içinde yapılır. Bunlardan başarılı olanlar, kayıtları yeniden açılmak suretiyle 44'üncü maddedeki sınırlar içinde öğrenimlerine devam ederler. Durumları 44'üncü maddedeki sınırlara uymayanların öğrenciliğe intibakları ile ilgili esaslar Yükseköğretim Kurulu tarafından tespit edilir.

Buldukları yükseköğretim kurumunun bütün derslerini almış olup birinci fıkrada verilen sınav hakkını kullandıktan sonra ara sınıf veya son sınıf derslerinden en fazla üç dersten başarısız olanlara, başarısız oldukları bu dersler için açılacak ilk sınav döneminde bir sınav hakkı daha verilir. Bunlardan, uygulamalı dersler dışındaki derslere devam şartı aranmaz.

İkinci fıkrada verilen hakkı da kullanmak suretiyle mezun olmak için bir tek dersi kalan sınıf öğrencileri ile halen tek dersten son sınıfta bekleyenler, bu dersin açılacak yarıyıl sınavlarına öğrenim harçlarını ödemek kaydıyla, 1995 yılı sonuna kadar girebilirler. Bu öğrenciler, öğrencilik haklarından yararlanamazlar.

Gülhane Askeri Tıp Akademisi'nde okurken 1985/1986 eğitim-öğretim yılından bu Kanunun yayımı tarihine kadar disiplin suçu dışında kalan sebeplerle ilişkisi kesilmiş olanlara da bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki ay içinde üniversitelerdeki tıp fakültelerine başvurmaları halinde bu madde hükümleri uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 38 - (Ek: 3747 – 29.5.1991) Fakültelerde veya ilgili enstitülerde lisansüstü eğitime başlamış, ancak daha sonra çeşitli sebeplerle yönetmeliklerde öngörülen süreler içinde gerekli aşamaları (Lisansüstü ders sınavı, yeterlik sınavı ve tez sınavı gibi) başarı ile tamamlayamayıp kayıtları silinmiş olanlara bu aşamalarda, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki ay içinde başvurmaları halinde bir hak verilir.

GEÇİCİ MADDE 39 - (Ek: 3747 – 29.5.1991) Üniversite harçlarını ödemeyenlerden bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde borçlarını ödemeleri halinde gecikme zammı ve faizi alınmaz.

GEÇİCİ MADDE 40 - (Ek: 3804 – 21.5.1992) Halen eğitim ve öğretim yapan kurumlarda 1980–1981 eğitim-öğretim yılından bu Kanunun yayımı tarihine kadar her ne sebeple olursa olsun kurumlarıyla ilişkisi kesilmiş veya kesilme durumuna gelmiş olanlara bu Kanunun yayımı tarihinden, 1991–1992 eğitim-öğretim yılı sonunda ilişki kesilecek olanlara ilişkilerinin kesildiği tarihten itibaren iki ay içinde ilgili yükseköğretim kurumlarına başvurmaları şartıyla ilişkilerinin kesilmesine sebep olan her ders için bir sınav hakkı verilir. Sınavlar başvuru tarihini izleyen iki ay içinde yapılacak şekilde ilgili yükseköğretim kurumunca ilan edilir ve uygulanır. Bu sınavlarda başarılı olamayanlara başarılı olamadıkları dersler için bir bütünleme sınavı hakkı verilir. Bütünleme sınavları ilk sınavı izleyen iki ay içinde yapılır.

Yönetmeliklerinde başarılı sayılabilmeleri için öngörülen not ortalamalarını sağlayamamaları sebebiyle kurumlarıyla ilişkileri kesilmiş veya 1991-1992 eğitim-öğretim yılında kesilecek olanlara, not ortalamasını yükseltmek üzere diledikleri dersler için bir sınav ve bir bütünleme sınavı hakkı verilir.

Bu sınavlarda başarılı olanlar, kayıtları yeniden açılmak suretiyle, 44'üncü maddedeki sınırlar içinde öğrenimlerine devam ederler. Durumları 44'üncü maddedeki sınırlara uymayanların öğrenciliğe intibakları ile ilgili esaslar Yükseköğretim Kurulu tarafından tespit edilir.

GEÇİCİ MADDE 42 - (Ek: 3908 – 6.5.1993) 1992- 1993 eğitim- öğretim yılı dahil olmak üzere öğrenci katkı payını ödeyemedikleri için okudukları yükseköğretim kurumları ile ilişkileri kesilen öğrencilerin, üç ay içinde öğrenci katkı paylarını yatırmak şartıyla, kayıtları yapılır; öğrencilik hakları kaldıkları yerden devam eder; ilişkilerinin kesildiği süreler öğrenim süresine dahil edilmez. Bu öğrencilerden gecikme zammı ve faiz alınmaz.

44'üncü maddede yapılan değişiklikten yararlanmak üzere 1991- 1992 eğitim- öğretim yılı sonunda her ne suretle olursa olsun okullarından ilişiği kesilen öğrencilere, ilişkilerinin kesilmesine sebep olan dersler için iki sınav hakkı verilir. Sınavlar başvuru tarihinden itibaren iki ay içinde ilgili Yükseköğretim Kurumu tarafından ilan edilir ve uygulanır.

Gülhane Askerî Tıp Akademisi'nde okurken bu Kanunun yayımı tarihine kadar, her ne sebeple olursa olsun, ilişkisi kesilmiş olanlar bu kanunun yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde başvurmaları halinde Yükseköğretim Kurulu'nca okuyacakları tıp fakülteleri belirlenir. Belirlenen Tıp Fakültesince intibakları yapılır ve bu öğrenciler 2547 Sayılı Kanunun Geçici 40'ıncı Maddesi ve bu Kanun hükümlerinden diğer öğrenciler gibi yararlanırlar.

GEÇİCİ MADDE 43 - (Ek: 4111 – 7.6.1995) 44'üncü maddede yapılan değişiklikten yararlanmak üzere (hazırlık ve ara sınıflar dahil bütün sınıflarda) 1981- 1982 eğitim- öğretim yılından başlamak üzere bu Kanunun yayımı tarihine kadar her ne sebeple olursa olsun (kendi isteği ile ayrılanlar dahil)okullarından ilişiği kesilen öğrencilere (Öğrenci katkı payını ödeyemedikleri için ilişiği kesilenler dahil), ilişkilerinin kesilmesine sebep olan bütün dersler için iki sınav hakkı verilir. Sınavlar başvuru tarihinden itibaren iki ay içinde ilgili yükseköğretim kurumu tarafından ilan edilir ve uygulanır. Bu sınavlarda

başarılı olanlar kayıtları yeniden açılmak suretiyle 44'üncü maddedeki sınırlar içinde öğrenimlerine devam ederler.

Yüksek lisans (mastır-doktora) öğrenimini görürken, her ne sebeple olursa olsun (kendi isteği ile ayrılanlar dahil) 1981- 1982 eğitim-öğretim yılından başlamak üzere bu Kanunun yayımı tarihine kadar ilişigi kesilen veya yönetmeliklerinde öngörülen süreler içerisinde öğrenimlerini tamamlayamayanlara başarısız oldukları dersler (yeterlik imtihanına girme, mastır veya doktora tezi dahil) için iki sınav hakkı tanınır. Bütün derslerden başarılı oldukları halde yönetmeliklerinde öngörülen not ortalamasını tutturamadıkları veya doktora sınavına giremediklerinden kaydı silinen öğrencilere diledikleri üç dersten iki sınav hakkı tanınır (doktora dahil).

1992- 1993 eğitim-öğretim yılından başlamak üzere Gülhane Askerî Tıp Akademisi'nde okurken bu Kanunun yayımı tarihine kadar başarısızlıkları nedeni ile ilişigi kesilmiş olanlar bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren 3 ay içerisinde başvurmaları halinde Yükseköğretim Kurulu'nca okuyacakları tıp fakülteleri belirlenir. Belirlenen Tıp fakültelerince intibakları yapılır ve bu öğrenciler 2547 Sayılı Kanun'un geçici 40'inci maddesi ve bu Kanunun hükümlerinden diğer öğrenciler gibi yararlanırlar. Lisans ve lisansüstü öğrencilerinin, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren üç ay içerisinde ilgili yükseköğretim kurumuna başvurmaları şarttır.

GEÇİCİ MADDE 45 - (Ek: 4305 – 14.8.1997) 1994- 1995 eğitim-öğretim yılından başlamak üzere Gülhane Askerî Tıp Akademisi'nde okurken bu Kanunun yayımı tarihine kadar her ne sebeple olursa olsun okullarından ilişigi kesilmiş olanların (yargıya intikal etmiş disiplin suçu nedeniyle ilişigi kesilenler hariç), bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren üç ay içerisinde başvurmaları halinde, Yükseköğretim Kurulu'nca okuyacakları tıp fakülteleri belirlenir. Belirlenen tıp fakültelerince intibakları yapılır ve bu öğrenciler 2547 Sayılı Kanunun geçici 40'inci Maddesi ve ilgili hükümlerinden diğer öğrenciler gibi yararlanırlar.

Halen eğitim ve öğretim yapan kurumlarda; bu Kanunun yayımı tarihine kadar her ne sebeple olursa olsun kurumları ile ilişkisi kesilmiş veya kesilme durumuna gelmiş olanlara (mastır ve doktora öğrencileri dahil) bu Kanunun yayımı tarihinden, 1996- 1997 eğitim-öğretim yılı sonunda ilişigi kesilecek olanlara ilişkilerinin kesildiği tarihten itibaren iki ay içinde ilgili yükseköğretim kurumlarına başvurmaları şartıyla ilişkilerinin kesilmesine sebep (vizeli veya vizesiz) olan her ders için iki sınav hakkı verilir. Sınavlar

başvuru tarihini izleyen iki ay içinde yapılacak şekilde ilgili Yükseköğretim kurumunca ilan edilir ve uygulanır. Bu sınavlarda başarılı olamayanlara başarılı olamadıkları dersler için bir bütünleme hakkı verilir. Bütünleme sınavları ilk sınavı izleyen iki ay içinde yapılır.

GEÇİCİ MADDE 46 - (Ek: 4584 – 22.6.2000) Yükseköğretim kurumlarında; hazırlık ve ara sınıflar dâhil bütün sınıflarda ön lisans ve lisans düzeyinde öğrenim yapan öğrencilerden, 12 Eylül 1980 tarihinden 1999 – 2000 öğretim yılı sonuna kadar, her ne sebeple olursa olsun ilişkileri kesilmiş veya kesilme durumuna gelmiş öğrencilere ilişkilerinin kesilmesine sebep olan bütün dersler için devam, iki sınav ve bütünleme hakkı verilir (Öğrenciler, daha önce başarısız oldukları kaldırılan derslerin yerine kurumlarınca konulacak muadil başka derslerden sınava girerler).

Öğrencilerin bu sınavlarda başarılı olmaları halinde öğrenciliğe intibakları yapılır. Öğrenciler, öğrencilik haklarının devamı için yürürlükteki kanun ve kanunlara uygun ilgili mevzuata uymak zorundadır.

Birinci fıkradaki haklar saklı kalmak kaydıyla, uygulamalı eğitim-öğretim yapan okullardan ayrılan öğrencilere, devam edemedikleri dersler ve uygulamalar için ilgili Yükseköğretim kurumunca devam imkânı sağlanır. Bu öğrenciler için yönetmeliklerindeki devam şartını tamamladıktan sonra Kanunun öngördüğü sınav süresi başlar.

Sınıf geçme sistemi uygulayan Yükseköğretim kurumlarında en çok üç dersten başarısız olup bir üst sınıfa geçemeyen öğrencilere; üst sınıfa devam etme ve alt sınıfta başarısız oldukları dersler için iki sınav ve bir bütünleme hakkı verilir. Not ortalaması sebebiyle sınıf geçemeyen veya mezun olamayan öğrencilere, istedikleri üç dersten not yükseltmek için bir sınav hakkı tanınır.

2547 Sayılı Kanun'da öngörülen azami öğrenim sürelerini doldurdukları için, kurumları ile ilişkileri kesilen öğrencilere; alamadıkları dersler için, bir defaya mahsus olmak üzere devam etme ve sınav hakkı tanınır. Bu öğrencilere normal öğrenim sürelerine ilave olarak iki yıl ek süre verilir. Öğrenimlerine devam eden öğrencilerden dönem veya yıl kaybetme durumunda olanlar da bu haktan yararlanırlar. Bu öğrencilere istemeleri halinde derslere devam hakkı tanınır. Bunlardan ara sınav şartı istenmez. Diğer öğrencilerle birlikte final ve bütünleme sınavlarına girerler.

Sınavlara girecek öğrencilerin hakları, hukuk dışı herhangi bir sebeple engellenemez. Belirtilen müracaat süreleri içerisinde askerlik süresi gelmiş olanlar, bu Kanun hükümlerine göre verilmiş hakları kullandıkları takdirde tecilli sayılırlar. Halen

askerlik görevini yapmakta olanların terhislerinden sonraki iki ay içerisinde müracaat hakları saklıdır. Gözlem altında veya tutuklu bulunanlar, bu hallerinin sona ermesini takip eden iki ay içerisinde müracaat ettikleri takdirde, bu Kanun hükümleri çerçevesinde haklarını kullanabilirler.

Üniversitelerin çeşitli bölümlerinde ve konservatuarlarda dışarıdan bitirme sınavlarına girerek öğrenimlerine devam eden ancak bu sınavların kaldırılması ile okullarını bitirememiş veya başarısız duruma düşmüş öğrenciler de bu Kanunda diğer öğrencilere tanınan sınav haklarından yararlanırlar.

1997–1998 eğitim-öğretim yılından başlamak üzere Gülhane Askeri Tıp Akademisi’nde okurken bu Kanunun yayımı tarihine kadar her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilmiş olanların (yargıya intikal etmiş ve disiplin suçu nedeniyle ilişkisi kesilenler hariç) bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki ay içerisinde başvurmaları halinde, Yükseköğretim Kurulunca, okuyacakları tıp fakülteleri belirlenir. Belirlenen tıp fakültelerince intibakları yapılan öğrenciler, 2547 Sayılı Kanun’un geçici 40’inci Maddesi’nin ilgili hükümlerinden diğer öğrenciler gibi yararlanırlar.

Yukarıdaki haklardan yararlanmak isteyenlerin bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki ay içerisinde ilgili Yükseköğretim kurumuna başvurmaları şarttır ¹¹²

GEÇİCİ MADDE 47 - (Ek: 4584 – 22.6.2000) 1988 – 1989 öğretim yılından 2000 yılı sonuna kadar, lisansüstü öğrenim görürken, her ne sebeple olursa olsun kurumları ile ilişkisi kesilen öğrencilere başarısız olduğu dersler için iki sınav hakkı; yüksek lisans öğrencileri için bir yıl, doktora öğrencileri için de iki yıl tez hazırlama süresi verilir. Ayrıca 1996 – 1997 öğretim yılı başlangıç tarihine kadar yabancı dil sınavına giremeyenler ve ilgili kanunun yürürlük tarihine kadar yabancı dil şartını yerine getiremeyerek kaydı silinen öğrenciler, yeniden kayıt yaptırabilirler. Doktora yeterlilik sınavına girebilmek için, yabancı dil sınavında başarısız olanlara üç sınav hakkı tanınır.

Yardımcı doçentlik kadrosunda görev yapan öğretim elemanlarının çalışma sürelerindeki sınırlama kaldırılmıştır.

1996 yılından itibaren yüksek lisans ve doktora yabancı dil sınavında 100 puan üzerinden 50 (elli) ve daha yukarı, doçentlik yabancı dil sınavında ise 65 (altmış beş) ve

¹¹² Belge-net: “ Öğrenci Affına İlişkin Yasa ”, Öğrenci affı, (www.belgenet.com, Erişim Tarihi: 28.03.2005)

daha yukarı puan veya Üniversitelerarası Kurul tarafından kabul edilen ve Yükseköğretim Kurulu tarafından uluslararası alanda geçerli sayılan diğer yabancı dil sınavlarından bunlara denk puan alanlar başarılı sayılırlar.

Lisansüstü öğrencilik sıfatını yeniden kazananlar, bu hakkı kazandıkları tarihten itibaren araştırma görevlisi olanlar, araştırma görevliliği kadrosuna yeniden atanırlar. Çalıştıkları üniversitenin bulunduğu şehir dışındaki başka bir üniversitede lisansüstü eğitim - öğretim programına kayıtlı iken, kayıt-kabul işlemlerinden sonra yürürlüğe girmiş Yükseköğretim Kurulu karar ve talimatlarına göre kaydı silinenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde müracaat etmeleri halinde öğrenimlerine kaldıkları yerden devam ederler. Bu Kanundan yararlanmak üzere müracaat eden öğrencilerden askerlik erteleme süreleri sona erenlerin askerlikleri, bir defaya mahsus olmak üzere bir yıl daha ertelenir.

1988 – 1989 öğretim yılından 2000 yılı sonuna kadar; sanatta yeterlilik, tıp fakülteleri veya tıpta uzmanlık alanlarında başarısız olanlara, kendi isteği ile ayrılanlara veya eğitimini kesintiye uğratanlara, istemeleri halinde, başarısız oldukları derslerden laboratuvar ve uygulamalı derslere devam ve ayrıca eksik rotasyonlarını tamamlamaları şartı ile iki sınav hakkı tanınır.

Yurt dışına yüksek lisans ve doktora yapmak üzere gönderilen, yurt dışında yüksek lisans ve doktora için kalmaları gereken süre içerisinde her ne sebeple olursa olsun çalışmanın hangi aşamasında olursa olsun Türkiye'ye dönmüş veya çağrılmış olanlar veya yurt dışında kalması gereken süre dolduğu için geri gelmek zorunda kalan ve Türkiye'de görevleri ile ilişkileri kesilen öğrencilere; iki, doktora eğitimi için dört yarıyıl Yükseköğretim Kurulunun Türkiye'de belirleyeceği üniversitelerde öğrenimlerine devam hakkı tanınır. Yukarıdaki haklardan yararlanmak isteyenlerin bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren kurumlarına iki ay içerisinde müracaatları şarttır.

GEÇİCİ MADDE 48 - (Ek: 4584 – 22.6.2000) 1989 – 1990 eğitim-öğretim yılı başından, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, Yükseköğretim kurumlarının hazırlık sınıfı, ön lisans ve lisans eğitim-öğretim programları ile yüksekokulların herhangi bir sınıfında kayıtlı öğrencilerin, 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu ve bu Kanuna atıf yapan “ Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği ” hükümlerine göre aldıkları

disiplin cezaları, bütün sonuçları ile kaldırılmıştır. Bunların sicil dosyalarındaki cezai kayıtlar, ilgililerin müracaatı aranmaksızın dosyalarından çıkarılır.¹¹³

GEÇİCİ MADDE 50. — Yükseköğretim kurumlarının hazırlık ve diğer bütün sınıflarında ön lisans ve lisans düzeyinde öğrenim yapan öğrencilerden, 29.6.2000 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar -kendi isteği ile ilişkisi kesilenler dahil - her ne sebeple olursa olsun ilişkileri kesilmiş öğrencilere ilişkilerinin kesilmesine neden olan bütün dersler için bir öğretim yılı devam ve üç sınav hakkı verilir. Öğrenciler, daha önce başarısız oldukları dersler programdan çıkarılmış ise bu derslerin yerine kurumlarınca belirlenecek başka derslerden sınava girerler ve bu sınavlarda başarılı olmaları halinde öğrenciliğe intibakları yapılır.

Birinci fıkradaki haklar saklı kalmak kaydıyla, uygulamalı eğitim-öğretim yapan okullardan ayrılan öğrencilere, devam edemedikleri dersler ve uygulamalar için ilgili yükseköğretim kurumunca devam imkânı sağlanır. Bu öğrenciler için Kanunun öngördüğü sınav süreci ilgili yönetmeliklerdeki devam şartını tamamladıktan sonra başlar.

Sınıf geçme sistemi uygulayan yükseköğretim kurumlarında en çok üç dersten başarısız olup bir üst sınıfa geçemeyen öğrencilere; üst sınıfa devam etme ve alt sınıfta başarısız oldukları dersler için üç sınav hakkı verilir. Not ortalaması sebebiyle sınıf geçemeyen öğrencilere de bir üst sınıfa devam etme ve istedikleri üç dersten not yükseltmek için bir sınav hakkı tanınır; mezun olamayan öğrencilere ise istedikleri üç dersten not yükseltmek için bir sınav hakkı tanınır.

2547 Sayılı Kanun'da öngörülen azamî öğrenim sürelerini doldurdukları için, kurumları ile ilişkileri kesilen öğrencilere; alamadıkları dersler için, bir defaya mahsus olmak üzere bir yıl devam etme ve sınav hakkı tanınır.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yürütülen denklik işlemlerine esas olmak üzere yapılan seviye tespit sınavlarında başarısız olan öğrencilere ek bir sınav hakkı verilir.

Müracaat süreleri içerisinde askerlik zamanı gelmiş olanlar, bu Kanun hükümlerine göre verilmiş hakları kullandıkları takdirde tecilli sayılırlar. Halen askerlik görevini yapmakta olanların terhislerinden sonraki iki ay içinde müracaat hakları saklıdır. Gözlem altında veya tutuklu bulunanlar, bu hallerinin sona ermesini takip eden iki ay içinde müracaat ettikleri takdirde, bu Kanun hükümleri çerçevesinde haklarını kullanabilirler.

¹¹³ Belge.Net : “ Öğrenci Affı ” (www.belgenet.com.Erişim Tarihi: 28.03.2005)

Yukarıdaki haklardan yararlanmak isteyenlerin bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki ay içinde ilgili yükseköğretim kurumuna başvurmaları şarttır.

GEÇİCİ MADDE 51. — 29.6.2000 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, lisansüstü öğrenim görürken, her ne sebeple olursa olsun kurumları ile ilişkisi kesilen öğrencilere başarısız oldukları dersler ve yeterlilik için iki sınav hakkı; yüksek lisans öğrencileri için bir yıl, doktora öğrencileri için iki yıl tez hazırlama süresi verilir. Doktora yeterlik sınavına girebilmek için yabancı dil sınavında başarısız olanlara iki sınav hakkı tanınır.

29.6.2000 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar; sanatta yeterlilik veya tıpta uzmanlık alanlarında başarısız olanlara, başarısız oldukları derslerden laboratuvar ve uygulamalı derslere devam ve eksik rotasyonlarını tamamlamaları şartı ile iki sınav hakkı tanınır.

Yukarıdaki haklardan yararlanmak isteyenlerin bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren iki ay içinde kurumlarına müracaatları şarttır.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.¹¹⁴

---

¹¹⁴ Abant İzzet Baysal Üniversitesi: Afyasıyla İlgili Maddeler, Yükseköğretim Kanununa Geçici Maddeler Eklenmesine Dair Kanun, s.2, 2005, (www.oidb.ibu.edu.tr, Erişim Tarihi: Erişim Tarihi: 02.07.2005)

Ek- 4

Öğretim Elemanlarının Öğrenci Afları ile İlgili Sorulara Verdiği Cevapların Yüzdeleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1 Öğrenci afları, sosyal adaletin sağlanması amaçlı çıkarılmıştır.	9,3	26,7	10,7	38,7	14,7
2- Öğrenci aflarının çıkış sebebi ekonomiktir.	17,3	37,3	13,3	28,0	4,0
3. Af siyasi bir karardır, hükümetlerin oy potansiyelini arttırmıştır.	24,0	49,3	6,7	14,7	5,3
4- Öğrenci affında af edilen bir suç yoktur.	8,0	18,7	8,0	48,0	17,3
5- Öğrenci affındaki affedilme, suçluların affı ve mali aflardan farklıdır.	2,7	4,0	4,0	50,7	38,7
6- Öğrenci afları öğrencileri sürekli af çıkacak beklentisi içine sokmuştur.	24,0	45,3	13,3	12,0	5,3
7- Öğrenci afları toplumun eğitim sistemine olan inancına zarar vermiştir.	10,7	38,7	25,3	21,3	4,0
8- Öğrenci afları eğitim sistemimizin kalitesini düşürmüştür.	17,3	37,3	16,0	25,3	4,0
9-Öğrenci afları ekonominin kalifiye eleman kazanmasına katkıda bulunmuştur.	21,3	30,7	18,7	28,0	1,3
10 -Öğrenci afları üniversiteye girenleri olumsuz yönde etkilemiştir.	9,3	25,3	16,0	41,3	8,0
11-Öğrenci affı ülke gereksinmelerinden dolayı alınması gereken bir karardır.	10,7	24,0	16,0	41,3	8,0
12 Öğrenci affı kamuoyunu rahatlatmak için alınması gereken bir karardır.	13,3	32,0	10,7	37,3	6,7
13- Af sistem hatalarının düzeltilebilmesi için alınması gereken bir karardır.	16,0	18,7	16,0	41,3	8,0
14-Anayasada öğrenim hakkı güvence altına alındığı için af gereklidir.	12,0	32,0	17,3	28,0	10,7
15-Hangi gerekçe ile olursa olsun hiçbir af uygulaması olmamalıdır.	10,7	29,3	9,3	32,0	18,7
16- Aftan yararlananların büyük bir bölümü eğitimlerini tamamlayamamıştır.	8,0	24,0	44,0	18,7	5,3
17-Öğretim elemanlarının büyük oranda affa karşı olduğunu düşünüyorum.	16,0	42,7	18,7	17,3	5,3
18-Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu öğrenci affını istiyor.	4,0	10,7	17,3	50,7	17,3
19-İlişkilerinin kesilme sebeplerinin başında devamsızlık gelmektedir.	9,3	13,3	29,3	41,3	6,7
20-Okula devam edememe sebeplerinin başında ekonomik sebepler vardır.	8,0	25,3	30,7	29,3	6,7
21-Üniversiteler öğrencilerle ilgili kararları kendileri almalıdır.	6,7	14,7	14,7	37,3	26,7
22-. Kamuoyu af çıkması yönünde iktidara baskı yapmamalıdır.	6,7	17,3	14,7	32,0	29,3
23-İktidarlar öğrenci affı konusunda, oy kaygısıyla kararlar almamalıdır.	1,3	6,7	5,3	38,7	48,0
24-Öğrenci affı üniversitelerin yükünü arttırmıştır.	17,3	32,0	21,3	22,7	6,7
25-Aftan yararlanan öğrenciler, derslerinde daha yüksek başarı elde etmiştir.	24,0	17,3	41,3	14,7	2,7

Ek- 5

Öğrencilerin Öğrenci Afları ile İlgili Sorulara Verdiği Cevapların Yüzdeleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1- Öğrenci afları, sosyal adaletin sağlanması amaçlı çıkarılmıştır.	4,2	12,8	18,5	41,4	23,2
2- Öğrenci aflarının çıkış sebebi ekonomiktir.	9,8	36,4	26,2	20,0	7,6
3. Af siyasi bir karardır, hükümetlerin oy potansiyelini arttırmıştır.	18,5	38,7	20,3	15,2	7,4
4- Öğrenci affında af edilen bir suç yoktur.	7,1	24,1	23,9	27,3	17,6
5- Öğrenci affındaki affedilme, suçluların affı ve mali aflardan farklıdır	4,3	7,8	14,0	45,2	28,6
6- Öğrenci afları öğrencileri sürekli af çıkacak beklentisi içine sokmuştur.	21,1	36,4	13,8	18,8	9,9
7- Öğrenci afları toplumun eğitim sistemine olan inancına zarar vermiştir.	12,9	20,1	16,2	32,7	18,1
8- Öğrenci afları eğitim sistemimizin kalitesini düşürmüştür.	12,7	18,3	16,0	34,5	18,5
9-Öğrenci afları ekonominin kalifiye eleman kazanmasına katkıda bulunmuştur.	8,4	21,0	32,9	28,3	9,3
10 -Öğrenci afları üniversiteye girenleri olumsuz yönde etkilemiştir.	9,5	18,0	18,6	35,7	18,2
11-Öğrenci affı ülke gereksinmelerinden dolayı alınması gereken bir karardır.	8,1	17,1	22,4	35,8	16,5
12 Öğrenci affı kamuoyunu rahatlatmak için alınması gereken bir karardır.	8,9	24,8	20,6	35,2	10,4
13- Af sistem hatalarının düzeltilebilmesi için alınması gereken bir karardır.	5,5	14,6	17,5	41,1	21,2
14-Anayasada öğrenim hakkı güvence altına alındığı için af gereklidir.	6,4	9,4	17,0	43,4	23,8
15-Hangi gerekçe ile olursa olsun hiçbir af uygulaması olmamalıdır.	7,2	10,0	11,3	35,5	35,9
16- Aftan yararlananların büyük bir bölümü eğitimlerini tamamlayamamıştır.	8,2	19,2	45,1	20,3	7,2
17-Öğretim elemanlarının büyük oranda affa karşı olduğunu düşünüyorum.	10,9	27,6	39,8	15,1	6,6
18-Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu öğrenci affını istiyor.	4,3	9,4	16,8	41,9	27,6
19-İlişkilerinin kesilme sebeplerinin başında devamsızlık gelmektedir.	9,3	18,5	28,7	32,2	11,3
20-Okula devam edememe sebeplerinin başında ekonomik sebepler vardır.	6,4	15,0	23,8	37,5	17,4
21-Üniversiteler öğrencilerle ilgili kararları kendileri almalıdır.	10,7	15,1	15,5	32,8	24,8
22-. Kamuoyu af çıkması yönünde iktidara baskı yapmamalıdır.	13,8	24,1	21,0	25,3	15,8
23-İktidarlar öğrenci affı konusunda, oy kaygısıyla kararlar almamalıdır.	5,9	6,4	12,1	34,1	41,5
24-Öğrenci affı üniversitelerin yükünü arttırmıştır.	11,2	24,0	22,4	26,5	15,8
25-Aftan yararlanan öğrenciler, derslerinde daha yüksek başarı elde etmiştir.	9,4	15,6	48,6	17,2	9,2